

HET SAM COLLEGE

DEUGDELIJKHEIDSEISEN	4
D1 Aanbod	5
D2. Burgerschapsonderwijs	13
D3. Zicht op ontwikkeling en begeleiding	15
D4. Extra ondersteuning	18
D5. Onderwijstijd	26
D6. Bestuur en intern toezicht	28
KWALITEITSEISEN	31
OE1. Kwaliteitszorg	31
OE2. Personeelsbeleid: formatie	33
OE3. Personeelsbeleid: bekwaamheid	34
OE4. Veiligheid	35
OE5. Meerjarenbegroting	36
OE6. Huisvestingsverwachtingen en Samenwerking kinderopvang	39
OE7. Vrijwillige ouderbijdrage	39
OE8. Vroeg- en voorschoolse opvang en onderwijsachterstandenbeleid	39
OE9. Medezeggenschap	41
BIJLAGE AANBOD	43
VAKLEERPLANNEN	43
HET SAM COLLEGE	43
Sectiedocument Nederlands 2025-2026	44
Sectiedocument Engels 2025-2026	48
Sectiedocument Wiskunde 2025-2026	52
Sectiedocument mens en natuur 2025-2026	55
Sectiedocument mens en maatschappij 2025-2026	59
Sectiedocument bewegen en sport 2025-2026	65

Sectiedocument Duits 2025-2026	66
Sectiedocument Burgerschap/ Maatschappijleer 2025-2026	69
Verantwoording van doelen van methode M	73
PLAN PROJECT WEKEN	76
Klas 1	76
Klas 2	82
Klas 3	90
PTA LEERJAAR 4	96
BIJLAGE: DOORSTROOMPROGRAMMA	100
VAN 4 VMBO-T NAAR 4 HAVO	100
BIJLAGE VOLGSYSTEEM	106
BIJLAGE REKEN- EN TAAL BELEID	121
BIJLAGE DIA TEKST	125
BIJLAGE DIACIJFER	152

DEUGDELIJKHEIDSEISEN

D1 AANBOD

Voor de uitwerking van de vakleerplannen zie de bijlage aanbod

Het nieuwe ondersteuningsplan legt de basis voor een Samenwerkingsverband dat zich inzet voor jongeren en het bevorderen van inclusie. De kernwoorden zijn "thuisnabij", "kansrijk" en "talentvol". Er wordt naar gestreefd jongeren te laten voelen dat ze erbij horen en dat ze een integraal onderdeel zijn van de gemeenschap. Scholen worden gezien als inclusieve mini-gemeenschappen, waarbij het opzettelijk binnensluiten van jongeren centraal staat.

Thuisnabij onderwijs houdt in dat jongeren onderwijs kunnen volgen in de nabijheid van hun woonplaats. Het biedt jongeren de mogelijkheid om in een vertrouwde omgeving te leren, waarbij ze kunnen profiteren van lokale hulpbronnen en culturele context.

Regionale onderwijsvoorzieningen spelen een cruciale rol bij het bevorderen van thuisnabij onderwijs. Deze voorzieningen brengen onderwijsfaciliteiten dichterbij de gemeenschappen, waarin jongeren wonen. Door het opzetten van regionale scholen en onderwijscentra kunnen jongeren kwalitatief hoogstaand onderwijs volgen zonder lange afstanden af te leggen. Dit draagt bij aan gelijke kansen en maakt onderwijs toegankelijker voor alle jongeren, ongeacht hun geografische locatie.

De eerste drie leerjaren zijn zo ingericht dat met behoud van de keuzevrijheid van de leerlingen, de doorstroming van leerlingen wordt bevorderd naar vmbo-kader, vmbo-gemengde leerweg, vmbo-theoretisch, havo of vwo.

Zoals beschreven in artikel 2.13 van de vwo zullen in de eerste drie jaar de kerndoelen worden nagestreefd op inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijsprogramma, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden door leerlingen. De kerndoelen besteden aandacht aan aspecten van: Nederlandse taal; Engelse taal; geschiedenis en staatsinrichting; aardrijkskunde; economie; wiskunde; natuur- en scheikunde; biologie; verzorging; informatiekunde; techniek; lichamelijke opvoeding; en beeldende vorming, muziek, drama en/of dans.

Regionale onderwijsvoorzieningen en opzettelijk binnensluiten vullen elkaar perfect aan. Door regionale onderwijsvoorzieningen te creëren, kunnen jongeren genieten van de voordelen van thuisnabij onderwijs. Tegelijkertijd biedt opzettelijk binnensluiten de mogelijkheid om jongeren te betrekken bij hun leeromgeving en zich onderdeel te voelen van de gemeenschap. Door jongeren actief te betrekken, kunnen regionale onderwijsvoorzieningen een gevoel van verbondenheid geven.

Het Samenwerkingsverband beschouwt alle jongeren als kansrijk en talentvol. Er wordt ingezet op het potentieel ontdekken, ontwikkelen en benutten. Door aandacht te besteden aan hun individuele talenten en sterke punten, worden kansen gecreëerd voor groei en succes.

Met het Sam college geloven we in het belang van aandacht voor hun individuele talenten en sterke punten, omdat dit kansen creëert voor groei en succes. Daarnaast streven we naar een sterk gemeenschapsgevoel, waarbij we de directe omgeving verbinden met het onderwijsproces.

In ons onderwijs staan leren, sociaal-emotionele ontwikkeling, gedrag en lichamelijke gezondheid centraal, omdat wij ervan overtuigd zijn dat deze aspecten de basis vormen voor de algehele groei en ontwikkeling van onze leerlingen. We streven er dan ook naar om deze elementen te versterken door de basisvaardigheden op het gebied van rekenen en taal verder te verbeteren.

Wanneer een leerling Instroomt op het Sam college, krijgt deze een 0-meting van een methode ongebonden toets aangeboden. Om de leerling te blijven volgen en zo de kwaliteit van ons onderwijs te toetsen. In het PTA van leerjaar 4 is te zien welke referentieniveau's behaald moeten worden voorafgaand aan het examen.

Zo zetten we in op het vergroten van leesplezier en taalvaardigheid door onder meer voorleessessies, het lezen van boeken, kranten en strips, en door een nauwe Samenwerking met de bibliotheek. Regelmatig en gevarieerd lezen draagt immers aantoonbaar bij aan de taalontwikkeling en het tekstbegrip, terwijl het gebruik van actuele teksten en nieuwsbegrip de woordenschat verrijkt en de betrokkenheid bij de leerstof versterkt. Daarnaast besteden we veel aandacht aan creativiteit en kunstzinnige vorming: door het lezen van diverse tekstsoorten, zoals literatuur, strips en poëzie, te combineren met creatieve expressie via tekenen, muziek en drama, worden verschillende delen van het brein aangesproken. Dit bevordert niet alleen de taalontwikkeling, maar draagt ook bij aan het kritisch en empathisch vermogen van de leerlingen en versterkt hun emotionele, sociale en culturele competenties.

Voor leerlingen die Nederlands als tweede taal (NT2) leren, is deskundige begeleiding essentieel. Wetenschappelijke literatuur benadrukt dat een rijk taalaanbod, betekenisvolle contexten en expliciete instructie de taalontwikkeling bevorderen. Het bijhouden van een digitaal portfolio ondersteunt deze leerlingen in hun reflectie op het eigen leerproces en maakt hun voortgang zichtbaar. De ontwikkelingen van de leerlingen worden niet alleen gemeten met toetsen uit de methode, maar op referentieniveau met methode-ongebonden toetsen.

Ook op het gebied van rekenvaardigheden zijn we actief. We integreren wiskundige concepten in verschillende contexten en vakken, zodat leerlingen ontdekken hoe wiskunde toepasbaar is in het dagelijks leven. Door gebruik te maken van niet-methodegebonden toetsen krijgen we een realistisch beeld van de individuele rekenbehoeften, wat ons in staat stelt gerichte ondersteuning te bieden en passend rekenonderwijs te verzorgen.

De ontwikkelingen van de leerlingen worden niet alleen gemeten met toetsen uit de methode, maar op referentieniveau met methode-ongebonden toetsen.

DIA is een methode-ongebonden toets die wordt gebruikt om het referentieniveau van leerlingen te meten op het gebied van Nederlands, rekenen, wiskunde en Engels. Deze toets geeft inzicht in de vaardigheden van een leerling en maakt het mogelijk om de ontwikkeling systematisch te volgen. De toets is adaptief wat betekent dat de moeilijkheidsgraad zich aanpast aan het niveau van de leerling, waardoor een nauwkeurig beeld ontstaat van waar hij of zij staat ten opzichte van de gestelde leerdoelen.

Bij de start op het Sam College krijgen leerlingen een 0-meting met DIA, die als uitgangspunt dient voor hun leertraject. Op basis van de resultaten worden in samenwerking met de leerling en ouders individuele leerdoelen vastgesteld. Deze doelen zijn gericht op het behalen van het gewenste referentieniveau aan het einde van de schoolloopbaan. Door jaarlijkse volgmetingen wordt de voortgang nauwkeurig gemonitord en waar nodig bijgestuurd met gerichte interventies, zoals extra ondersteuning bij taal en rekenen of juist verdiepende opdrachten voor leerlingen die voorlopen op de stof.

Het gebruik van Dia draagt bij aan een datagestuurde aanpak, waarbij de begeleiding van leerlingen onderbouwd en op maat wordt ingericht. Door structureel te meten en de leerontwikkeling te volgen, zorgt het SAM College ervoor dat elke leerling de beste kansen krijgt om zich op het juiste niveau te ontwikkelen. In de bijlage van Diataal en Diacijfer is een uitgebreide omschrijving van hoe deze methodiek werkt.

De school maakt gebruik van een digitaal portfolio dat is gekoppeld aan Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). Hierdoor krijgen leerlingen beter inzicht in hun interesses, competenties en zowel cognitieve als sociaal-emotionele groei. Onderzoek wijst uit dat digitale portfolioplatforms en loopbaanoriëntatie bijdragen aan een verhoogde zelfreflectie en motivatie voor leerprocessen. Het portfolio fungeert bovendien als een waardevol hulpmiddel voor docenten en ouders om de ontwikkeling van de leerling te volgen en gerichte feedback te geven.

Ieder kind is uniek en er bestaat geen methode die voor alle kinderen werkt. Binnen het curriculum is er aandacht voor de versteviging van de basisvaardigheden op rekenen en taal. Deze zijn verweven in de wiskunde-/rekenlessen en de Nederlands lessen. Bij behoefte kan er buiten de klas extra ondersteuning geboden worden. Op didactisch niveau is het voor ons van belang dat er differentiatie is op didactisch handelen. Dat wil zeggen dat er maximaal gebruik wordt gemaakt van de arrangementen basis, verdiepend en intensief om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Dit kan alleen met sterke doorlopende leerlijnen en een helder beleid op kaders en normering. In de bijlage vindt u een omschrijving van de taal- en rekenbeleid.

Concreet wil dit zeggen dat we streven naar een gepersonaliseerde leeromgeving, waarin het leerproces is afgestemd op de behoeften van individuele leerlingen. Deze aanpak kan zowel collectief als individueel plaatsvinden, afhankelijk van de specifieke leerstijl van

de betreffende leerling. Het is essentieel dat docenten heldere doelen stellen voor hun onderwijspraktijk, waarbij de aanpak flexibel blijft en zich aanpast aan de diversiteit van leerlingen, zonder zich te laten beperken door rigide structuren.

Naast het vaste curriculum willen we ons aanbod verder verrijken. Door aandacht te besteden aan relaties en seksualiteit vergroten leerlingen hun kennis en vaardigheden rondom sociaal en emotionele ontwikkeling. Daar hoort ook een gezonde seksuele ontwikkeling bij. Onderzoek toont aan dat adequate seksuele voorlichting bijdraagt aan het uitstellen van seksuele activiteit, het bevorderen van veilig gedrag en een positief lichaamsbeeld.

Het GGD storm-traject biedt waardevolle handvatten in het voortgezet onderwijs om vroegtijdig signalen van psychische kwetsbaarheid en veranderende stemming bij leerlingen te herkennen en gericht in te grijpen. De Gezonde School-aanpak stimuleert een positief schoolklimaat en een gezonde leefstijl.

Voor leerlingen die (tijdelijk) niet kunnen deelnemen aan reguliere gymactiviteiten bieden we alternatieve bewegingen en ontspanningsvormen aan, zoals wandelen, yoga en mindfulness. Uit onderzoek blijkt dat mindfulness een positief effect heeft op de emotionele stabiliteit en het stressniveau van leerlingen.

Daarnaast draagt koken binnen het curriculum bij aan het ontwikkelen van praktische vaardigheden op het gebied van voeding en gezondheid, maar bevordert het ook zelfstandigheid, Samenwerking en verantwoordelijkheid. Het koken zorgt voor een verbinding tussen theorie en praktijk en stimuleert een gezonde levensstijl.

Op deze manier creëren we een integrale leeromgeving, waarin zowel academische als sociale competenties worden ontwikkeld en waarin leerlingen optimaal worden voorbereid op de uitdagingen van zowel de school als daarbuiten.

Er wordt gewerkt met heterogene groepen, waarbij het doorbreken van jaarlagen wordt aangemoedigd. Het cruciale aspect hierbij is dat de manier van informatieverwerking zoveel mogelijk uniform is binnen deze groepen. Door deze uniformiteit wordt een omgeving gecreëerd, waarin leerlingen effectief van elkaar kunnen leren. Er moet een keuze zijn in hoe leerlingen het liefst leren. De groep die gebaat is bij klassikaal onderwijs moet dat kunnen krijgen. De leerlingen die liever op een andere manier leren, moeten die kans ook krijgen. Veel differentiëren dus. Dit zou ook bij elk vak en zelfs bij elk hoofdstuk anders zijn. Maatwerk is daarbij het sleutelwoord. De leeromgeving moet werken ten behoeve van de leerling. Instructieruimtes, leslokalen en open leerruimtes zouden allemaal beschikbaar moeten zijn. Hierbij zou een buitenlokaal een mogelijkheid zijn.

Samenwerking tussen Docenten en Flexibiliteit voor Leerlingen

Doordat alle docenten binnen een leerjaar dezelfde lesinhoud aanbieden, is het mogelijk om vooraf de lesdoelen en kerninhoud af te stemmen. Hierdoor krijgen de docenten de ruimte om de lesstof op hun eigen manier vorm te geven. Deze gezamenlijke aanpak biedt twee belangrijke voordelen:

- DocentenSamenwerking:

Door de lessen parallel te roosteren, werken de docenten van een leerjaar nauw Samen. Ze stemmen hun aanpak en didactische keuzes op elkaar af, zodat elke klas exact dezelfde inhoud ontvangt, maar met ruimte voor individuele invulling. Dit maakt het mogelijk om de lessen zowel uniform als flexibel te organiseren.

- Keuzevrijheid voor de Leerlingen:

Leerlingen krijgen de mogelijkheid om te kiezen bij welke docent zij de les willen volgen. Zij kunnen ervoor kiezen om bij hun eigen mentor te blijven, wat hen de vertrouwde

omgeving en de veiligheid biedt die zij nodig zouden kunnen hebben. Tegelijkertijd kunnen zij besluiten om over te stappen naar een andere klas als de manier van uitleg daar beter aansluit bij hun leerstijl. Op deze manier kan een leerling altijd de ondersteuning kiezen die het beste past bij zijn of haar behoeften.

Praktijkvoorbeeld Leerjaar 2:

In leerjaar 2 zijn er drie klassen die op een gedifferentieerde manier worden ondersteund tijdens de les aardrijkskunde:

- **Groep 1:**

Deze groep krijgt de lesstof aangeboden via de traditionele methode, waarbij de inhoud wordt aangeleverd volgens het standaard lespakket.

- **Groep 2:**

In deze groep wordt gebruikgemaakt van een model en krijgen de leerlingen extra visuele ondersteuning. Dit helpt hen om de abstracte begrippen concreter te maken en de leerstof visueel te verwerken.

- **Groep 3:**

De leerlingen in deze groep doen zelf onderzoek naar het onderwerp en zoeken actief de benodigde lesstof op. Deze aanpak stimuleert hun zelfstandigheid en onderzoeksvaardigheden.

Dankzij de parallelle roostering kunnen deze drie groepen tegelijkertijd en in een afgebakende tijdsperiode werken aan hun specifieke leerdoelen. De Samenwerking tussen de docenten en de daarmee gepaard gaande flexibiliteit maakt het voor leerlingen mogelijk om de ondersteuning te kiezen die het beste bij hen past – of dat nu de traditionele aanpak, de visuele ondersteuning of de zelfstandige onderzoeksroute is.

Differentiatie en Differentiatie binnen Onderwijsarrangementen

Binnen ons onderwijsinitiatief staat differentiatie centraal om alle leerlingen passend te begeleiden en te stimuleren. Door de lessen van een leerjaar parallel in te roosteren, kunnen we doelbewust verschillende onderwijsarrangementen aanbieden die aansluiten op de uiteenlopende leerbehoeften van de leerlingen. Op vooraf bepaalde momenten worden de heterogene groepen opgedeeld in trajecten, zodat iedere leerling het juiste niveau van uitdaging en ondersteuning krijgt.

Praktijkvoorbeeld Leerjaar 1:

Bij het project 'Maak een krant' wordt deze differentiatie concreet vormgegeven met behulp van drie onderwijs arrangementen:

- **Basisgroep:**

De klas heeft de opdracht gekregen om Samen een krant Samen te stellen. De opdracht is een schrijfopdracht behorende bij het vak Nederlands. Bij de instructie is er een uitleg over schrijfstijl en opbouw van een tekst. Ook wordt er gekeken naar hoe een krant is Samengesteld.

- **Verdiepende groep:**

Leerlingen die behoefte hebben aan meer uitdaging krijgen de opdracht om een achtergrondartikel of een betoog te schrijven over een maatschappelijk probleem.

- **Intensieve groep:**

Leerlingen die meer ondersteuning nodig hebben, gaan aan de slag met korte teksten waarbij extra aandacht wordt besteed aan spelling en zinsopbouw. Door te oefenen met deze basale vaardigheden, bouwen zij een stevige basis op die essentieel is voor hun verdere taalontwikkeling.

Door de lessen parallel te roosteren, kunnen beide groepen tegelijkertijd en in een afgebakende tijdsperiode werken aan hun specifieke leerdoelen. Dit zorgt voor een

efficiënte inzet van leertijd en een evenwichtige ontwikkeling van de vaardigheden van alle leerlingen. Zo draagt ons differentiatiesysteem bij aan een onderwijspraktijk waarin ieder kind op maat wordt bediend en optimaal de kans krijgt om te groeien.

Als aanvulling op deze aanpak werken we met vier periodes per jaar, waarbij elke periode wordt afgesloten met een projectweek. Deze weken zijn speciaal bedoeld om te oefenen met vaardigheden die onder andere bij burgerschap aan bod komen. We hanteren een projectmatige aanpak om leerlingen actief bij hun eigen leerproces te betrekken. Uit onderzoek blijkt dat project-based learning (PBL) een positief effect heeft op onder meer de motivatie, het kritisch denken en de probleemoplossende vaardigheden van leerlingen. Door vakken niet als losse onderdelen te presenteren, maar te integreren in grotere projecten, vergroten we de Samenhang en de relevantie van de leerstof voor de leerlingen.

In de sectiedocumenten per vak, die als bijlage is toegevoegd, ziet u hoe de lesstof uit de methodes Samenkomt in de projecten. Op deze manier creëren we een geïntegreerd leerklimaat waarin flexibiliteit, keuzevrijheid en een holistische benadering van kennis centraal staan, zodat iedere leerling optimaal wordt voorbereid op de volgende stap in zijn of haar educatieve traject.

Voor leerlingen die na leerjaar 3 de overstap naar de havo overwegen, worden specifieke havo-lessen aangeboden. Deze lessen zijn erop gericht de leerlingen grondig voor te bereiden op het vervolgonderwijs en voorzien hen van extra vakgerichte ondersteuning en training in de benodigde vaardigheden. De vakinhoudelijke verdieping richt zich op de onderwerpen en competenties die in het havo-programma een centrale rol spelen, zodat de leerlingen extra ondersteuning krijgen op de gebieden die van belang zijn voor een soepele overgang. Tegelijkertijd wordt er intensief gewerkt aan het ontwikkelen van specifieke vaardigheden, zoals analytisch denken, studievaardigheden en zelfstandig werken, die essentieel worden geacht door de havo-scholen. Deze ondersteuning en training worden nauw afgestemd met de instroomeisen van de scholen die havo aanbieden, waardoor de voorbereiding naadloos aansluit op de verwachtingen en het niveau van het vervolgonderwijs. Zo zorgen wij ervoor dat de leerlingen niet alleen succesvol hun eindexamen afronden, maar ook optimaal voorbereid zijn op de volgende stap in hun educatieve traject. Zie voor meer informatie de bijlage: Doorstroomprogramma op pagina 99.

We zien het gevoel van stress onder leerlingen landelijk stijgen, en binnen ons onderwijs willen we daar actief aan werken. Waar werkvormen gedifferentieerd aangeboden kunnen worden, zien wij dat dit principe ook op toetsing toegepast kan worden. Leerlingen krijgen de mogelijkheid om zelf te kiezen welke toetsvorm het beste bij hen past, zolang de leerdoelen maar worden behaald. Mocht een leerling zijn of haar leerdoel niet bereiken, dan wordt er altijd gekeken naar de mogelijkheid van een herkansing. Het accent ligt daarbij op het individuele leerdoel en de persoonlijke groei van de leerling. Overigens vinden wij dat alle leerlingen iedere vorm van toetsing eens moeten ervaren, zodat zij kunnen ontdekken wat voor hen het meest effectief is. Daarnaast trainen we al onze leerlingen intensief, zodat zij in het examenjaar vertrouwd zijn met schriftelijke toetsen die passen bij schoolexamens, centrale examens en de eisen van vervolgopleidingen. Door deze aanpak willen we niet alleen de toetsstress verminderen, maar ook een solide basis leggen voor succes in de volgende fase van hun educatieve traject.

Ons onderwijs zal zich typeren als projectmatig onderwijs waar alle vakken overstijgend het onderwijs vormen. Voor het vakleerplan van de projectweken zie de bijlage op pagina 76.

Profiel	Verplicht	Keuze profielvakken (1 of 2 vakken)	Keuze vrij deel (1 of 2 vakken)	Profielwerkstuk
Techniek	Wiskunde, NASK 1, NASK 2		Duits, kunstvakken, biologie, economie, aardrijkskunde, geschiedenis	Verplicht
Zorg en Welzijn	Biologie	Wiskunde, Aardrijkskunde, geschiedenis	Duits, kunstvakken, biologie, economie, wiskunde, NASK 1, NASK 2, aardrijkskunde, geschiedenis	Verplicht
Economie	Economie	Duits, Wiskunde	Duits, kunstvakken, biologie, economie, wiskunde, NASK 1, NASK 2, aardrijkskunde, geschiedenis	Verplicht
Groen	Wiskunde	NASK 1, NASK 2, biologie	Duits, kunstvakken, biologie, economie, wiskunde, NASK 1, NASK 2, aardrijkskunde, geschiedenis	Verplicht
D&P (vmbo-g)	Economie D&P	Wiskunde, NASK 1, biologie	Duits, kunstvakken, biologie, economie, wiskunde, NASK 1, NASK 2, aardrijkskunde, geschiedenis, Digispel, Natuur en milieu	Verplicht
D&P (vmbo-t)	D&P		Duits, kunstvakken, biologie, economie, wiskunde, NASK 1, NASK 2, aardrijkskunde, geschiedenis, Digispel, Natuur en milieu	Niet verplicht, wel verplichte deelname

In het vierde jaar is er een PTA en examenprogramma voor vmbo-k en vmbo-(g)t en een voorbereidend jaar voor havo, zoals beschreven in artikel 2.25. Profielen in de theoretische leerweg. (Zie bijlage PTA Leerjaar 4)

Het is zo ingericht dat er een algemene maatschappelijke voorbereiding en persoonlijke vorming is, een leerling wordt voorbereid op opleidingen in het aansluitend beroepsonderwijs die inhoudelijk verwant zijn met het profiel en de leerling wordt voorbereid op het havo.

Het bevoegd gezag van een school voor vmbo-(g)t biedt alle profielen in de theoretische leerweg aan. De profielen zijn:

- techniek;
- zorg en welzijn;
- economie;
- groen.

Voor vmbo-(g)k wordt het profiel dienstverlening en producten aangeboden. Daarnaast kan er een stage ingezet worden.

Elk profiel in het vmbo (Artikel 2.24) bestaat uit:

- a. een gemeenschappelijk deel, dat voor alle profielen van een leerweg gelijk is;
- b. een profieldeel, dat kenmerkend is voor dat profiel. Dit wil zeggen dat leerlingen in de leerweg vmbo-(g)t/mavo minimaal examen doen in 2 profielvakken (bij positief advies van de vakdocenten maximaal 3);
- c. een vrij deel, dat bestaat uit vakken en andere programmaonderdelen die de leerling kiest. Leerlingen kiezen minimaal 2 keuze vakken (bij positief advies van de vakdocenten maximaal 3);
- d. leerlingen in de leerweg vmbo-(g)k doen examen in het beroepsgerichte vak.

In het gemeenschappelijk deel worden de vakken Nederlands en Engels als kernvakken gezien. Deze moeten met het centraal examen worden afgesloten. Verder worden de vakken maatschappijleer, LO, LOB en CKV gezien als gemeenschappelijke deel. Deze vakken moeten voldoende worden afgerond middels deelname en/of toets (praktijk of theoretisch).

Zie de tabel hieronder voor de mogelijke keuze binnen de verschillende profielen.

D2. BURGERSCHAPSONDERWIJS

VISIE OP BURGERSCHAPSONDERWIJS BIJ HET SAM COLLEGE

Bij het **Sam College** is burgerschapsonderwijs een **zelfstandig vak** dat leerlingen voorbereidt op actief en verantwoord deelnemen aan de maatschappij. Wij hanteren een doelgerichte en Samenhangende aanpak, zoals vereist in **artikel 2.2 van de WVO 2020**, waarbij leerlingen systematisch werken aan **kennis, vaardigheden en houding** die essentieel zijn voor hun rol als burger.

Ons burgerschapsonderwijs is gebaseerd op de methode **MethodeM** en wordt aangevuld met praktijkervaringen en projectmatig leren. Daarnaast wordt de voortgang van leerlingen gemonitord en geborgd in een **portfolio**, waarin zij opdrachten en reflecties verzamelen als bewijs van hun ontwikkeling en afsluiting van het vak.

Methode M is opgebouwd als een geïntegreerde aanpak van burgerschapsonderwijs die perfect aansluit op de SLO-kerndoelen. De methode richt zich enerzijds op het creëren van een veilige, inclusieve en democratische schoolcultuur – een belangrijk uitgangspunt in de SLO-doelstellingen – en biedt anderzijds concrete werkvormen om de kennis, vaardigheden en houdingen die nodig zijn voor actief burgerschap te ontwikkelen.

DOELGERICHT EN SAMENHANGEND BURGERSCHAPSONDERWIJS

Methode M formuleert heldere leerdoelen en activiteiten die leerlingen bewust maken van hun rol in een diverse samenleving. Zo wordt aandacht besteed aan het herkennen en respecteren van verschillen, het ontwikkelen van kritisch denkvermogen en het leren omgaan met actuele maatschappelijke en planetaire vraagstukken. Deze focus sluit nauw aan op de SLO-kerndoelen, waarin onder andere het aanleren van respect voor diversiteit en het bevorderen van democratische waarden centraal staan. Deze thema's worden systematisch aangeboden in **een doorlopende leerlijn van leerjaar 1 t/m 4**, met een duidelijke opbouw in complexiteit en zelfstandigheid.

De methode brengt de verschillende domeinen van burgerschap – zoals schoolcultuur, diversiteit, democratische waarden, maatschappelijke betrokkenheid en vraagstukken – in een coherent geheel. Door thema's en vaardigheden door te laten lopen in de verschillende leerjaren, ontstaat er een doorlopende leerlijn die aansluit op de gestructureerde opbouw van de SLO-doelstellingen. Daarbij worden ook andere leergebieden, zoals Nederlands en digitale geletterdheid, geïntegreerd om zo een rijk en samenhangend curriculum te realiseren.

Burgerschapsonderwijs bij het SAM College richt zich op vier kerngebieden:

1. Democratische participatie – inzicht in politieke processen, rechten en plichten, en het belang van democratische besluitvorming.
2. Diversiteit en sociale cohesie – respect voor verschillen, sociale verantwoordelijkheid en omgaan met verschillende perspectieven.
3. Duurzaamheid en economie – bewustzijn van economische processen en duurzame keuzes.
4. Digitale en mediawijsheid – kritische omgang met digitale informatie en verantwoord gebruik van sociale media.

CONCRETE LEERDOELEN: WAT MOETEN LEERLINGEN KENNEN EN KUNNEN?

Het vak **burgerschap** combineert **kennis, vaardigheden en houding** en werkt gedurende de schoolloopbaan toe naar de volgende einddoelen:

- **Kennis:**
 - Begrip van democratische processen, wetgeving en maatschappelijke structuren.
 - Inzicht in sociale en culturele diversiteit en ethische dilemma's.
 - Kennis over duurzaamheid, economie en technologische ontwikkelingen.
- **Vaardigheden:**
 - Kritisch denken en genuanceerd discussiëren.
 - Actief deelnemen aan maatschappelijke projecten.
 - Reflecteren op eigen waarden en normen en die van anderen.
- **Houding:**
 - Openstaan voor andere perspectieven en respectvol communiceren.
 - Bewust verantwoordelijkheid nemen voor maatschappelijke keuzes.
 - Actieve betrokkenheid tonen bij de eigen leefomgeving en Samenleving.

VAKOVERSTIJGENDE INTEGRATIE EN DOORLOPENDE LEERLIJN

Burgerschap wordt als **zelfstandig vak** aangeboden (zie **pagina 61 t/m 66**) en krijgt daarnaast een **vakoverstijgende invulling** binnen:

- **Maatschappijleer en geschiedenis** (politiek, recht en democratie).
- **Economie** (duurzaamheid en financiële keuzes).
- **Nederlands en filosofie** (meningsvorming en argumentatie).
- **Digitale geletterdheid** (mediawijsheid en online gedrag).

Daarnaast worden de **competenties van burgerschap** geïntegreerd in **projectweken** (zie bijlage **Projectweken**), waarbij leerlingen in groepsverband werken aan actuele maatschappelijke thema's.

PORTFOLIO ALS MONITORING EN EVALUATIE

Leerlingen verzamelen gedurende hun schoolloopbaan **bewijsstukken** van hun ontwikkeling in een **burgerschapsportfolio**. Dit portfolio bevat:

- **Uitwerkingen van opdrachten en casussen uit MethodeM.**
- **Reflectieverslagen over persoonlijke groei en maatschappelijke betrokkenheid.**
- **Bewijs van deelname aan debatten, maatschappelijke projecten en stages.**

Aan het einde van het leertraject presenteren leerlingen hun portfolio als **bewijs van afronding van het vak** en hun ontwikkeling als verantwoordelijke burgers.

Door deze integrale aanpak en systematische monitoring zorgen wij ervoor dat burgerschapsonderwijs bij het **SAM College** niet alleen theoretisch wordt aangeboden, maar daadwerkelijk bijdraagt aan de vorming van **kritische, betrokken en maatschappelijk bewuste leerlingen**.

D3. ZICHT OP ONTWIKKELING EN BEGELEIDING

Wanneer een leerling Instroomt op het Sam college, krijgt deze een 0-meting van een methode ongebonden toets aangeboden. Om de leerling te blijven volgen en zo de kwaliteit van ons onderwijs te toetsen.

Het Sam College is ingericht om het onderwijs af te stemmen op de behoeften van individuele leerlingen en groepen door middel van differentiatie en maatwerk. Er wordt gewerkt met heterogene groepen, waarbij leerlingen op basis van hun leerstijl en behoeften een gepersonaliseerde leeromgeving krijgen. Dit gebeurt onder andere door het aanbieden van verschillende onderwijsarrangementen, zoals basis, verdiepend en intensief, die aansluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen. Er is ruimte voor zowel collectief als individueel leren, afhankelijk van de voorkeur en de leerbehoeften van de leerlingen.

Docenten stellen duidelijke leerdoelen en passen hun didactisch handelen aan de diversiteit van de leerlingen aan. Dit gebeurt bijvoorbeeld door differentiatie in de lesmethoden, zoals het aanbieden van extra visuele ondersteuning, zelfstandig onderzoek of de traditionele lesmethode. Verder is er aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen, met extra focus op basisvaardigheden zoals rekenen en taal.

Het onderwijs wordt ondersteund door een digitaal portfolio dat de voortgang van de leerlingen bijhoudt, inclusief zowel cognitieve als sociaal-emotionele ontwikkelingen. Dit maakt het mogelijk voor zowel docenten als ouders om inzicht te krijgen in de leerprocessen van de leerlingen, wat bijdraagt aan het ondersteunen van een ononderbroken ontwikkelproces.

Een inhoudelijke beschrijving van de arrangementen wordt in het hoofdstuk D4 omschreven.

Leerlingen worden periodiek niet alleen beoordeeld op cijfers, maar middels 360 graden feedback worden ook sociale- en schoolse vaardigheden in kaart gebracht. De methodiek die we hiervoor willen toepassen, zal worden ontwikkeld. Zie voor meer informatie de bijlage 'VOLGSYSTEEM' op bladzijde 108. Deze drie onderdelen, cijfers/ sociale- en schoolse vaardigheden, zullen bepalend zijn voor de doorstroom binnen het onderwijs en maken dat kinderen niet alleen cognitief, maar volledig zijn voorbereid op doorstroom na onze school. Zie hiervoor de bijlage van het leerlingvolgsysteem kinderen niet alleen cognitief, maar volledig zijn voorbereid op doorstroom na onze school. Zie hiervoor de bijlage van het leerlingvolgsysteem.

Doel: Het verminderen van het verschil tussen huidig begrip/uitvoering en het gewenste doel en het behalen van de leerdoelen en voldoen aan de kwaliteitseisen van de exameneisen.

Dit verschil kan worden verkleind door:

Leerlingen:

- Werken vanuit kracht en intrinsieke motivatie
- Gebruik van effectieve werk-/leerstrategieën

Docenten en leerlingen samen:

- Stellen van geschikte, uitdagende en specifieke doelen met duidelijke beoordelingscriteria en manier van afsluiting/toetsing.

Docenten:

- Studenten helpen doelen te bereiken door effectieve leerstrategieën en feedback

Effectieve **feedback** geeft antwoord op drie vragen:

1. Waar ga ik naar toe? (het doel)
2. Waar sta ik nu?
3. Wat is dus de volgende stap?

Beoordeling, onafhankelijk van de toetsvorm, op elementen

Taakniveau

Hoe goed zijn taken begrepen/uitgevoerd

Procesniveau

Het belangrijkste proces nodig om taken uit te voeren/begrijpen

Zelfregulatie-niveau

Zelfwaarneming, sturing en regulatie van actie

**Zelfniveau
Persoonlijke**

evaluatie en affect (gewoonlijk positief) van de lerende

Toetskwaliteit: Kwaliteit is een prioriteit: alle toetsen en schoolexamens, inclusief de afnames ervan, worden zorgvuldig ontworpen en uitgevoerd, waarbij ze voldoen aan criteria van validiteit, betrouwbaarheid, uitvoerbaarheid en transparantie. Wat betreft toetsvormen streven we naar diversiteit die aansluit bij wat er wordt beoordeeld. We maken gebruik van verschillende toetsvormen. Deze variatie in toetsvormen waarborgt een valide beoordeling die goed aansluit bij de te meten competenties en vaardigheden.

Procesaspecten: Belangrijke betrokkenen in ons examineringproces zijn onder andere het bestuur, de examencommissie, de directeur, de teamleiders, de examensecretaris, de voorzitters van vakgroepen, de docenten, en de examenadministratie.

Voor elke stap in het examineringproces hebben we vastgelegd welke persoon welke taak en verantwoordelijkheid heeft, met inachtneming van specifieke kwaliteitsstandaarden, gebruikmakend van bepaalde instrumenten, en met vereiste deskundigheid.

Onze gemaakte afspraken met betrekking tot taken en rollen tijdens het schoolexamen worden als volgt Samengevat:

- Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid om de kwaliteit van het schoolexamen te waarborgen en draagt de eindverantwoordelijkheid.
- De examencommissie bepaalt het beleid en evalueert de uitvoering van de afzonderlijke stappen in het examenproces aan de hand van een evaluatieplan.
- De directeur (met mandaat) stelt de Programma's van Toetsing en Afsluiting (PTA's) en schoolexamens vast, evenals het beleid en het jaarlijkse verbeterplan.
- De teamleider ondersteunt de vakgroepen, zowel in tijd als expertise, en stuurt op basis van het toetsbeleidsplan en het verbeterplan.
- De examensecretaris fungeert als de examenexpert op school, coördineert praktische zaken, houdt toezicht en voorziet teamleiders en vaksecties van feedback over de kwaliteit van zowel de inhoud als het proces van het schoolexamen.
- Vaksecties en docenten stellen het PTA op en ontwerpen de schoolexamens.

De examenprocessen en gebruikte instrumenten zijn zo veel mogelijk gestandaardiseerd voor alle vakgroepen op onze school. Vakgroepen hebben vrijheid op het gebied van de inhoud van de toetsing en de opbouw van het toetsprogramma (PTA).

D4. EXTRA ONDERSTEUNING

Basis + traject

De pedagogisch medewerker speelt een cruciale rol in de basis+ traject. Ze werken nauw Samen met de leerlingen, hun ouders en het onderwijsteam om een ondersteunende en stimulerende omgeving te creëren. Ze bieden individuele begeleiding en ondersteuning aan leerlingen, waarbij ze rekening houden met hun specifieke behoeften en mogelijkheden. Daarnaast werken pedagogisch medewerkers ook Samen met andere professionals, zoals leraren, counselors en psychologen, om een holistische aanpak te waarborgen. Ze zijn betrokken bij het opstellen en implementeren van individuele ondersteuningsplannen voor de leerlingen, waarbij ze streven naar een evenwichtige benadering van zowel academische als sociaal-emotionele ontwikkeling.

‘Weer terug op koers’-klas of begeleiding.

Om de doorstroom van leerlingen te bevorderen, hebben we ervoor gezorgd dat de klas wordt bemand door een AVO-docent (algemeen vormend onderwijs) die bekend is met zowel het voortgezet onderwijs (VO) als het voortgezet speciaal onderwijs (VSO). De AVO-docent begrijpt de specifieke uitdagingen waarmee leerlingen te maken krijgen tijdens de overgangsfase en heeft de vaardigheden om hen effectief te ondersteunen. Deze docent is goed op de hoogte van de onderwijsprogramma's en eisen van zowel het VO als het VSO, en kan de leerlingen begeleiden bij het ontwikkelen van de benodigde kennis en vaardigheden. Daarnaast werkt de AVO-docent Samen met andere betrokkenen, zoals mentoren, ondersteunend personeel en ouders, om een gezamenlijke aanpak te waarborgen. Ze zijn in staat om effectieve communicatiekanalen te onderhouden en regelmatig overleg te voeren om de voortgang van de leerlingen te bespreken en eventuele uitdagingen aan te pakken.

Arrangementen

De plaatsing van een leerling in een passend leerarrangement binnen het SAM College wordt zorgvuldig bepaald op basis van data uit zowel methodegebonden als methodeongebonden toetsen. Deze gegevens bieden een objectief beeld van de leerontwikkeling, de vaardigheden en de ondersteuningsbehoeften van de leerling. Methodegebonden toetsen meten de beheersing van de lesstof binnen het curriculum, terwijl methodeongebonden toetsen inzicht geven in bredere leercompetenties en ontwikkeling ten opzichte van leeftijdsgenoten. Door deze gegevens te combineren met de informatie uit de 360 graden feedback ontstaat een compleet beeld van de cognitieve, didactische en sociaal emotionele voortgang van de leerling. Op basis van deze gegevens wordt tijdens de leerlingbespreking vastgesteld in welk arrangement een leerling het beste past, zodat het onderwijs optimaal aansluit bij zijn of haar behoeften.

Het basisarrangement is bedoeld voor leerlingen die zich binnen de normatieve bandbreedte van 6 tot 8 bevinden. Dit betekent dat zij de leerdoelen volgens verwachting behalen en zelfstandig kunnen werken binnen het reguliere onderwijsaanbod. Deze leerlingen krijgen ondersteuning op basis van de standaard didactische instructie en kunnen, indien nodig, gebruikmaken van korte verlengde instructies of extra oefenmomenten.

Wanneer een leerling scores behaalt onder de 6, wordt hij of zij ingedeeld in het intensieve leerarrangement. Dit betekent dat er extra ondersteuning nodig is om de leerdoelen te behalen. Interventies binnen dit arrangement kunnen bestaan uit verlengde instructie, werken in kleinere instructiegroepen, individuele begeleiding, extra taal- en rekenondersteuning en begeleiding door een mentor of zorgcoördinator. Deze

aanpak is erop gericht de leerling stapsgewijs te helpen de leerachterstanden in te halen en een stevige basis te ontwikkelen.

Leerlingen die consistent boven de 8 scoren, worden geplaatst in het verdiepende leerarrangement. Dit arrangement is bedoeld voor leerlingen die behoefte hebben aan extra uitdaging en verdieping. Interventies binnen dit arrangement kunnen bestaan uit verrijkingsstof, deelname aan projecten en onderzoekstrajecten, het werken met complexe en vakoverstijgende opdrachten en het stimuleren van zelfstandig en kritisch denken. Daarnaast kunnen zij deelnemen aan talentprogramma's of externe challenges.

Om ervoor te zorgen dat de gekozen aanpak effectief is, wordt Samen met de leerling en de ouders een persoonlijk plan opgesteld. In dit plan worden concrete doelen geformuleerd, interventies vastgesteld en een evaluatiemoment gepland. Tijdens deze evaluatie wordt opnieuw gekeken naar de toetsresultaten, de voortgang van de leerling en de effectiviteit van de interventies. Indien nodig worden doelen bijgesteld en wordt besproken of een leerling in een ander arrangement past. Op deze manier blijft het onderwijsaanbod flexibel en afgestemd op de ontwikkeling van de leerling, met als doel een optimale leerervaring en maximale groei.

Tijdens de leerlingbespreking, waaraan docenten, mentoren en ondersteuningscoördinatoren deelnemen, worden de toetsresultaten geanalyseerd om te bepalen welk arrangement het beste aansluit bij de behoeften van de leerling. Voor leerlingen die een stabiele voortgang laten zien en de basisdoelen behalen, blijft het basisarrangement passend. Leerlingen die meer uitdaging nodig hebben, komen in aanmerking voor een verdiepend arrangement, terwijl leerlingen die moeite hebben met de leerstof of extra ondersteuning nodig hebben, geplaatst worden in een intensief arrangement.

Samen met de leerling en de ouders wordt vervolgens een plan opgesteld waarin duidelijke leerdoelen worden geformuleerd. Dit plan omvat concrete interventies die aansluiten bij het gekozen arrangement. Voor leerlingen in een **intensief arrangement** kan dit betekenen dat zij extra instructie krijgen, gebruikmaken van verlengde leertijd, of individuele begeleiding ontvangen binnen de 'Weer terug op koers'-klas. Voor leerlingen in een **verdiepend arrangement** worden verrijkingsopdrachten, projectmatig leren en deelname aan externe challenges aangeboden om hun leermotivatie en talentontwikkeling te stimuleren.

Naast de interventies wordt in het plan ook een evaluatiemoment vastgelegd. Tijdens deze evaluatie, waarin opnieuw toetsresultaten en observaties worden meegenomen, wordt beoordeeld of de gekozen aanpak effectief is en of aanpassingen nodig zijn. Indien nodig worden doelen bijgesteld, interventies aangepast en wordt besproken of een leerling een ander arrangement nodig heeft. Op deze manier blijft het onderwijsaanbod flexibel en afgestemd op de ontwikkeling van de leerling, waarbij Samenwerking tussen school, leerling en ouders centraal staat.

Intensief arrangement

Een intensief leerarrangement richt zich op leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben om hun leerdoelen te behalen. Deze leerlingen hebben vaak baat bij gestructureerde begeleiding, duidelijke kaders en extra aandacht voor basisvaardigheden.

Binnen het SAM College kunnen de volgende interventies worden ingezet om hen optimaal te ondersteunen:

Kleine instructiegroepen en verlengde instructie

Leerlingen krijgen les in kleinere groepen, zodat docenten/onderwijsassistenten de uitleg kunnen afstemmen op hun specifieke behoeften. Daarnaast wordt verlengde instructie aangeboden, waarbij leerlingen extra tijd en begeleiding krijgen bij het verwerken van de lesstof. Dit kan plaatsvinden tijdens speciale interventie-uren of in aparte instructiemomenten binnen de reguliere les.

Extra ondersteuning op taal- en rekenvaardigheden

Leerlingen binnen een intensief leerarrangement krijgen gerichte interventies op taal en rekenen. Dit kan variëren van werken met specialistische methodes tot extra oefensessies met onderwijsassistenten of reken- en taalcoaches. Er wordt gebruikgemaakt van niet-methodegebonden toetsen om de voortgang te monitoren en bij te sturen waar nodig.

Digitale hulpmiddelen en maatwerkprogramma's

Door gebruik te maken van digitale leermiddelen zoals adaptieve software en online oefenplatforms, kunnen leerlingen op hun eigen niveau werken en op maat gemaakte instructies krijgen. Dit zorgt ervoor dat zij zelfstandig kunnen oefenen en hun leerproces in kleine stappen kunnen doorlopen.

Sociale en emotionele ondersteuning

Naast academische begeleiding is er aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen. Dit kan via extra gesprekken met een mentor/ondersteuner, groepssessies met een pedagogisch medewerker of individuele begeleiding door een zorgcoördinator. Hierdoor wordt niet alleen gewerkt aan leerprestaties, maar ook aan zelfvertrouwen, motivatie en sociale vaardigheden.

'Weer terug op koers'-klas

Voor leerlingen die tijdelijk extra ondersteuning nodig hebben, biedt het SAM College een 'Weer terug op koers'-klas. Hier krijgen zij individuele aandacht van een docent met expertise in zowel regulier als speciaal onderwijs. Dit helpt hen om eventuele achterstanden weg te werken en geleidelijk terug te stromen naar hun reguliere onderwijsprogramma.

Intensieve Samenwerking met ouders en externe partners

Ouders worden actief betrokken bij de begeleiding van hun kind, onder andere via regelmatige voortgangsgesprekken en ouderbijeenkomsten. Daarnaast wordt waar nodig Samengewerkt met externe experts, zoals orthopedagogen, jeugdcoaches en logopedisten, om een integrale aanpak te realiseren.

Deze interventies zorgen ervoor dat leerlingen binnen een intensief leerarrangement de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben om zich zowel cognitief als sociaal-emotioneel optimaal te ontwikkelen.

Verdiepend leerarrangement

Een verdiepend leerarrangement richt zich op leerlingen die behoefte hebben aan extra uitdaging en verdieping in hun leerproces. Dit arrangement biedt hen de mogelijkheid om zich verder te ontwikkelen, zowel inhoudelijk als op het gebied van zelfstandig en kritisch denken.

Binnen het SAM College kunnen de volgende interventies worden ingezet om deze leerlingen optimaal te begeleiden:

Uitdagende en verrijkende lesstof

Leerlingen krijgen toegang tot verdiepende en verrijkende leerstof die hen stimuleert om verder te denken dan de standaard lesstof. Dit kan bestaan uit complexere opdrachten, extra onderzoeksvragen en casussen die aansluiten bij hun interesses en talenten. Vakdocenten bieden extra verdiepingsmodules aan waarin leerlingen bijvoorbeeld werken met academische teksten, actuele wetenschappelijke vraagstukken of praktijkgerichte toepassingen.

Integratie van vakoverstijgende thema's

Binnen het verdiepend arrangement worden vakken met elkaar verbonden door middel van interdisciplinair onderwijs. Thema's zoals duurzaamheid, technologie, filosofie en kunst worden vakoverstijgend benaderd, waardoor leerlingen inzicht krijgen in bredere maatschappelijke en wetenschappelijke vraagstukken. Dit helpt hen om verbanden te leggen tussen verschillende kennisgebieden.

Extra begeleiding door een talentcoach of plusdocent

Om leerlingen optimaal te begeleiden in hun verdiepingstraject, worden zij ondersteund door een talentcoach of plusdocent. Deze begeleider helpt hen bij het formuleren van persoonlijke leerdoelen, stimuleert hen om buiten hun comfortzone te treden en biedt coaching op het gebied van studievaardigheden en zelfregulatie.

Deelname aan externe challenges en programma's

Leerlingen worden gestimuleerd om deel te nemen aan regionale en landelijke talentenprogramma's, zoals Olympiades, debatwedstrijden, Young Innovators-programma's of Samenwerkingen met bedrijven en universiteiten. Hierdoor krijgen zij de kans om hun kennis en vaardigheden in een bredere context toe te passen en zich te meten met andere gemotiveerde leerlingen.

Gebruik van digitale leermiddelen en zelfgestuurd leren

Binnen het verdiepend arrangement krijgen leerlingen de ruimte om zelfstandig te werken met digitale platforms en online cursussen. Dit kan variëren van extra modules binnen hun vakgebieden tot het volgen van MOOC's (Massive Open Online Courses) of het werken aan programmeer- en designopdrachten. Deze aanpak stimuleert eigenaarschap over het eigen leerproces en vergroot de motivatie.

Ruimte voor creativiteit en innovatie

Binnen het verdiepend leerarrangement wordt sterk ingezet op creatief denken en innovatieve vaardigheden. Leerlingen krijgen bijvoorbeeld de mogelijkheid om hun eigen lesmateriaal te ontwikkelen, zelf experimenten of prototypes te ontwerpen en innovatieve oplossingen te bedenken voor realistische problemen. Dit kan zowel binnen reguliere vakken als in speciale talentklassen, zoals ondernemerschap of kunst & technologie.

Peer learning en rol als mentor voor medeleerlingen

Om sociale vaardigheden en leiderschap te bevorderen, krijgen leerlingen binnen het verdiepend arrangement de kans om jongere of minder ervaren medeleerlingen te begeleiden. Dit kan in de vorm van peer tutoring, waarin zij anderen helpen met vakinhoudelijke uitdagingen, of door het organiseren van workshops en presentaties waarin zij hun expertise delen.

Deze interventies zorgen ervoor dat leerlingen met een grote leershonger en een hoog ambitieniveau uitgedaagd blijven, hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen en de kans krijgen om zich zowel academisch als persoonlijk verder te verdiepen.

Expertise

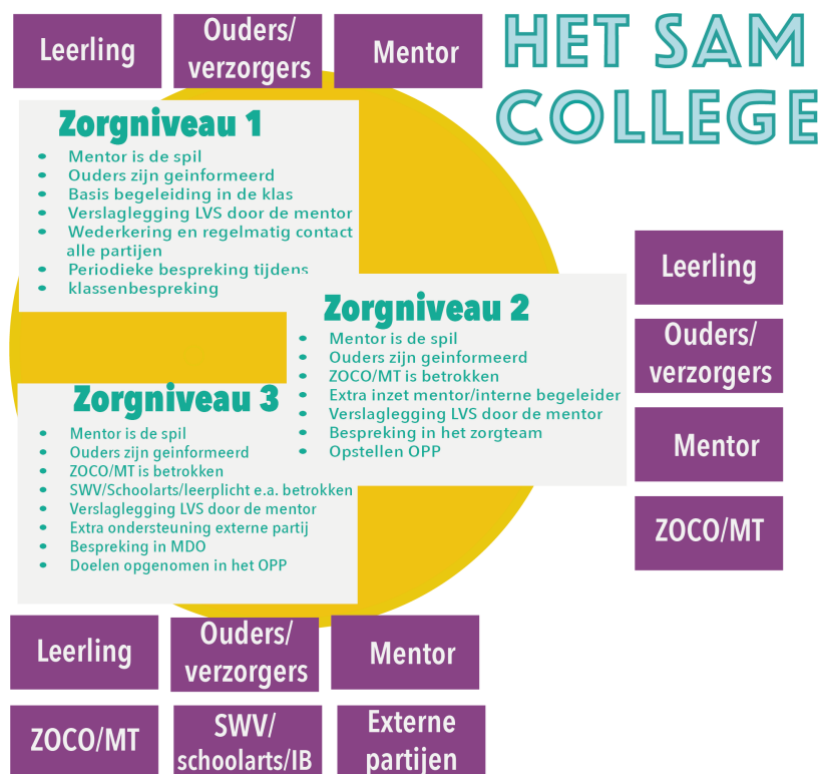
- Onderstaande medewerkers kunnen betrokken worden bij begeleiding van de leerlingen:
- Mentoren: De mentor staat centraal in onze programmering en feitelijke ondersteuning van leerlingen en ouders. De mentor geeft invulling aan de gestelde doelen en is het eerste aanspreekpunt voor ouders.
- Docenten/ praktijkdocenten / instructeurs: De docenten, praktijkdocenten en instructeurs verzorgen hun eigen (praktijk)vak. Zij zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de lessen en zetten leerlijnen voor hun vakgebied uit. Ze maken deel uit van het onderwijsteam en zijn betrokken bij overleggen m.b.t. de ontwikkeling van leerlingen.
- Onderwijsassistent en pedagogisch medewerker: deze functionarissen bekleedt een spilfunctie in de school daar waar het gaat om de (tijdelijke) opvang van leerlingen die het om verschillende redenen even moeilijk hebben zich te voegen in de klassensituatie. Of als er didactische/pedagogische ondersteuning gewenst is. Daarnaast kan de deze functionarissen ook regelmatig in de klassen te vinden om te ondersteunen in de klassenorganisatie.
- Zorgcoördinator: Een zorgcoördinator is een sleutelfiguur binnen een onderwijsinstelling die verantwoordelijk is voor het coördineren en organiseren van ondersteuning voor leerlingen met speciale behoeften of extra ondersteuningsbehoeften. De zorgcoördinator werkt Samen met leraren, ouders en externe professionals om ervoor te zorgen dat de behoeften van deze leerlingen worden erkend en aangepakt binnen de schoolorganisatie.
- Het managementteam (MT): dit bestaat uit de schooldirecteur en een teamleider. Het MT is verantwoordelijk voor een passende organisatie van de dagelijkse werkzaamheden, voor een toekomstgericht beleid m.b.t. onderwijs en ondersteuning en voor een passende ondersteuning en sturing op het team. Het SAM heeft een 'mee-werkend' MT dat wil zeggen dat het MT ook deel uitmaakt van het team dat betrokken is in de klas.

Leerlingenzorg

Leerlingenzorg is essentieel om ervoor te zorgen dat elke student de ondersteuning krijgt die hij of zij nodig heeft om succesvol te zijn. Het vroegtijdig opsporen van eventuele uitdagingen stelt ons in staat om proactief te handelen en gepaste interventies in te zetten.

Differentiatie en ondersteuning zijn in de basis sleutelbegrippen. Elk kind is uniek, met verschillende leerbehoeften, en het vermogen om onderwijs aan te passen aan die behoeften is cruciaal. Er is een duidelijk protocol voor het identificeren van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben en vastomlijnde stappen voor de interventies die

kunnen worden toegepast. Het gestructureerd aanpakken van extra ondersteuning draagt bij aan een effectieve leeromgeving.

ZAT

Het Zorg- en Adviesteam (ZAT) is een multidisciplinair team dat zich richt op het bieden van ondersteuning aan leerlingen met diverse behoeften op het gebied van welzijn, gedrag en/of leerprestaties. Het team bestaat uit een contactpersoon van het Basisteam Jeugd en Gezin en professionals vanuit verschillende disciplines, zoals onderwijs, jeugdzorg, gezondheidszorg en eventueel andere relevante sectoren.

Een leerling kan aangemeld worden voor het ZAT. Voor leerlingen tot 16 jaar is schriftelijke

toestemming van ouders nodig. Voor bespreking van leerlingen van 16 jaar en ouder geldt dat we schriftelijke toestemming aan de leerling zelf vragen en ouders hiervan op de hoogte brengen, volgens de wettelijke kaders (Wet Jeugdzorg en Algemene Verordening Gegevensbescherming).

Het hoofddoel van een ZAT is om vroegtijdig problemen te signaleren en aan te pakken die het welzijn en de ontwikkeling van leerlingen kunnen belemmeren. Door Samen te werken en expertise te bundelen, kan het ZAT individuele ondersteuningsbehoeften identificeren en passende interventies en hulpverlening adviseren. Dit kan variëren van het opstellen en uitvoeren van ondersteuningsplannen tot het doorverwijzen naar gespecialiseerde hulpverlening buiten de school. De leerling en ouders/verzorgers mogen aanwezig zijn bij het overleg. Nadien worden zij altijd schriftelijk geïnformeerd.

Het ZAT speelt een belangrijke rol in het bevorderen van een inclusieve en ondersteunende schoolomgeving, waarin alle leerlingen de kans krijgen om zich optimaal te ontwikkelen. Door nauw Samen te werken met leerlingen, ouders, leraren en externe professionals draagt het ZAT bij aan het creëren van een veilige en stimulerende leeromgeving, waarin de behoeften van alle leerlingen serieus worden genomen.

Ondanks het brede en flexibele onderwijsaanbod dat we bieden, zijn er grenzen aan onze inzet en mogelijkheden. Het Sam College richt zich op leerlingen met een instroomniveau van vmbo-kader tot havo/vwo, waarbij de onderwijsvorm primair klassikaal en theoretisch is. Voor leerlingen die sterker gebaat zijn bij een praktijkgerichte leeromgeving, kan een andere school beter aansluiten bij hun leerbehoeften. Dit geldt eveneens voor leerlingen aan de bovenkant van het spectrum.

Wie volledig gericht is op een academische aanpak en baat heeft bij een traditionele cognitieve leerstijl, kan merken dat ons dynamische onderwijsaanbod minder passend is.

Als reguliere school bieden wij veel ondersteuning op het gebied van veiligheid, differentiatie in toetsing, lestijd en onderwijsaanbod, maar wij kennen ook een ondergrens in wat wij kunnen faciliteren. Leerlingen met externaliserend of agressief gedrag, een volledige een-op-een onderwijsbehoefte (individuele ondersteuning is mogelijk op specifieke momenten), een structurele behoefte aan zeer kleine klassen (onder de 20 leerlingen, uitzonderingen daargelaten) of ernstige fysieke, visuele of gehoorproblematiek die specialistische aanpassingen vereist, kunnen bij ons niet de juiste ondersteuning krijgen.

Wanneer na de start blijkt dat een leerling niet goed op zijn plek zit binnen onze school, wordt een traject gestart om hem of haar te begeleiden naar een geschiktere onderwijssetting. Dit proces gebeurt zorgvuldig en in Samenspraak met de leerling, ouders, het ondersteuningsteam en het Samenwerkingsverband. Op basis van de specifieke leer- en ondersteuningsvraag wordt gezocht naar een passende oplossing die recht doet aan de behoeften van de leerling en zijn of haar verdere ontwikkeling optimaal ondersteunt.

Het Sam College vermindert de toestroom naar het VSO door een onderwijsaanpak die gericht is op inclusie, maatwerk en ondersteuning binnen het reguliere onderwijs. Door thuisnabij onderwijs aan te bieden, blijven leerlingen in een vertrouwde omgeving leren, wat hun welzijn en stabiliteit bevordert. Dit voorkomt dat zij noodgedwongen naar gespecialiseerde scholen moeten uitwijken.

In tegenstelling tot de meeste reguliere scholen, waar een mentor doorgaans niet meer dan vijf contacturen per week met zijn mentorleerlingen heeft, ziet een mentor in leerjaar 1 zijn leerlingen minimaal vijftien uur per week. Dankzij het kleinschalige karakter van de school en het hechte team is er een sterkere binding met de leerlingen, wat leidt tot beter zicht op hun ontwikkeling, welzijn en veiligheid.

De school functioneert als een inclusieve mini-gemeenschap, waarin alle leerlingen als volwaardig lid worden gezien. Door bewust in te zetten op het betrekken en ondersteunen van leerlingen binnen het reguliere onderwijs, voelen zij zich gehoord en gesteund, wat de kans op uitval en verwijzing naar het VSO vermindert. De mentor speelt hierbij een cruciale rol. Als eerste aanspreekpunt voor leerlingen en ouders zorgt de mentor voor een veilige en vertrouwde omgeving, waarin leerlingen zich durven uiten over hun leerproces en welzijn. Deze sterke relatie helpt bij de vroegsignalering van mogelijke problemen, waardoor tijdige interventies mogelijk zijn en leerlingen binnen de school kunnen blijven functioneren.

Differentiatie in onderwijsarrangementen zorgt ervoor dat leerlingen onderwijs krijgen op een niveau dat bij hun behoeften aansluit. Door de lesstof op verschillende manieren aan te bieden en extra begeleiding te bieden waar nodig, worden leerproblemen vroegtijdig aangepakt en krijgen leerlingen de ondersteuning die zij nodig hebben zonder dat zij buiten het reguliere onderwijs hoeven te vallen. De brede instroom van leerlingen met verschillende achtergronden en niveaus zorgt ervoor dat zij leren met en van elkaar. Dit bevordert niet alleen sociale cohesie, maar draagt ook bij aan meer kansgelijkheid. Leerlingen worden niet meteen in gescheiden leerstromen geplaatst, waardoor zij meer mogelijkheden krijgen om zichzelf te ontwikkelen en te ontdekken welk niveau het beste bij hen past.

De extra ondersteuningsstructuren, zoals het Basis+ traject, de 'Weer terug op koers'-klas en het Zorg- en Adviesteam, bieden gerichte begeleiding aan leerlingen met specifieke behoeften. Door deze ondersteuning intern te organiseren, wordt voorkomen dat leerlingen vastlopen en noodgedwongen moeten uitstromen naar het VSO. Het Zorg- en Adviesteam signaleert vroegtijdig eventuele problemen en biedt op maat gemaakte oplossingen, waardoor leerlingen binnen hun huidige leeromgeving kunnen blijven.

Het gebruik van een digitaal portfolio draagt bij aan een voortdurende monitoring van de ontwikkeling van leerlingen, zowel op cognitief als sociaal-emotioneel vlak. Hierdoor kunnen docenten en begeleiders snel inspelen op leerachterstanden en gedragsmatige uitdagingen, waardoor langdurige problemen en escalatie naar het VSO worden voorkomen.

Door flexibele onderwijsaanpak en parallelle roostering krijgen leerlingen de mogelijkheid om te kiezen hoe en van wie ze leren. Dit vergroot hun motivatie en zelfvertrouwen en voorkomt dat zij afhaken omdat het onderwijs niet aansluit bij hun leerstijl. Door docenten nauw te laten Samenwerken en de leerstof op verschillende manieren aan te bieden, wordt de kans vergroot dat leerlingen binnen het reguliere onderwijs succesvol blijven en niet hoeven over te stappen naar het VSO.

De combinatie van deze maatregelen zorgt ervoor dat leerlingen met uiteenlopende ondersteuningsbehoeften binnen de reguliere schoolomgeving passende begeleiding krijgen. De sterke mentor-leerlingrelatie draagt bij aan een gevoel van veiligheid en verbondenheid, terwijl de brede instroom en de Samenwerking tussen leerlingen de kansengelijkheid vergroot. Dit draagt bij aan een stabiel en toegankelijk onderwijssysteem waarin de overstap naar het VSO minder vaak noodzakelijk is.

D5. ONDERWIJSTIJD

Het SAM college zal werken met een gesloten rooster, waarbij tussenuren een zeldzaamheid zullen zijn. Doordat er wordt gewerkt met heterogene groepen die parallel geroosterd worden, waarbij een vaste docent veel van de algemeen vormende lessen zal verzorgen, zal uitval makkelijker opgevangen kunnen worden, omdat een klas verdeeld kan worden over de andere groepen in hetzelfde leerjaar.

Iedere lesweek zal een rooster hebben, waarbij de dinsdag 1 lesuur korter is om ontwikkel- en overlegmoeten te organiseren.

Lesuur	Maan-, woens-, donder-, vrijdag	Dinsdag
1	8:30 tot 9:20 uur	8:30 tot 9:20 uur
2	9:20 tot 10:10	9:20 tot 10:11
3	Pauze	Pauze
	10:20 tot 11:10	10:20 tot 11:11
4	11:10 tot 12:00	11:10 tot 12:01
5	Pauze	Pauze
	12:30 tot 13:20	12:20 tot 13:10
6	13:20 tot 14:10	13:10 tot 14:00
7	14:10 tot 15:00	X

Een lesweek bevat 34 lesuren, het lesrooster bevat 36,5 klokuren. Het schooljaar zal gemiddeld 39 lesweken omvatten. Dat betekent dat gemiddeld genomen een leerling 195 lesdagen en 1423 klokuren onderwijs zal genieten. In deze tijd zullen zij een onderwijsaanbod, zoals eerder omschreven ontvangen. Een leerling die drie jaar van het SAM college geniet en uitstroomt naar de havo of vmbo-basis zal 4269 klokuren gevolgd hebben.

Leerlingen die het tussenjaar voor de havo kiezen (voordat ze uitstromen) zullen 5692 klokuren les hebben mogen genieten.

Leerlingen die examen doen zullen in het laatste jaar een verkort jaar hebben, maar nog steeds gemiddeld 25 lesweken volgen wat gelijk staat aan 680 klokuren. In totaal betekent dit dat ze 5183 klokuren aan onderwijs mogen ontvangen.

We maken de keuze om ruim in onze onderwijs tijd te omdat Het Sam college van mening is er meer tijd nodig is om vaardigheden (zowel schoolse- als sociaal emotionele vaardigen) te oefenen.

De jaarplanning zal het vakantierooster volgen van Zuid-Nederland. De meivakantie zal twee weken duren en er zullen vier team/professionalisering dagen gepland worden. Het laatste jaar kent 3 schoolexamen weken, voorbereidingsweken en het centraal examen. Om deze rede worden er minder uren geteld.

D6. BESTUUR EN INTERN TOEZICHT

Elk kwartaal voeren we een grondige analyse uit. Hierdoor kunnen we snel bijsturen en zorgen voor een onderwijskwaliteit van hoog niveau. Samen met het team verwerken we de bevindingen in onze strategie en schooljaarplan voor het volgende schooljaar. Deze worden vervolgens vast gesteld tijdens de bestuursvergadering. Zo werken we haalbare en heldere doelen voor het nieuwe schooljaar en verbeteren we continu de onderwijskwaliteit. Concreet betekent dit dat de PDCA analyse cyclus er als volgt uit zal zien:

Kwartaal 1: Gegevensverzameling en Initiële Analyse

Aan het begin van het schooljaar verzamelen we gegevens over de (instroom van nieuwe) leerlingen, inclusief toetsresultaten, leerstijlen en specifieke behoeften. We houden ook ouder- en leerlingtevredenheidsonderzoeken. Tijdens de bestuursvergadering analyseren we deze gegevens om trends te identificeren en eventuele knelpunten in de onderwijskwaliteit vast te stellen. Op basis van deze inzichten formuleren we actiepunten voor de eerste periode. We verrichten klassenbezoeken en hebben startgesprekken met docenten.

Kwartaal 2: Implementatie en Monitoring

In het tweede kwartaal zetten we de actiepunten uit het eerste kwartaal om in concrete maatregelen, zoals extra ondersteuning voor leerlingen of professionalisering van docenten.

We hebben aandacht voor de soft skills die nodig zijn om beleid te vertalen naar het onderwijs.

We analyseren vroegtijdig trends en ontwikkelingen op de verzuim en incidentenanalyse.

We monitoren de voortgang door tussentijdse evaluaties en feedbacksessies met docenten en leerlingen. Halverwege dit kwartaal analyseren we de effectiviteit van de genomen maatregelen en doen waar nodig bijstellingen.

Kwartaal 3: Evaluatie en Aanpassing

In dit kwartaal richten we ons op het evalueren van de resultaten van de acties uit de vorige kwartalen. We verrichten opnieuw klassenbezoeken en analyseren toetsresultaten en prestaties van leerlingen. We verzamelen feedback van leerlingen en ouders. Op basis van deze evaluatie passen we onze aanpak aan en stellen we nieuwe prioriteiten voor de rest van het jaar.

Kwartaal 4: Reflectie en Vooruitblik

Aan het einde van het schooljaar reflecteren we op de overall prestaties en de effectiviteit van ons onderwijsbeleid en onderwijsteam. We beoordelen en bespreken per docent het docent handelen en de ontwikkeling van zijn of haar soft-skills.

We monitoren de in, door en uitstroom van leerlingen.

We analyseren de onderwijstijd.

All inzichten verwerken we tot een eindejaarsrapportage met bevindingen van het hele jaar en delen dit met alle betrokkenen.

Besluitvorming en overlegstructuur

De besluitvorming binnen onze scholen is gestructureerd en gericht op het welzijn en de voortgang van onze leerlingen, klasgroepen en personeel. De eindverantwoordelijkheid ligt altijd bij de schoolleiding.

Dagstart (dagelijks)

Elke dag starten we gezamenlijk met de docenten om de dag effectief te beginnen en eventuele bijzonderheden op het gebied van leerlingen, klassen en personeel te bespreken.

Docentenoverleg (om de week)

Ons docentenoverleg richt zich op specifieke onderwerpen, zoals leerlingbesprekingen, doorstroom van leerlingen, het klassenklimaat (we zoomen in op de individuele klassen) en de eerste zorg die nodig is.

Vakgroepoverleg (maandelijks)

Vakgroepoverleggen zijn gericht op het afstemmen van leerlijnen, toetsplannen en het evalueren van gebruikte boeken en methodes.

Teambespreking (maandelijks)

Tijdens teambesprekingen komen bredere onderwerpen aan bod, waaronder onderwijsontwikkeling, teambuilding en het herzien van onze visie en missie.

Kenniskringen (maandelijks)

We geloven sterk in het belang van kennisontwikkeling en moedigen collegiale consultatie, observatie en het afstemmen van gezamenlijk handelen aan.

Gesprekkencyclus

Tenslotte worden individuele ontwikkelingsgesprekken gevoerd als onderdeel van onze gesprekkencyclus. Op deze manier streven we naar een continue verbetering van ons onderwijs en de professionele ontwikkeling van al onze medewerkers.

Rollen, verantwoordelijkheden en verhoudingen

Het bevoegd gezag, de schoolleiding en de docent spelen allemaal een cruciale rol bij het vormgeven en ontwikkelen van een professionele dialoog binnen een onderwijsinstelling. Elke partij brengt unieke perspectieven, verantwoordelijkheden en expertise met zich mee, wat de dynamiek van de professionele dialoog beïnvloedt.

Het bevoegd gezag, vertegenwoordigd door het bestuur, heeft de eindverantwoordelijkheid voor het beleid en de strategie van de school. Zij stellen de kaders vast waarbinnen de school opereert en bewaken de financiële en wettelijke aspecten.

De schoolleiding, zoals directeuren en coördinatoren, zijn verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van de school. Zij geven richting aan het onderwijsbeleid, zorgen voor de implementatie ervan en dragen zorg voor het welzijn van het personeel en de leerlingen.

Docenten spelen een essentiële rol in de uitvoering van het onderwijs. Zij brengen expertise en ervaring in de klas en hebben direct contact met de leerlingen. Hun inzichten en feedback zijn waardevol voor het verbeteren van het onderwijs.

Hoewel de traditionele werkgever-werknemerrelatie bestaat tussen het bevoegd gezag/schoolleiding en de docenten, is het belangrijk om te erkennen dat een constructieve professionele dialoog tussen alle betrokkenen van vitaal belang is voor de ontwikkeling en verbetering van het onderwijs. Deze dialoog kan helpen bij het

verhelderen en vastleggen van de rollen, verantwoordelijkheden en verwachtingen van alle partijen, waardoor een gezamenlijke visie en Samenwerking ontstaat die ten goede komt aan het onderwijsproces en de schoolgemeenschap als geheel.

Omgaan met interpretatieverschillen

Het organiseren van werkconferenties tijdens teamoverleggen is een uitstekende manier om interpretatieverschillen aan te pakken. Tijdens deze conferenties kunnen docenten en andere teamleden openlijk hun perspectieven delen, vragen stellen en discussiëren over verschillende aspecten van het professioneel statuut. Door gezamenlijk te brainstormen en ideeën uit te wisselen, kunnen interpretatieverschillen worden verhelderd en kunnen consensus en begrip worden bevorderd.

Vroegsignalering bij spanningen/ onduidelijkheden

De dagstart kan ook fungeren als een effectief moment om vroegsignalering van onderlinge spanningen en kleine onduidelijkheden aan te pakken. Door regelmatig te beginnen met een kort moment, waarop teamleden de gelegenheid krijgen om eventuele zorgen of onduidelijkheden te delen, kunnen spanningen worden verminderd en kunnen potentiële conflicten tijdig worden aangepakt. Het gebruik van een teambord kan hierbij helpen door een visuele weergave te bieden van lopende zaken, actiepunten en verantwoordelijkheden, waardoor duidelijkheid en transparantie worden bevorderd.

Casuïstiek en begrijpen van individuele perspectieven (overleg in klein bestek)

Indien nodig kan overleg in klein bestek ook een effectieve aanpak zijn om interpretatieverschillen aan te pakken. Door met een kleiner groepje betrokkenen Samen te komen, kunnen specifieke kwesties grondiger worden besproken en kunnen individuele perspectieven beter worden begrepen en afgestemd.

KWALITEITSEISEN

OE1. KWALITEITSZORG

Ieder jaar stelt het management i.s.m. het team een jaarplan op. Hierin staan de doelen waar het team Samen in werk t.b.v. ontwikkeling van de onderwijs kwaliteit. Deze wordt aangeboden bij de medezeggenschapsraad.

Om de vierjaar wordt er een schoolplan opgesteld. In het schoolplannen worden de doelen t.b.v. het onderwijskundigbeleid; personeelsbeleid; kwaliteitszorg; de financiële consequenties van deze doelen. Het jaarplan en schoolplan worden opgesteld aan de hand van effectieve monitoring van de resultaten is van essentieel belang voor ons onderwijsproces. We hanteren verschillende methoden om zowel de academische prestaties als de ontwikkeling van soft skills van onze leerlingen te volgen en te verbeteren. Voor het meten van de soft skills maken we gebruik van observatie en vragenlijsten. Hiermee kunnen we de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen in kaart brengen en gerichte interventies aanbieden om hun persoonlijke groei te ondersteunen. Op academisch gebied volgen we de voortgang van onze leerlingen door middel van methodegebonden toetsen die specifiek zijn afgestemd op ons curriculum. Daarnaast voeren we eenmaal per jaar diagnostische toetsen uit om een diepgaand inzicht te krijgen in de kennis en vaardigheden van onze leerlingen op verschillende vakgebieden. Dit model stelt ons in staat om de resultaten van zowel de soft-skills metingen als de academische toetsen te verzamelen, te evalueren en te interpreteren. Hierdoor kunnen we trends identificeren, gebieden voor verbetering aanwijzen en ons onderwijs continu aanpassen om te voldoen aan de individuele behoeften van onze leerlingen. Kortom, onze benadering van monitoring en evaluatie is veelzijdig en zorgvuldig en het stelt ons in staat om een holistisch beeld te krijgen van de prestaties en ontwikkeling van onze leerlingen, zodat we hen de best mogelijke onderwijservaring kunnen bieden. Voor het volgen van het handelen van onze docenten maken we gebruik van kijkwijzers tijdens klassenbezoeken. Dit stelt ons in staat om te beoordelen hoe docenten hun lessen aanpakken en waar mogelijk verbeteringen kunnen worden aangebracht. Het beoordelingsbeleid op de scholen is helder en duidelijk vastgesteld. Het periodiek evalueren van het professioneel statuut is van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat het relevant en effectief blijft in de dagelijkse praktijk. Jaarlijks evalueren biedt de gelegenheid om de voortgang te meten en eventuele knelpunten of gebieden voor verbetering te identificeren.

Periodiek evalueren

Het periodiek evalueren van het professioneel statuut is van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat het relevant en effectief blijft in de dagelijkse praktijk. Jaarlijks evalueren biedt de gelegenheid om de voortgang te meten en eventuele knelpunten of gebieden voor verbetering te identificeren.

Onderwijsopbrengsten in Q-rapportages:

Verantwoording van de scholen wordt gedaan middel Q-rapportages. De onderwijsteams zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het Samenstellen van deze rapportages.

Een grondige analyse van de onderwijsopbrengsten in Q-rapportages kan inzicht geven in de algehele prestaties van de school. Dit omvat niet alleen cijfers, maar ook andere indicatoren.

Analyse van docentenhandelen:

Het beoordelen van het handelen van docenten is essentieel om te bepalen of het professioneel statuut effectief wordt toegepast in de praktijk. Dit omvat het observeren van lesgevende praktijken, het verzamelen van 360 graden feedback en het evalueren van de mate waarin docenten differentiëren en inspelen op de behoeften van alle leerlingen.

Analyse van soft-skills:

Het evalueren van soft-skills, zoals communicatie, Samenwerking en probleemoplossend vermogen, biedt inzicht in de professionele ontwikkeling van leerlingen en personeel en hun vermogen om effectief te functioneren in de schoolomgeving.

Didactische opbrengsten:

Het analyseren van didactische opbrengsten, zowel methodegebonden als niet-methodegebonden, biedt inzicht in de effectiviteit van het gebruik van verschillende onderwijsmethoden en -strategieën.

Verzuim- en incidentenanalyse:

Het monitoren van verzuim en incidenten kan wijzen op mogelijke problemen in de schoolomgeving die aandacht vereisen, zoals veiligheidskwesties, pesten of sociaal-emotionele problemen.

In- en uitstroomanalyse:

Het analyseren van de in- en uitstroom van leerlingen en personeel kan helpen bij het identificeren van trends en patronen die van invloed kunnen zijn op het functioneren van de school en het professioneel statuut.

Analyse van onderwijstijd:

Het evalueren van de besteding van onderwijstijd kan inzicht bieden in de effectiviteit van het lesrooster en de organisatie van het onderwijsprogramma.

Door regelmatig deze aspecten te evalueren, kunnen schoolleiders en docenten de effectiviteit van het professioneel statuut beoordelen en aanpassingen doorvoeren om te zorgen voor voortdurende verbetering en groei binnen de schoolgemeenschap.

OE2. PERSONEELSBELEID: FORMATIE

De personeelsformatie is een essentieel onderdeel van ons beleid en heeft als doel om een optimale Samenstelling van ons team te waarborgen, afgestemd op de onderwijsbehoeften van onze leerlingen. In deze structuur bekijken we continu de benodigde capaciteit en expertise binnen ons personeel, rekening houdend met factoren zoals leerlingaantallen, vakkenaanbod en specifieke ondersteuningsbehoeften.

Per schooljaar voeren we een evaluatie uit van de personeelsformatie, waarbij we analyseren welke kwaliteiten en competenties binnen het team aanwezig zijn en waar eventueel hiaten liggen. Dit gebeurt in Samenwerking met het team, zodat we de feedback en ervaringen van docenten kunnen meenemen in het beleid.

Tevens wordt er gebouwd aan professionele ontwikkeling; we stimuleren teamleden om hun vaardigheden te ontwikkelen via scholing en bijscholing. Zo zorgen we ervoor dat ons personeel niet alleen goed is uitgerust om les te geven, maar ook kan inspelen op de veranderende behoeften van de leerlingen en de onderwijssector.

Voor de docenten in het eerste leerjaar kiezen we docenten die breed geschoold zijn. Voor praktijkvakken trekken we vakdocenten aan. Vanaf leerjaar 2 willen we stapsgewijs vakleerkrachten inzetten. Dat zou betekenen dat we uiteindelijk 1 vakdocenten voor ieder vak hebben en tussen de 3 tot 6 algemeen vormende docenten hebben. Ter ondersteuning trekken we 1 tot 2 onderwijsassistenten aan die ook TOA taken kunnen uitvoeren.

In de ondersteuning willen we receptionist, conciërge, zorgcoördinator, teamleider en directeur. Het decanaat en eventueel interne begeleiding wordt weggezet in het takenpakket bij docenten die hiervoor gepassioneerd zijn. Naar mate dat de school groeit moet er gekeken worden waar behoeftes liggen, omtrent personeel, om de kwaliteit van het onderwijs hoog te houden.

OE3. PERSONEELSBELEID: BEKWAAMHEID

Bij ons staat pedagogische bekwaamheid hoog in het vaandel. We verwachten dat onze medewerkers voortdurend op de hoogte zijn van de laatste onderwijsontwikkelingen. Hun intrinsieke nieuwsgierigheid drijft hen om zich voortdurend te blijven ontwikkelen en professionaliseren.

Het scholingsbeleid wordt Samen met het onderwijsteam Samengesteld voor de start van het schooljaar. Individuele scholingswensen worden in (mei voorafgaand aan het schooljaar) schriftelijk medegedeeld tijdens de gesprekkencyclus aan de schoolleiding. Individuele scholing moet zinvol zijn voor medewerker en school.

Middels kenniskringen begeleiden docenten elkaar via collegiale consultatie. Door lessen bij elkaar te bezoeken en Samen bespreken ontstaat er een gezamenlijke manier van werken.

Wat ons echt onderscheidt, is de bereidheid van onze docenten om te differentiëren. Onze docenten zijn flexibel en durven didactische conventies opzij te zetten ten behoeve van de individuele leerling.

Tijdens de docentenvergadering wordt doorstroom van leerlingen besproken. Het onderwijsteam draagt de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de voortgang van de leerlingen. Het onderwijsteam is ook verantwoordelijk voor plaatsing van leerlingen in klassen.

Als docent ben je onderdeel van een vakgroep. De vakgroepen zijn verantwoordelijk voor het kiezen van effectieve methodes, het opstellen van jaarplanners, het definiëren van leerlijnen en het plannen van toetsen.

Is de docent ook mentor, dan is deze de spil van de zorg rondom de mentorleerling. Naast het eerste aanspreekpunt van ouders, is de mentor verantwoordelijk voor de verslaglegging, heeft een vroegsignalerings functie en heeft een poortwachter functie. Bij handelingsplannen/ontwikkelingsperspectieven schakelt de mentor hulp in van de aangewezen zorgfunctionaris.

Daarnaast beschikken onze medewerkers over een waardevol netwerk dat ze kunnen benutten om de positie van de school te versterken. Ze zijn in staat om dit netwerk uit te breiden en te gebruiken ten behoeve van de schoolgemeenschap.

Een actieve Samenwerking tussen collega's is van groot belang binnen ons team. We streven ernaar om ons team te vormen met individuen die proactief de Samenwerking opzoeken, omdat we geloven dat Samenwerking de sleutel is tot succes in het onderwijs.

OE4. VEILIGHEID

De school geeft invulling aan de zorg voor de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen door een zorgvuldig opgezet veiligheidsbeleid, gericht op preventie en het waarborgen van een veilige leeromgeving voor iedere leerling. Dit beleid is verankerd in een aantal kernwaarden zoals respect, inclusie en verantwoordelijkheid en wordt actief uitgedragen door alle medewerkers.

Het veiligheidsbeleid is opgebouwd rond enkele hoofdlijnen en richt zich zowel op het voorkomen van als op het adequaat reageren op incidenten. Er is een specifiek anti-pestbeleid ontwikkeld dat zich richt op het voorkomen van pesten door middel van lessen en activiteiten die sociale vaardigheden, empathie en groepsdynamiek bevorderen. Daarnaast krijgen leerlingen en ouders duidelijke richtlijnen over wat als pestgedrag wordt beschouwd en welke stappen worden genomen als dit gedrag zich voordoet.

In gevallen van incidenten is er een heldere procedure voor het afhandelen, registreren en evalueren van incidenten. Deze procedure zorgt ervoor dat incidenten snel en adequaat worden opgevolgd en dat er een transparante registratie plaatsvindt, zodat de school inzicht heeft in het soort en de frequentie van incidenten. Deze gegevens worden regelmatig geëvalueerd om het beleid voortdurend te verbeteren en aan te passen aan de actuele behoeften.

Om de veiligheid van leerlingen te monitoren, worden regelmatig tevredenheids- en veiligheidsenquêtes afgenomen onder zowel leerlingen als ouders. Daarnaast vinden er observaties en gesprekken plaats met leerlingen, om continu inzicht te krijgen in de sfeer en veiligheid op school. De resultaten van deze monitoring worden gebruikt om waar nodig aanpassingen te doen aan het veiligheidsbeleid.

De school heeft ook een aangewezen vertrouwenspersoon die fungeert als aanspreekpunt voor ouders en leerlingen in geval van pesten of andere veiligheidskwesties. Deze persoon is verantwoordelijk voor de coördinatie van het beleid tegen pesten en zorgt ervoor dat meldingen van pestgedrag zorgvuldig worden opgevolgd en dat passende maatregelen worden getroffen. De vertrouwenspersoon biedt daarnaast ondersteuning aan leerlingen en ouders en werkt nauw samen met het schoolteam om een positieve en veilige leeromgeving te garanderen.

Kortom, door een Samenhangende aanpak van preventie, incidentafhandeling, monitoring en aanspreekbaarheid, zet de school zich in voor het welzijn en de veiligheid van alle leerlingen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen in een veilige en ondersteunende omgeving.

Procesimplementatie

Om de veiligheid te waarborgen en effectief toe te passen, beschrijven we de primaire processen. Hierin beschrijven we het handboek (hoe we willen werken) en het bevat procedures voor het melden van incidenten, het monitoren van risico's en het evalueren van de protocollen. Elke jaar beoordelen we de veiligheidsbeleving (o.b.v. incidenten, enquêtes en casuïstiek vanuit de teams en klassen) en passen we deze aan waar nodig, zodat we blijven voldoen en werken aan de hoogste standaarden voor veiligheid en welzijn binnen onze school.

Door een cultuur van veiligheid te bevorderen en duidelijke processen te hanteren, creëren we een omgeving waarin leren, verbeteren en ontwikkeling optimaal kunnen plaatsvinden.

OE5. MEERJARENBEGROTING

In 2022 is het gemiddelde vastgestelde personeellasten voor een docent door het OCW €94.790,04; €114.146,42 voor directie en € 54.882,72 voor ondersteunend personeel. Rekening houdend met alle stijgingen van personele lasten gaan we in onze berekening uit van gemiddelde personeellasten voor een docent €120.000,00 voor een docent, €150.000,00 voor directie en €60.000,00 voor ondersteunend personeel. We nemen 8% reserve mee in onze personeelsberekening voor ziekte vervanging Bij ondersteunend personeel rekenen we 1,4 fte onderwijsassistenten, 0,6 fte administratief medewerkers, 1 fte conciërge, 1 fte receptie medewerker.

In het eerste jaar besteden procentueel meer aan onderwijzend personeel gezien de opstart een grotere belasting legt op het personeel. Wanneer we in het eerste jaar uitgaan van 1fte per 13 leerlingen, 1,8 fte directie (directeur en teamleider), komen we uit op de volgende personele bezetting in 2026:

Docenten; $125:13=9,6$	Personeelslasten	€1.248.000
Reserve 8% van 9,6fte =0,8fte		
Directie 1,8f te	Personeelslasten	€270.000
Ondersteunend personeel 4 fte	Personeelslasten	€240.000

Voor 2027:

Prognose 200 leerlingen we gaan hieruit van 1fte OP op 15 leerlingen en 8% reserve en 1,6 fte onderwijsassistenten, 0,6 fte administratief medewerkers, 1 fte conciërge, 1 fte receptie medewerker.

Docenten; $200:15=13,3$	Personeelslasten	€1.716.000
Reserve 8% van 13,3fte =1		
Directie 1,8f te	Personeelslasten	€270.000
Ondersteunend personeel 4,6 fte	Personeelslasten	€276.000

Voor 2028

Prognose 300 leerlingen we gaan hieruit van 1fte OP op 15 leerlingen en 8% reserve en 1,6fte onderwijsassistent. 3 fte onderwijsassistenten, 1 fte administratief medewerkers, 1 fte conciërge, 1 fte receptie medewerker.

Prognose 300 leerlingen

Docenten; $300:15=20$	Personeelslasten	€2.592.000
Reserve 8% van 20fte =1,6		
Directie 1,8f te	Personeelslasten	€270.000
Ondersteunend personeel 6 fte	Personeelslasten	€360.000

		2026	2027	2028
	Per leerling			
Baten				
hoofdvesting		€ 248.155,03	€ 248.155,03	€ 248.155,03
Leerling bekostig	8550,59	€ 1.068.823,75	€ 1.710.118,00	€ 2.565.177,00
Regionale ondersteuning personeel	93,4	€ 11.675,00	€ 18.680,00	€ 28.020,00
Regionale ondersteuning materiaal	15,93	€ 1.991,25	€ 3.186,00	€ 4.779,00
Gemengde leerweg (2011?)	320,85	€ 6.417,00		
Aanvullende bekostiging				
huysvesting		€ 124.077,52		
Leerlingen	3562,75	€ 445.343,75	€ 712.550,00	€ 1.068.825,00
aanvullend 1e jaar		€ 620.387,58		
aanvullend 2e jaar			€ 248.155,03	
aanvullend 3e jaar				€ 124.007,52
Subtotaal		€ 2.526.870,88	€ 2.940.844,06	€ 4.038.963,55
Verhuur lokalen		€ 40.000,00	€ 40.000,00	€ 40.000,00
Verhuur 2 lokalen PO		€ 8.000,00	€ 8.000,00	€ 8.000,00
Ouderbijdrage	150	€ 18.750,00	€ 30.000,00	€ 45.000,00
Subtotaal		€ 2.574.870,88	€ 3.018.844,06	€ 4.131.963,55
Lasten				
Huysvesting		€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00
utilities elektra en gas		€ 300.000,00	€ 300.000,00	€ 300.000,00
Personeel 1 op 13 II OP + 8%reserve		€ 1.248.000,00	€ 1.716.000,00	€ 2.592.000,00
Personeel OOP		€ 510.000,00	€ 546.000,00	€ 630.000,00
Subtotaal		€ 416.870,88	€ 356.844,06	€ 509.963,55
Leermiddelen		€ 40.000,00	€ 50.000,00	€ 70.000,00
Licenties		€ 75.000,00	€ 80.000,00	€ 100.000,00
Verbruiksmateriaal		€ 50.000,00	€ 40.000,00	€ 60.000,00
Professionalisering		€ 15.000,00	€ 20.000,00	€ 30.000,00
Culturele vorming		€ 10.000,00	€ 15.000,00	€ 30.000,00
Ondersteunende diensten		€ 30.000,00	€ 40.000,00	€ 50.000,00
Kantine kosten		€ 5.000,00	€ 10.000,00	€ 10.000,00
overige onderwijs lasten		€ 10.000,00	€ 20.000,00	€ 30.000,00
Inboedel		€ 70.000,00	€ 40.000,00	€ 70.000,00
Drukwerk		€ 7.500,00	€ 10.000,00	€ 19.000,00
ICT materiaal		€ 50.000,00	€ 20.000,00	€ 10.000,00
telefonie en internet		€ 10.000,00	€ 10.000,00	€ 30.000,00
Subtotaal		€ 44.370,88	€ 1.844,06	€ 963,55

Prognose 2026 125 leerlingen
prognose 2027 200 leerlingen
prognose 2028 300 leerlingen

OE6. HUISVESTINGSVERWACHTINGEN EN SAMENWERKING KINDEROPVANG

De verwachtingen rondom de huisvesting van de nieuwe school zijn nauw afgestemd op het onderwijsconcept, de meerjarenbegroting en de haalbare opties binnen de gemeente. We streven naar een locatie die optimaal aansluit bij het beoogde onderwijsconcept, waarbij flexibiliteit en ruimte voor moderne leeromgevingen centraal staan. De faciliteiten moeten de uitvoering van ons onderwijs ondersteunen, inclusief voldoende ruimte voor groeps- en individuele activiteiten, technologie-integratie en Samenwerking tussen leerlingen en docenten.

Om dit te realiseren, is het essentieel dat er goed en vroegtijdig overleg plaatsvindt tussen de initiatiefnemer en de gemeente. Dit overleg helpt om de mogelijkheden en beperkingen binnen de gemeente tijdig in kaart te brengen, zodat er realistische verwachtingen ontstaan en passende huisvesting gevonden kan worden. Het proactieve overleg met de gemeente voorafgaand aan de aanvraag bevordert een soepele Samenwerking en voorkomt misverstanden in de latere fasen van het project. Daarnaast zien we Samenwerking met de kinderopvang als een kans om een bredere maatschappelijke functie te vervullen en mogelijk meerwaarde te bieden aan de gemeenschap. Het uitgangspunt blijft om een kwalitatieve en toekomstbestendige onderwijsomgeving te creëren die aansluit bij de behoeften van de school en de verwachtingen van de gemeente.

OE7. VRIJWILLIGE OUDERBIJDRAGE

De hoogte van de vrijwillige ouderbijdrage zal zo laag mogelijk worden gehouden. Naast een beperkte bijdrage voor specifieke activiteiten, zoals een schooluitje, zullen ouders niet om verdere financiële bijdragen worden gevraagd voor het onderwijsaanbod.

Hiermee willen we ervoor zorgen dat het onderwijs toegankelijk blijft voor alle leerlingen, zonder dat kosten een drempel vormen voor deelname.

Na de start van de school zal de initiatiefnemer ervoor zorgen dat deze bijdrage voldoet aan de geldende wettelijke voorschriften.

De vrijwillige bijdrage zal rond de €150 per leerling liggen. Leerlingen worden nooit uitgesloten van school activiteiten, ook niet als ouders de bijdrage niet kunnen of willen bekostigen.

OE8. VROEG- EN VOORSCHOOLSE OPVANG EN ONDERWIJSACHTERSTANDENBELEID

De school zet zich in om een diverse en inclusieve schoolgemeenschap te bevorderen. Om segregatie tegen te gaan en integratie te bevorderen, zal het bestuur een beleid hanteren dat streeft naar een evenwichtige verdeling van leerlingen, ook die met onderwijsachterstanden. Dit houdt in dat er aandacht is voor een goede afstemming van inschrijvings- en toelatingsprocedures, zodat leerlingen met verschillende achtergronden evenwichtig worden verdeeld over de scholen in de regio.

Het bestuur zal vroegtijdig contact opnemen met de gemeente om de bestaande afspraken omtrent deze onderwerpen door te nemen en te waarborgen dat de uitvoeringspraktijk in lijn is met de LEA-doelstellingen. Door regelmatige deelname aan het LEA-overleg worden de actuele cijfers en trends rondom segregatie, integratie en

onderwijsachterstanden besproken. Op basis hiervan zal het bestuur beleidsmaatregelen nemen die ervoor zorgen dat elke leerling de kans krijgt om in een stimulerende en ondersteunende omgeving te leren, ongeacht achtergrond of thuissituatie.

Daarnaast zal het bestuur in Samenspraak met de gemeente en het Samenwerkingsverband passend onderwijs structureel evalueren of de verdeling van leerlingen met onderwijsachterstanden recht doet aan de doelstellingen van de LEA. Door deze aanpak te volgen, draagt de school bij aan een eerlijke, integratieve en ondersteunende leeromgeving voor alle leerlingen in de gemeente.

OE9. MEDEZEGGENSCHAP

Om uitvoering te geven aan de Wet medezeggenschap op scholen (WMS), wordt binnen onze school een goed georganiseerd en representatief medezeggenschapsorgaan (MR) opgezet. Dit orgaan vormt een essentieel platform voor de vertegenwoordiging van leerkrachten, ouders en, indien van toepassing, leerlingen, waardoor zij inspraak hebben in het beleid en de beslissingen van de school.

Bij minder dan 50 medewerkers:

Hier geldt dat er geen MR verplicht is, maar de school moet wel zorgen voor een oudercommissie.

Bij 50 of meer medewerkers:

De school is verplicht om een MR te hebben, die zowel ouders als personeel vertegenwoordigt.

Ouder- en leerlingenraden:

Voor scholen met 50 of meer leerlingen is het ook verplicht om een ouderraad (OR) te hebben. Als er voldoende leerlingen zijn, kan er ook een leerlingenraad (LR) worden ingesteld, wat bijdraagt aan de medezeggenschap van de leerlingen.

Het is belangrijk dat scholen deze medezeggenschapsstructuren opzetten om de betrokkenheid van alle partijen te waarborgen en te voldoen aan de wettelijke vereisten. Dit bevordert een positieve schoolcultuur waarin iedereen mee kan denken en beslissen over relevante zaken.

Inrichting van de medezeggenschapsraad (MR):

De MR zal bestaan uit een evenwichtige Samenstelling van personeelsleden en ouders. Afhankelijk van de grootte van de school kan dit worden aangevuld met leerlingvertegenwoordigers. De personeelsleden worden gekozen door hun collega's, terwijl de ouders worden gekozen door andere ouders van de school. Zo is er een directe vertegenwoordiging van alle belangrijke belanghebbenden binnen de school.

Vertegenwoordiging en overleg namens het bestuur:

Namens het bestuur wordt een vast aanspreekpunt aangesteld die de dialoog met de MR onderhoudt. Deze persoon, vaak de schooldirecteur of een ander aangewezen bestuurslid, is verantwoordelijk voor het overleg met de MR en zorgt ervoor dat de MR tijdig wordt betrokken bij besluitvormingstrajecten. De vertegenwoordiger van het bestuur zorgt voor een open en constructieve communicatie, waarbij de MR volledig wordt geïnformeerd en in staat wordt gesteld om advies of instemming te geven over zaken die binnen hun bevoegdheden vallen volgens de WMS.

Verkiezingen en Samenstelling:

Om de medezeggenschap democratisch en transparant te organiseren, worden er regelmatig verkiezingen gehouden voor de posities binnen de MR. Zowel personeel als ouders kunnen zich kandidaat stellen voor de verkiezingen. De verkiezingen worden georganiseerd door een verkiezingscommissie, die toeziet op een eerlijke en duidelijke procedure. Alle stemgerechtigde personeelsleden en ouders krijgen de gelegenheid om hun stem uit te brengen, zodat er een breed gedragen vertegenwoordiging in de MR ontstaat.

Rechten en betrokkenheid van de MR:

De MR heeft advies- en instemmingsrechten over diverse schoolonderwerpen, zoals het schoolplan, de begroting, het veiligheidsbeleid en het beleid rond onderwijskundige keuzes. Door deze rechten kan de MR actief bijdragen aan het vormgeven van schoolbeleid en ervoor zorgen dat beslissingen in lijn zijn met de behoeften en wensen van het personeel, de ouders en (eventueel) de leerlingen.

BIJLAGE AANBOD

VAKLEERPLANNEN HET SAM COLLEGE

2025-2026

NEDERLANDS

ENGELS

REKENEN EN WISKUNDE

MENS EN NATUUR

MENS EN MAATSCHAPPIJ

KUNST EN CULTUUR

BEWEGEN EN SPORT

DUITS

BURGERSCHAP EN MAATSCHAPPIJLEER

SECTIEDOCUMENT NEDERLANDS 2025-2026

INLEIDING

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Blink Den Bosch: Blink Plot 26 havo; zowel het leerboek als de digitale content.

Wat is de visie op het vak?

De sectie werkt vanuit het idee dat leerlingen aan het eind van hun middelbare schoolcarrière hun Nederlands spreek-, schrijf-, lees- en luistervaardigheid verbeterd hebben en de minimale niveaus die bij vmbo 4 horen, behaald hebben. Alle leeractiviteiten die we ondernemen staan in het teken hiervan.

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Vanuit zowel het schoolplan als de teamplannen is er extra aandacht voor formatief werken binnen alle secties en concreet betekent dit dat er aandacht is voor het individu en hoe deze zich verhoudt tot zijn omgeving. Een leerling krijgt de kans om binnen het vak Nederlands de doelen te behalen. Door middel van feedback en feedforward krijgt de leerling inzicht in waar hij/ staat en wat nodig is om verder te groeien.

Daarnaast wordt er dit jaar meer aandacht gevraagd voor de basisvaardigheden, waarbij wij inschatten dat we aan kunnen sluiten bij Taalvaardigheid en Burgerschap.

Aan welke basisvaardigheden willen we extra werken?

Aansluiten bij de visie en lijn die uitgezet wordt door de werkgroep.

Er wordt binnen de vakgroep extra aandacht besteed aan spelling en leesvaardigheid.

Voor spelling maken we gebruik van het gebruik van het programma Muiswerk voor de leerlingen die behoefte hebben aan extra ondersteuning nodig hebben. Voor leesvaardigheid lezen we elke les gezamenlijk een artikel van Nu.nl. Daarna bespreken we de inhoud. Ook worden leerlingen gestimuleerd om ook thuis veel te lezen. Hierbij vinden we kwantiteit belangrijker dan kwaliteit. Meer plezier in lezen door vooral zelf te mogen kiezen wat er gelezen wordt.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor elk leerjaar ligt er een planning waarin staat beschreven welke stof wordt behandeld, welke niveaus er worden getoetst wat betreft de vaardigheden, en welke toetsen er worden afgenomen.

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?

Binnen het vak hebben we de afspraak om tijdens de les aandacht te besteden aan leesvaardigheid. In elk leerjaar wordt er in de klas gelezen. Dit is altijd een zelfgekozen boek. Ook wordt het lezen van kranten aangemoedigd.

Er wordt veel gedeeld tussen de collega's en hieruit zijn ook afspraken gekomen wat betreft werkvormen en formatief handelen. Zo worden leerlingen in alle leerjaren regelmatig overhoord m.b.t. woordjes leren. Elke leertoets wordt vooraf gegaan door een proeftoets en meerdere leeractiviteiten waarbij leerlingen een duidelijke inschatting kunnen maken van hun niveau.

Didactisch coachen wordt met name ingezet wanneer leerlingen aan het oefenen zijn en de docent feedback geeft op inhoud en proces.

Toetsing

Welk doel hebben de toetsen voor de voortgang van het leerproces?

Om het niveau van leerlingen worden er verschillende toetsen afgenomen. Sommige toetsen zijn voor leerlingen allemaal hetzelfde, zoals spelling, grammatica en leesvaardigheid. Op de andere onderdelen is differentiatie mogelijk. Deze is bedoeld om Nederlands toepasbaar te maken voor leerlingen. Hierdoor begrijpen ze beter wat het doel is van het vak. De ontwikkelingen van de leerlingen worden niet alleen gemeten met toetsen uit de methode, maar op referentieniveau met methode-ongebonden toetsen. (Dia)

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot de toetsen?

Alle toetsen vinden plaats volgens een van tevoren bepaalde planning, die in overleg wordt aangepast gedurende het jaar. Er zijn vaste afspraken over de normering en weging van bepaalde toetsen voor de gehele sectie.

Zowel over de inhoud, de frequentie als de normering en de specifieke manier van nakijken vindt overleg plaats voor en na het afnemen van een toets. In ieder leerjaar moet aan het eind van het jaar hetzelfde aantal toetsen met dezelfde wegingen staan.

Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen op de juiste plek terechtkomen (determinatie)?

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn. Ieder jaar worden leerlingen per vaardigheid getoetst om te kijken op welk niveau ze op dat moment scoren. Met name deze toetsen geven een goed beeld van wat de leerling al kan en waar de leerling naar toe werkt. Daarbij geven de toetsen informatie over de mate van begrip en inzicht die nodig zijn om een bepaald niveau te behalen.

De leertoetsen geven een beeld van de onderliggende inhoud die nodig is om de vaardigheden op niveau te houden, en geven een beeld van de werkhouding van de leerling.

De sectie heeft zeer regelmatig overleg over de planningen, resultaten, normeringen, en het uitwisselen van ideeën/materialen rondom lesinhoud. Dit gebeurt met name in de wandelgangen, via de mail, via Teams, en soms via whatsapp.

Leerjaar 1 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Back tot school	Fictie 1 Lezen 1 Project de kraai	toetsen behorende bij de methode Project filmposter de kraai (presenteren) woordkennis boekbespreking	A1 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10
Welbevinden	Schrijven Grammatica 1	toetsen behorende bij de methode Project schrijven A star is born (meerdere schijfopdrachten) woordkennis	A1 A2 A3 A5 A9 A10
Voeding en gezondheid	Fictie 2 Lezen 2	toetsen behorende bij de methode informatie zoeken en beoordelen over het thema	A1 A3 A4

		woordkennis boekbespreking	A5 A8 A9 A10
Mediawijsheid en social media	Schrijven 2 Grammatica 2	toetsen behorende bij de methode Betoog schrijven over de voordelen en nadelen van social media woordkennis	A1 A2 A3 A5 A6 A9 A10

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	Fictie 1 Lezen 1 en 2 Schrijven 1 Grammatica 1	toetsen behorende bij de methode betoog schrijven over sport en beweging fictief verhaal schrijven over sport en beweging woordkennis boekbespreking	A1 A2 A4 A8 A9 A10
Tijdmachine	Fictie 2 Lezen 3 en 4 Schrijven 2 en 3 Grammatica 2	toetsen behorende bij de methode interview houden over school in de tijd van onze opa's en oma's brief schrijven aan mijn toekomstige "ik" woordkennis	A1 A2 A3 A5 A8 A10
Flora en fauna	Fictie 3 Lezen 5 Schrijven 4 en 5 Grammatica 3	toetsen behorende bij de methode foto presentatie over de flora en fauna in Nederland Discussie houden over het in stand houden van flora en fauna in Nederland Woordkennis boekbespreking	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A8 A9 A10
Milieu en natuur	Fictie 4 Lezen 6 Schrijven 6 Grammatica 4	toetsen behorende bij de methode Groepsgesprek houden over het milieu met voor -en tegenstanders Zelf een les bedenken over fictie binnen het thema. Woordkennis	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A10

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	Fictie 1 Lezen 1 en 2 Schrijven 1 Grammatica 1	toetsen behorende bij de methode roject "De harde werkelijkheid"(over toekomstig beroep) woordkennis boekbespreking	A1 A2 A3 A4 A5 A8 A9 A10
Economie en geld	Fictie 2 Lezen 3 en 4 Schrijven 2 en 3 Grammatica 2	toetsen behorende bij de methode debat over kansengelijkheid en klassenverschillen woordkennis	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A8 A9 A10
Water en vuur	Fictie 3 Lezen 5	toetsen behorende bij de methode	A1 A2

	Schrijven 4 en 5 Grammatica 3	project water en vuur. Verschillende schrijfp opdrachten over verschillen (presenteren) woordkennis boekbespreking	A3 A4 A5 A7 A8 A9 A10
Vrijheid	Fictie 4 Lezen 6 Schrijven 6 Grammatica 4	toetsen behorende bij de methode inleveren eindproject Drone (methode) Betoog over wat vrijheid betekent voor jou Woordkennis	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A8 A9 A10

SECTIEDOCUMENT ENGELS 2025-2026

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Malmberg: All Right en Of Course; zowel de papieren boeken als de digitale e-pack.

Thieme Meulenhoff: Examenidoom.

Wat is de visie op het vak?

De sectie werkt vanuit het idee dat leerlingen aan het eind van hun middelbare schoolcarrière hun Engelse spreek-, schrijf-, lees- en luistervaardigheid verbeterd hebben en de minimale niveaus die bij vmbo 4 horen, behaald hebben. Alle leeractiviteiten die we ondernemen staan in het teken hiervan.

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Vanuit zowel het schoolplan als de teamplannen is er extra aandacht voor formatief werken binnen alle secties en concreet betekent dit dat er aandacht is voor het individu en hoe deze zich verhoudt tot zijn omgeving. Een leerling krijgt de kans om binnen het vak Engels de doelen te behalen. Door middel van feedback en feedforward krijgt de leerling inzicht in waar hij/ staat en wat nodig is om verder te groeien.

Daarnaast wordt er dit jaar meer aandacht gevraagd voor de basisvaardigheden, waarbij wij inschatten dat we aan kunnen sluiten bij Taalvaardigheid en Burgerschap.

Aan welke basisvaardigheden willen we extra werken?

Aansluiten bij de visie en lijn die uitgezet wordt door de werkgroep.

Woordschrift: afspraak in de sectie is om in ieder geval de Nederlandse vertalingen in de woordenlijsten die leerlingen moeten leren, te bespreken waar nodig en op te nemen in het woordschrift. Daarnaast verwachten wij ook moeilijke Nederlandse woorden tegen te komen wanneer we met de vaardigheden bezig zijn; we zijn hier met name tijdens luistervaardigheid/nieuws kijken alert op.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor elk leerjaar ligt er een planning waarin staat beschreven welke stof wordt behandeld, welke niveaus er worden getoetst wat betreft de vaardigheden, en welke toetsen er worden afgenomen.

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?

Binnen het vak hebben we de afspraak om tijdens de les aandacht te besteden aan woordenschat, grammatica, en de vaardigheden. Per leerjaar is er een planning waarin dit (in meer of minder gedetailleerde mate) is opgenomen. De werkvormen worden gekozen afhankelijk van de leerinhoud en de leerdoelen.

In de onderbouw wordt er (twee)wekelijks gekeken naar het Britse nieuws – het streven is dit in de bovenbouw ook te doen nu er een mogelijkheid lijkt te bestaan d.m.v. NLZiet. In elk leerjaar wordt er in de klas gelezen; soms gezamenlijk hetzelfde boek, vaak een zelfgekozen boek.

Dit jaar hebben we daarnaast de afspraak gemaakt dat er zoveel mogelijk uit het papieren werkboek wordt gewerkt en zo min mogelijk op de laptop – o.a. omdat de randvoorwaarden te vaak niet in orde zijn. Daarnaast hebben we de afspraak dat alle

leerlingen een schrift hebben voor Engels waarin ze aantekeningen noteren en overige opdrachten maken.

Er wordt veel gedeeld tussen de collega's en hieruit zijn ook afspraken gekomen wat betreft werkvormen en formatief handelen. Zo worden leerlingen in alle leerjaren regelmatig overhoord m.b.t. woordjes leren. Elke leertoets wordt vooraf gegaan door een proeftoets en meerdere leeractiviteiten waarbij leerlingen een duidelijke inschatting kunnen maken van hun niveau.

Didactisch coachen wordt met name ingezet wanneer leerlingen aan het oefenen zijn en de docent feedback geeft op inhoud en proces.

Toetsing

Welk doel hebben de toetsen voor de voortgang van het leerproces?

Het belangrijkste doel van toetsen is voor ons het bepalen van het niveau van de leerling wat betreft de inhoud van de toets. Voor een groot gedeelte van de toetsen is dit een tussenmeting; de stof komt later in het jaar of in een later leerjaar terug.

De toetsen hebben daarom ook het doel om leerlingen inzicht te verschaffen in hun eigen voortgang en leerproces. De toetsen zijn een concreet meetmoment, ze geven aan waar een leerling op een gegeven moment voor een bepaalde vaardigheid of leerdoel staat en worden gebruikt om de leerling van feedback te voorzien zodat de leerling in Samenspraak met de docent de vervolgstappen kan bepalen. Hiervoor maken we ook gebruik van proeftoetsen.

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot de toetsen?

Alle toetsen vinden plaats volgens een van tevoren bepaalde planning, die in overleg wordt aangepast gedurende het jaar. Er zijn vaste afspraken over de normering en weging van bepaalde toetsen voor de gehele sectie.

Zowel over de inhoud, de frequentie als de normering en de specifieke manier van nakijken vindt overleg plaats voor en na het afnemen van een toets. In ieder leerjaar moet aan het eind van het jaar hetzelfde aantal toetsen met dezelfde wegingen staan.

Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen op de juiste plek terechtkomen (determinatie)?

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn. Ieder jaar worden leerlingen per vaardigheid getoetst om te kijken op welk niveau ze op dat moment scoren. Met name deze toetsen geven een goed beeld van wat de leerling al kan en waar de leerling naar toe werkt. Daarbij geven de toetsen informatie over de mate van begrip en inzicht die nodig zijn om een bepaald niveau te behalen.

De leertoetsen geven een beeld van de onderliggende inhoud die nodig is om de vaardigheden op niveau te houden, en geven een beeld van de werkhouding van de leerling.

De sectie heeft zeer regelmatig overleg over de planningen, resultaten, normeringen, en het uitwisselen van ideeën/materialen rondom lesinhoud. Dit gebeurt met name in de wandelgangen, via de mail, via Teams, en soms via whatsapp.

Leerjaar 1 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Back tot school	H 1 en 2	toetsen behorende bij de methode Poster maken over je familie Powerpoint maken over jezelf in het Engels Woordkennis	B11 B12 B15
Welbevinden	H3	toetsen behorende bij de methode Emoties beschrijven bij een voorgelezen tekst Schrijf naar een fictieve vriend in New York een brief in correct Engels Woordkennis	B11 B12 B13 B15 B17 B18
Voeding en gezondheid	H 4 en 5	toetsen behorende bij de methode Collage over het eten en drinken in Ierland Gespreksvoering over het thema Woordkennis	B11 B12 B13 B14 B16 B18
Mediawijsheid en social media	H6	toetsen behorende bij de methode Een vlog maken in het Engels over het leven in New Zealand Woordkennis	B11 B12 B13 B14 B16 B18

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	H 1 en 2	toetsen behorende bij de methode Presentatie in het Engels houden over het thema Zelf een les geven over het hoofdstuk in het Engels Woordkennis	B11 B12 B13 B14 B16
Tijdmachine	H 3	toetsen behorende bij de methode Presentatie in het Engels houden over het thema Schrijf een brief in correct Engels Woordkennis	B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18
Flora en fauna	H 4 en 5	toetsen behorende bij de methode Presentatie in het Engels houden over het thema Gespreksvoering over het thema Woordkennis	B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18
Milieu en natuur	H 6	toetsen behorende bij de methode Presentatie in het Engels houden over het thema Zelf een les geven over het hoofdstuk in het Engels Woordkennis	B11 B12 B14 B15 B16 B17 B18

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	H 1 en 2	toetsen behorende bij de methode Quiz let life (woordkennis) Project sollicitatiebrief schrijven in het Engels Woordkennis	B11 B12 B13 B17 B18
Economie en geld	H 3	toetsen behorende bij de methode Presentatie in het Engels houden over een Engels leesboek	B11 B12 B13

		Woordkennis	B14 B15 B16
Water en vuur	H 4 en 5	toetsen behorende bij de methode Filmpje maken over een zelfbedachte uitvinding Woordkennis	B11 B12 B13 B14 B15
Vrijheid	H 6	toetsen behorende bij de methode Reisplan maken in het Engels en deze presenteren Woordkennis	B11 B12 B13 B14 B15 B18

SECTIEDOCUMENT WISKUNDE 2025-2026

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Noordhoff; Getal en Ruimt

NMI; foutloos rekenen

Wat is de visie op het vak?

De sectie werkt vanuit het idee dat leerlingen aan het eind van hun middelbare schoolcarrière hun wiskundenormen hebben behaald. Hieronder verstaan we de vijf algemene wiskunde doelen: wiskundige probleemoplossers worden, wiskundig communiceren, wiskundig redeneren, wiskundige verbanden leggen en wiskundige representaties gebruiken om praktische situaties te modelleren en interpreteren

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Vanuit zowel het schoolplan als de teamplannen is er extra aandacht voor formatief werken binnen alle secties en concreet betekent dit dat er aandacht is voor het individu en hoe deze zich verhoudt tot zijn omgeving. Een leerling krijgt de kans om binnen het vak wiskunde de doelen te behalen. Door middel van feedback en feedforward krijgt de leerling inzicht in waar hij/ staat en wat nodig is om verder te groeien.

Aan welke basisvaardigheden willen we extra werken?

Naast het werken met de methode willen we ook extra inzetten op het versterken van de basis rekenvaardigheden. Hiervoor gebruiken we Foutloos rekenen. Leerlingen werken hieraan op eigen niveau. We werken met landelijke toetsen om het niveau steeds weer in te kunnen schatten.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor elk leerjaar ligt er een planning waarin staat beschreven welke stof wordt behandeld, welke niveaus er worden getoetst wat betreft de vaardigheden, en welke toetsen er worden afgenomen.

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?

Binnen het vak hebben we de afspraak om tijdens de les aandacht te besteden aan extra rekenvaardigheid. Per leerjaar is er een planning waarin dit (in meer of minder gedetailleerde mate) is opgenomen. De werkvormen worden gekozen afhankelijk van de leerinhoud en de leerdoelen.

We werken in de vakgroep zo min mogelijk met de laptop, maar vooral uit het papieren boek. Leerlingen hebben een A4 schrift nodig voor het maken van het huiswerk en het opschrijven van aantekeningen.

Er wordt veel gedeeld tussen de collega's en hieruit zijn ook afspraken gekomen wat betreft werkvormen en formatief handelen. Zo worden leerlingen in alle leerjaren regelmatig overhoord m.b.t. woordjes leren. Elke leertoets wordt voorafgegaan door een proeftoets en meerdere leeractiviteiten waarbij leerlingen een duidelijke inschatting kunnen maken van hun niveau. De ontwikkelingen van de leerlingen worden niet alleen gemeten met toetsen uit de methode, maar op referentieniveau met methode-ongebonden toetsen.

Didactisch coachen wordt met name ingezet wanneer leerlingen aan het oefenen zijn en de docent feedback geeft op inhoud en proces.

Toetsing

Welk doel hebben de toetsen voor de voortgang van het leerproces?

Het belangrijkste doel van toetsen is voor ons het bepalen van het niveau van de leerling wat betreft de inhoud van de toets. Voor een groot gedeelte van de toetsen is dit een tussenmeting; de stof komt later in het jaar of in een later leerjaar terug.

De toetsen hebben daarom ook het doel om leerlingen inzicht te verschaffen in hun eigen voortgang en leerproces. De toetsen zijn een concreet meetmoment, ze geven aan waar een leerling op een gegeven moment voor een bepaalde vaardigheid of leerdoel staat en worden gebruikt om de leerling van feedback te voorzien zodat de leerling in Samenspraak met de docent de vervolgstappen kan bepalen. Hiervoor maken we ook gebruik van proeftoetsen. De ontwikkelingen van de leerlingen worden niet alleen gemeten met toetsen uit de methode, maar op referentieniveau met methode-ongebonden toetsen. (Dia)

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot de toetsen?

Alle toetsen vinden plaats volgens een van tevoren bepaalde planning, die in overleg wordt aangepast gedurende het jaar. Er zijn vaste afspraken over de normering en weging van bepaalde toetsen voor de gehele sectie.

Zowel over de inhoud, de frequentie als de normering en de specifieke manier van nakijken vindt overleg plaats voor en na het afnemen van een toets. In ieder leerjaar moet aan het eind van het jaar hetzelfde aantal toetsen met dezelfde wegingen staan.

Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen op de juiste plek terechtkomen (determinatie)?

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn. Ieder jaar worden leerlingen per vaardigheid getoetst om te kijken op welk niveau ze op dat moment scoren. Met name deze toetsen geven een goed beeld van wat de leerling al kan en waar de leerling naar toe werkt. Daarbij geven de toetsen informatie over de mate van begrip en inzicht die nodig zijn om een bepaald niveau te behalen.

De leertoetsen geven een beeld van de onderliggende inhoud die nodig is om de vaardigheden op niveau te houden, en geven een beeld van de werkhouding van de leerling.

De sectie heeft zeer regelmatig overleg over de planningen, resultaten, normeringen, en het uitwisselen van ideeën/materialen rondom lesinhoud. Dit gebeurt met name in de wandelgangen, via de mail, via Teams, en soms via whatsapp.

Leerjaar 1 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Back tot school	H 1, 2 en 3	Toetsen behorende bij de methode Onderzoeksopdracht ontwerp en gebouw Onderzoeksopdracht Maak een spel Onderzoeksopdracht Geocaching	C19 C22 C23 C25 C27
Welbevinden	H 4 en 5	Toetsen behorende bij de methode Onderzoeksopdracht zelf een toets maken Onderzoeksopdracht fotocollage	C19 C23 C25 C27
Voeding en gezondheid	H 6 en 7	Toetsen behorende bij de methode Kwadraten in de ruimte	C19 C20

		Meten in de school Onderzoeksopdracht parabool maken Onderzoeksopdracht oude eenheden	C22 C23 C24 C25 C27
Mediawijsheid en social media	H 8 en 9	Toetsen behorende bij de methode Onderzoek binaire stelsel (zie methode) Spiegelen in de ruimte Onderzoeksopdracht bijbaantje Onderzoeksopdracht symmetrie bij jezelf	C19 C20 C21 C23 C25 C26 C27

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	H 1 en 2	toetsen behorende bij de methode Rechthoeken en producten in de praktijk Onderzoek construeren	C19 C20 C21 C24 C26 C27
Tijdmachine	H 3 en 4	toetsen behorende bij de methode Vergelijkingen bij klokkijken Data in Excel	C19 C20 C23 C25 C27
Flora en fauna	H 5 en 6	toetsen behorende bij de methode Onderzoek: de stelling van Pythagoras bewijzen Pythagoras in de praktijk	C19 C20 C21 C22 C23 C25 C27
Milieu en natuur	H 7 en 8	toetsen behorende bij de methode Onderzoek: Som en product van oplossing Inhoud in de praktijk bekijken	C19 C20 C21 C23 C27

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	H 1 en 2	toetsen behorende bij de methode Onderzoeksopdracht procenten Onderzoeksopdracht meetkunde Meetkunde in het dagelijks leven	C19 C20 C23 C35 C27
Economie en geld	H 3, 4, en 5	toetsen behorende bij de methode Onderzoeksopdracht sporten grafieken Onderzoeksopdracht statistiek Onderzoeksopdracht Dakhelling	C19 C20 C21 C22 C23 C25 C27
Water en vuur	H 6, 7 en 8	toetsen behorende bij de methode Onderzoeksopdracht kwadratenkunst Onderzoeksopdracht Hoekmeter Onderzoeksopdrachtsnelheid berekenen (in Samenwerking met sport en bewegen)	C19 C20 C21 C22 C24
Vrijheid	H 9 en 10	toetsen behorende bij de methode Onderzoeksopdracht: Flashcards Onderzoeksopdracht: Filmpje maken	C19 C20 C21 C22 C25 C27

SECTIEDOCUMENT MENS EN NATUUR 2025-2026

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Malmberg; BVJ, vmbo-t/havo

Malmberg; NOVA SK, mavo/havo

Malmberg; NOVA NT, mavo/havo

Wat is de visie op het vak?

Mens en natuur is een vak waarbij gebruik wordt gemaakt van drie nieuwe vakken: biologie, scheikunde en natuurkunde. Zo leer je bij mens en natuur hoe de wereld er uit ziet en hoe bepaalde processen werken. Zo kom je in de puberteit terecht, een levensfase waar iedereen in komt te zitten, maar hoe ga je hier mee om? Naast het menselijk lichaam leer je over al het leven op aarde. Ook wordt er gekeken hoe bepaalde dingen werken in het dagelijks leven, zoals elektriciteit of vuur. Bij veel van de onderwerpen die behandeld worden bij mens en natuur kunnen proefjes worden gedaan, zo kun je zelf experimenteren en de wereld ontdekken.

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Vanuit zowel het schoolplan als de teamplannen is er extra aandacht voor formatief werken binnen alle secties en concreet betekent dit dat er aandacht is voor het individu en hoe deze zich verhoudt tot zijn omgeving. Een leerling krijgt de kans om binnen het vak M&N de doelen te behalen. Door middel van feedback en feedforward krijgt de leerling inzicht in waar hij/ staat en wat nodig is om verder te groeien.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor elk leerjaar ligt er een planning waarin staat beschreven welke stof wordt behandeld, welke niveaus er worden getoetst wat betreft de vaardigheden, en welke toetsen er worden afgenomen.

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?

Binnen het vak hebben we de afspraak om te werken met losse methodes, om zo het onderscheid tussen de verschillende vakken aantoonbaar te maken voor de leerlingen.

Didactisch coachen wordt met name ingezet wanneer leerlingen aan het oefenen zijn en de docent feedback geeft op inhoud en proces.

Toetsing

Welk doel hebben de toetsen voor de voortgang van het leerproces?

Om het niveau van leerlingen worden er verschillende toetsen afgenomen. Zo zal er gebukt gemaakt worden van de toetsen aangeleverd door de methode, daarnaast toetsen we op praktica.

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot de toetsen?

Alle toetsen vinden plaats volgens een van tevoren bepaalde planning, die in overleg wordt aangepast gedurende het jaar. Er zijn vaste afspraken over de normering en weging van bepaalde toetsen voor de gehele sectie.

Zowel over de inhoud, de frequentie als de normering en de specifieke manier van nakijken vindt overleg plaats voor en na het afnemen van een toets. In ieder leerjaar moet aan het eind van het jaar hetzelfde aantal toetsen met dezelfde wegingen staan.

Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen op de juiste plek terechtkomen (determinatie)?

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn. Ieder jaar worden leerlingen per vaardigheid getoetst om te kijken op welk niveau ze op dat moment scoren. Met name deze toetsen geven een goed beeld van wat de leerling al kan en waar de leerling naar toe werkt. Daarbij geven de toetsen informatie over de mate van begrip en inzicht die nodig zijn om een bepaald niveau te behalen.

De leertoetsen geven een beeld van de onderliggende inhoud die nodig is om de vaardigheden op niveau te houden, en geven een beeld van de werkhouding van de leerling.

De sectie heeft zeer regelmatig overleg over de planningen, resultaten, normeringen, en het uitwisselen van ideeën/materialen rondom lesinhoud. Dit gebeurt met name in de wandelgangen, via de mail en via Teams.

Leerjaar 1 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Back tot school	BVJ: planten en dieren NOVA: natuurwetenschappen	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project planten stekken Project de vlinder	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Welbevinden	BVJ: organen en cellen BVJ: ordening NOVA: stoffen	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project goud, nep of namaak Project naar buiten Ordening	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Voeding en gezondheid	BVJ: stevigheid en beweging NOVA: water	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project de kracht van stroom Project blessure (koppeling aan EHBO bewegingslessen)	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Mediawijsheid en social media	BVJ: waarneming, gedrag en regeling BVJ: voortplanting NOVA: elektriciteit	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project wedstrijd op zonne-energie Project verspreiding van zaden	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	BVJ: Verbranding en ademhaling BVJ: voeding en vertering NOVA: bewegen	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project roken en blowen Project luchtacrobaten in slow motion	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Tijdmachine	BVJ: bloedsomloop NOVA: licht	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project voeding bij zoogdieren Project je biologische klok	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Flora en fauna	BVJ: voortplanting en seksualiteit BVJ: Erfelijkheid en evolutie NOVA: het heelal	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project voorbehoedsmiddelen Project Leven op Mars?	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Milieu en natuur	BVJ: ecologie en duurzaamheid NOVA: geluid	Toetsen behorende bij de methode Practicum Bezoek aan boer Project zorgen voor de toekomst (methode) Project kijken met geluid	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	BVJ: organen en cellen BVJ: voortplanting en seksualiteit NOVA SK: stoffen en mengsels NOVA SK: water NOVA NT: elektriciteit	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project je lichaam in getallen Project Noodmaatregelen	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Economie en geld	BVJ: Erfelijkheid en evolutie BVJ: Ordening NOVA SK: mengsels scheiden NOVA NT: Het weer NOVA NT: Krachten	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project kleur bij katten Project bijzondere dieren	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Water en vuur	BVJ: stevigheid en beweging BVJ: ecologie NOVA SK: nieuwe stoffen maken NOVA SK: Chemische reacties NOVA NT: stoffen	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project ecosystemen in Nederland Bezoek Hemelrijksewaard Lithoijen	D28 D29 D30 D31 D32 D33 D34 D35
Vrijheid	BVJ: Duurzaam leven BVJ: Gedrag NOVA SK: metalen NOVA NT: Licht SE NOVA NT: warmte	Toetsen behorende bij de methode Practicum Project stikstofvervuiling Project lichaamstaal	D28 D29 D30 D31 D32

			D33 D34 D35
--	--	--	-------------------

SECTIEDOCUMENT MENS EN MAATSCHAPPIJ 2025-2026

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Leerjaar 1 en 2: Noordhoff; Plein M, leerlingenboek en digitale content

Leerjaar 3: Noordhoff; Buitenland voor aardrijkskunde, Malmberg; Pincode voor economie en Malmberg; Memo voor geschiedenis

Wat is de visie op het vak?

M&M richt zich op zowel kennis als vaardigheden. Leerlingen leren over concepten als plaats en ruimte, tijd en chronologie, macht en gezag en welvaart. Naast aandacht voor de maatschappij is er ook nadrukkelijk aandacht voor de mens binnen ethiek en welzijn.

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Vanuit zowel het schoolplan als de teamplannen is er extra aandacht voor formatief werken binnen alle secties en concreet betekent dit dat er aandacht is voor het individu en hoe deze zich verhoudt tot zijn omgeving. Een leerling krijgt de kans om binnen het vak M&M de doelen te behalen. Door middel van feedback en feedforward krijgt de leerling inzicht in waar hij/ staat en wat nodig is om verder te groeien.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor elk leerjaar ligt er een planning waarin staat beschreven welke stof wordt behandeld, welke niveaus er worden getoetst wat betreft de vaardigheden, en welke toetsen er worden afgenomen.

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?

Binnen het vak hebben we de afspraak om vanaf leerjaar 3 te werken met drie losse methodes, om zo het onderscheid tussen de verschillende vakken aantoonbaar te maken voor de leerlingen. In leerjaar 1 en 2 werken de leerlingen met een combinatie methode. Per onderdeel willen we niet alleen de kennis toetsen, maar ook de vaardigheden. Hierbij is een nauwe Samenwerking met de vakgroep Nederlands van grote toegevoegde waarde.

Er wordt veel gedeeld tussen de collega's en hieruit zijn ook afspraken gekomen wat betreft werkvormen en formatief handelen. Elke leertoets wordt vooraf gegaan door een proeftoets en meerdere leeractiviteiten waarbij leerlingen een duidelijke inschatting kunnen maken van hun niveau.

Didactisch coachen wordt met name ingezet wanneer leerlingen aan het oefenen zijn en de docent feedback geeft op inhoud en proces.

Toetsing

Welk doel hebben de toetsen voor de voortgang van het leerproces?

Om het niveau van leerlingen worden er verschillende toetsen afgenomen. Zo zal er gebukt gemaakt worden van de toetsen aangeleverd door de methode, maar gebruiken we ook een creatieve manier van toetsing passend bij de thema's.

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot de toetsen?

Alle toetsen vinden plaats volgens een van tevoren bepaalde planning, die in overleg wordt aangepast gedurende het jaar. Er zijn vaste afspraken over de normering en weging van bepaalde toetsen voor de gehele sectie.

Zowel over de inhoud, de frequentie als de normering en de specifieke manier van nakijken vindt overleg plaats voor en na het afnemen van een toets. In ieder leerjaar moet aan het eind van het jaar hetzelfde aantal toetsen met dezelfde wegingen staan.

Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen op de juiste plek terechtkomen (determinatie)?

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn. Ieder jaar worden leerlingen per vaardigheid getoetst om te kijken op welk niveau ze op dat moment scoren. Met name deze toetsen geven een goed beeld van wat de leerling al kan en waar de leerling naar toe werkt. Daarbij geven de toetsen informatie over de mate van begrip en inzicht die nodig zijn om een bepaald niveau te behalen.

De leertoetsen geven een beeld van de onderliggende inhoud die nodig is om de vaardigheden op niveau te houden, en geven een beeld van de werkhouding van de leerling.

De sectie heeft zeer regelmatig overleg over de planningen, resultaten, normeringen, en het uitwisselen van ideeën/materialen rondom lesinhoud. Dit gebeurt met name in de wandelgangen, via de mail, via Teams, en soms via whatsapp.

Leerjaar 1 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Back tot school	Arm en rijk Mens en aarde	Toets behorende bij de methode Economie project "verstandig kopen" (methode) Project "hoe sta jij in de wereld?"	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E46
Welbevinden	Leven met geloof Van stad naar megastad	Toets behorende bij de methode Economie project "verstand van geld" (methode) Project geloven	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E45 E47
Voeding en gezondheid	Mens in beweging Op reis naar verre steden	Toets behorende bij de methode Economie project "aan de slag" (methode) Project voeding en gezondheid in andere culturen	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44
Mediawijsheid en social media	Gouden bergen Strijd om vrijheid en gelijkheid	Toets behorende bij de methode Sociale media project over vrijheid en gelijkheid. De kracht van socialmedia.	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44

			E47
--	--	--	-----

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	Industrie wereldwijd Naar een industriële Samenleving	Toets behorende bij de methode Economie project "Hoe verdienen je eraan" (methode) Bezoek aan bedrijven in de omgeving	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44
Tijdmachine	Oorlog en crisis De tweede wereldoorlog	Toets behorende bij de methode Economie project "Het buitenland doet ook mee" (methode) Film over tweede wereldoorlog Bezoek aan kamp Vught	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E47
Flora en fauna	Macht verschuift Van oost naar west, van zuid naar noord	Toets behorende bij de methode Economie project "Wie heeft het voor het zeggen?" (methode) Project aardrijkskundige begrippen zoeken in onze omgeving Flora en fauna in het buitenland	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E45
Milieu en natuur	Op weg naar een duurzame wereld Nederland in de wereld	Toetsen behorende bij de methode Debat over natuur en milieu. In Samenwerking met Nederlands Bezoek aan milieustraat	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E45

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	GS:Nederland en Indonesië ECO: H 1 en 2 AK: Nederland AK: VS en Nigeria	Toetsen behorende bij de methode Keuzeopdracht 1 Beelden verbinden Keuzeopdracht 2 Leef je in Keuzeopdracht 3 Pictionary Berekenen wat leven nou eigenlijk kost Casus: gezondheidszorg in Nigeria	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E45
Economie en geld	GS: Nederland als industriële Samenleving GS: sociale zekerheid en verzorgingsstaat ECO: H 3 en 4 AK: Nederland en Frankrijk	Toetsen behorende bij de methode Keuzeopdracht 1 Wie is de slimste mens Keuzeopdracht 2 Een gedicht over ... Keuzeopdracht 3 Lekker duidelijk Keuzeopdracht 4 Werken met schema's Keuzeopdracht 5 Ik vraag me af Keuzeopdracht 6 Wonen rond 1900 Project autoverzekering Project energie in Nederland een Frankrijk	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E45
Water en vuur	GS: Nederland na 1945 GS: de koude oorlog ECO: H 5 en 6	Toetsen behorende bij de methode Keuzeopdracht 1 1 tegen 100 Keuzeopdracht 2 Maak een podcast	E36 E37 E38

	AK: Brazilië	Keuzeopdracht 3 Schrijf een speech Keuzeopdracht 4 Thermometers van de koude oorlog Keuzeopdracht 5 Wat als Keuzeopdracht 6 Maak een Blijf hier poster Project bedrijfsplan maken en presenteren Casus: Amazonegebied onder druk	E39 E40 E41 E42 E43 E44 E45
Vrijheid	GS: Israëlisch-Palestijnse conflict ECO: H 7 en 8 AK: Nederland en België AK: Rusland	Toetsen behorende bij de methode Keuzeopdracht 1 Taboespel Keuzeopdracht 2 Yassar Arafat Keuzeopdracht 3 Maak je eigen Bansky Project de voedselbank (tevens bezoek aan voedselbank) Project Samenwerking in grensgebied Casus: internationale verdragen	E36 E37 E38 E39 E40 E41 E42 E43 E44 E45

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?
Eigen opdrachten

Wat is de visie op het vak?

Kunst en haar geschiedenis is een reflectie van en op de maatschappij en haar cultuur. Kunst stelt haar aan de orde, reageert erop of negeert haar soms volledig door een nieuwe afslag te nemen. In al haar vormen kan kunst emoties oproepen, negatief of positief, maar ook afschuw, apathie of discussie. Ze kan uitnodigen tot beschouwing en reflectie. Ze kan verbinden en afstoten, elitair of voor de massa zijn. Het kan vervoeren in vorm en/of dienen in functie. Het is vooral onontkoombaar. Bovendien, het kan het verleden en heden verbinden naar nieuwe dingen in de toekomst door het unieke van de mens: de verbeelding. Kunst kan jou als persoon verrijken, als je er maar voor open wilt staan. De taak van het onderwijs is de kunst voor de leerlingen te ontsluiten. (“Niels Nannens Art”)

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Wij willen het kunstonderwijs naar een hoger plan trekken door kunst breed aan te bieden. Denk hierbij aan dans, muziek, drama, uitvoerende kunst, maar ook kunstgeschiedenis. We laten ons hierbij inspireren door de drie kunstdomeinen zoals ze in Finland gebruiken:
Eigen cultuur van de leerling; cultuur van de omgeving en de wereld van de beeldende kunst.

Aan welke basisvaardigheden willen we extra werken?

Wij willen kunstonderwijs indelen in vier algemene categorieën, geïnspireerd door het kunstonderwijs in Nieuw-Zeeland.
Kunst in context begrijpen: uit verschillende culturen, historische en sociale contexten;
Praktijkkennis ontwikkelen: materialen, processen, instrumenten, vakjargon;
Ideeën ontwikkelen in een cyclisch proces;
Communiceren over en interpreteren van kunst.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor kunstvakken hanteren we een doorlopende leerlijn die aansluit bij de thema's van het betreffende schooljaar.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?
De onderdelen uit de kunstgeschiedenis worden enkel formatief getoetst. Voor alle werkstukken geldt dat er vooral gekeken wordt naar groei, reflectie en onderbouwing. De leerlingen werkt op zijn/ haar eigen niveau. Alle werkstukken dienen altijd gepresenteerd en gereflecteerd te worden door de leerling zelf en door zijn medecursisten of ouders.

Leerjaar 1 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Back tot school	Kunstgeschiedenis: Oudheid	Kijk op kunst, kunst in omgeving. PowerPoint presentatie. Drama les over jezelf presenteren	F48 F49 F50 F51 F52

Welbevinden	Kunstgeschiedenis: Barok	Zelfportret in tekenen en schilderen, gekoppeld aan muziek	F48 F50 F51 F52
Voeding en gezondheid	Kunstgeschiedenis: Romantiek	Werken met klei, gebak boetsen Bezoek aan theater	F48 F50 F51 F52
Mediawijsheid en social media	Kunstgeschiedenis: Realisme	Het eerste leerjaar beeldend gemaakt met behulp van mediawijsheid	F48 F49 F51 F52

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	Kunstgeschiedenis: impressionisme	Stopmotionproject met muziek Dans uitvoeren en kijken naar dans	F48 F49 F50 F51 F52
Tijdmachine	Kunstgeschiedenis: pointillisme	Bezoek museum Boxtel Drama les over het verleden Filmverslag La Vita e bella Nachtkaarsje maken ter nagedachtenis van een persoon	F48 F49 F50 F51 F52
Flora en fauna	Kunstgeschiedenis: symbolisme	Creëren van een boomhut met als thema "de mens"	F48 F49 F51 F52
Milieu en natuur	Kunstgeschiedenis: Jugend still en Art nouveau	Kunstwerk uit gerecycled materiaal met als thema "onze aarde"	F48 F49 F51 F52

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	Kunstgeschiedenis: Art deco	Kunstwerk gebouw voor toekomst beroep met Art deco componenten	F48 F49 F50 F51 F52
Economie en geld	Kunstgeschiedenis: Symbolisme	Sierraad maken waarin voor jouw belangrijke symbolisme is verwerkt	F48 F49 F50 F51 F52
Water en vuur	Kunstgeschiedenis: Expressionisme	Expressionistisch kunstwerk schilderen met het thema water en vuur	F48 F49 F50 F51 F52
Vrijheid	Kunstgeschiedenis: Kubisme en Abstracte kunst	Stoel ontwerpen en maken met het thema vrijheid Bezoek Kroller muller	F48 F49 F50 F51 F52

SECTIEDOCUMENT BEWEGEN EN SPORT 2025-2026

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Bewegingslessen vinden plaats in de nabij gelegen sporthal 't Vijfeiken. Daarnaast willen we ook waar mogelijk buiten sporten of sporten op locatie. Denk hierbij aan een sportschool in de omgeving.

Voor het lesplan wordt gebruik gemaakt van de kerndoelen Onderdeel G: bewegen en sport.

Wat is de visie op het vak?

Het ultieme doel is dat de leerlingen van binnenuit gemotiveerd raken voor een sport en belangstelling krijgen voor sporten in de vrije tijd. Het kan zijn dat de leerling een sport nog niet kent en misschien daardoor sporten niet leuk vindt. De vaksectie heeft als uitgangspunt dat voor iedere leerling een sport bestaat. Daarom stimuleert de docent de leerlingen om nieuwe bewegingsvaardigheden en sporten te verkennen en zich daarin te verdiepen.

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Wij willen de dat de leerlingen zijn of haar eigen kracht en interesse leert kennen in sport. Niet alleen stimuleren we de leerlingen het beste uit zichzelf te halen, maar ook stimuleren we de leerlingen om kennis te maken met nieuwe vormen van bewegen. Ook willen we ons extra verdiepen in een gezonde levensstijl. Sport en bewegen is meer dan een paar uurtjes in de week sporten. We houden ons ook bezig met gezonde voeding en mentale gezondheid.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

In de onderbouw hebben de leerlingen gemiddeld anderhalve les bewegen en sport per week; het ene half jaar één les en het andere half jaar twee lessen per week. In de bovenbouw krijgen de leerlingen het hele jaar één les bewegingsonderwijs per week. In de derde klas zijn dat 35 lessen per jaar. In het vierde jaar krijgen de leerlingen 27 lessen per jaar. Vanaf schoolweek 28 krijgen de leerlingen van de vierde klas geen bewegingsonderwijs meer in verband met voorbereidingen op examens.

De onderdelen die aanbod komen in ons jaarplan zijn: atletiek, bewegen op muziek, spel, turnen, zelfverdediging, gezondheid en mediatie/ Yoga.

Verder vinden wij het belangrijk dat er ook een basiskennis EHBO opgedaan wordt.

Hiervoor willen we Samenwerken met de reddingsbrigade van Oss.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt?

Sporten doet de leerling in sportkleding. Dit wil zeggen dat de leerling een korte of een lange trainingsbroek draagt met daarop een zwart t-shirt. In de zaal is het verplicht om zaalschoenen te dragen met een witte zool.

Briefjes voor blessures en ziekte Wanneer een leerling niet kan deelnemen aan een les moet er voorafgaand aan de les een briefje worden ingeleverd bij de docent bewegingsonderwijs. In dit briefje is duidelijk omschreven waarom de leerling niet mee kan doen. Het briefje is voorzien van een datum en een handtekening van één van de ouders. De leerling krijgt een alternatieve opdracht.

SECTIEDOCUMENT DUIJS 2025-2026

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Noordhoff; Neue Kontakten; zowel de papieren boeken als de digitale e-pack.

Thieme Meulenhoff: Examenidoom. Duits wordt aangeboden vanaf leerjaar 2.

Wat is de visie op het vak?

De sectie werkt vanuit het idee dat leerlingen aan het eind van hun middelbare schoolcarrière hun Duitse spreek-, schrijf-, lees- en luistervaardigheid verbeterd hebben en de minimale niveaus die bij vmbo 4 horen, behaald hebben. Alle leeractiviteiten die we ondernemen staan in het teken hiervan.

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

Vanuit zowel het schoolplan als de teamplannen is er extra aandacht voor formatief werken binnen alle secties en concreet betekent dit dat er aandacht is voor het individu en hoe deze zich verhoudt tot zijn omgeving.

Daarnaast wordt er dit jaar meer aandacht gevraagd voor de basisvaardigheden, waarbij wij inschatten dat we aan kunnen sluiten bij Taalvaardigheid en Burgerschap.

Aan welke basisvaardigheden willen we extra werken?

Aansluiten bij de visie en lijn die uitgezet wordt door de werkgroep.

Woordschrift: afspraak in de sectie is om in ieder geval de Nederlandse vertalingen in de woordenlijsten die leerlingen moeten leren, te bespreken waar nodig en op te nemen in het woordschrift.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor elk leerjaar ligt er een planning waarin staat beschreven welke stof wordt behandeld, welke niveaus er worden getoetst wat betreft de vaardigheden, en welke toetsen er worden afgenomen.

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?

Binnen het vak hebben we de afspraak om tijdens de les aandacht te besteden aan woordenschat, grammatica, en de vaardigheden. Per leerjaar is er een planning waarin dit (in meer of minder gedetailleerde mate) is opgenomen. De werkvormen worden gekozen afhankelijk van de leerinhoud en de leerdoelen.

In elk leerjaar wordt er in de klas gelezen; dit is een gezamenlijk stripboek.

Dit jaar hebben we daarnaast de afspraak gemaakt dat er zoveel mogelijk uit het papieren werkboek wordt gewerkt en zo min mogelijk op de laptop – o.a. omdat de randvoorwaarden te vaak niet in orde zijn. Daarnaast hebben we de afspraak dat alle leerlingen een schrift hebben voor Duits waarin ze aantekeningen noteren en overige opdrachten maken.

Er wordt veel gedeeld tussen de collega's en hieruit zijn ook afspraken gekomen wat betreft werkvormen en formatief handelen. Zo worden leerlingen in alle leerjaren regelmatig overhoord m.b.t. woordjes leren. Elke leertoets wordt voorafgegaan door een proeftoets en meerdere leeractiviteiten waarbij leerlingen een duidelijke inschatting kunnen maken van hun niveau.

Didactisch coachen wordt met name ingezet wanneer leerlingen aan het oefenen zijn en de docent feedback geeft op inhoud en proces.

Toetsing

Welk doel hebben de toetsen voor de voortgang van het leerproces?

Het belangrijkste doel van toetsen is voor ons het bepalen van het niveau van de leerling wat betreft de inhoud van de toets. Voor een groot gedeelte van de toetsen is dit een tussenmeting; de stof komt later in het jaar of in een later leerjaar terug.

De toetsen hebben daarom ook het doel om leerlingen inzicht te verschaffen in hun eigen voortgang en leerproces. De toetsen zijn een concreet meetmoment, ze geven aan waar een leerling op een gegeven moment voor een bepaalde vaardigheid of leerdoel staat en worden gebruikt om de leerling van feedback te voorzien zodat de leerling in Samenspraak met de docent de vervolgstappen kan bepalen. Hiervoor maken we ook gebruik van proeftoetsen.

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot de toetsen?

Alle toetsen vinden plaats volgens een van tevoren bepaalde planning, die in overleg wordt aangepast gedurende het jaar. Er zijn vaste afspraken over de normering en weging van bepaalde toetsen voor de gehele sectie.

In ieder leerjaar moet aan het eind van het jaar hetzelfde aantal toetsen met dezelfde wegingen staan. Toetsen worden aangepast aan het niveau van de leerling in het betreffende leerjaar en werken naar het gewenste ERK streefniveau.

Luistervaardigheid	A2/B1
Gespreksvaardigheid	A2
Schrijfvaardigheid	A2
Leesvaardigheid	A2/B1

Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen op de juiste plek terechtkomen (determinatie)?

Voor de vaardigheden hebben we een overzicht per leerjaar welk niveau er moet worden behaald, hierbij rekening houdend met een doorlopende lijn. Ieder jaar worden leerlingen per vaardigheid getoetst om te kijken op welk niveau ze op dat moment scoren. Met name deze toetsen geven een goed beeld van wat de leerling al kan en waar de leerling naar toe werkt. Daarbij geven de toetsen informatie over de mate van begrip en inzicht die nodig zijn om een bepaald niveau te behalen.

De leertoetsen geven een beeld van de onderliggende inhoud die nodig is om de vaardigheden op niveau te houden, en geven een beeld van de werkhouding van de leerling.

De sectie heeft zeer regelmatig overleg over de planningen, resultaten, normeringen, en het uitwisselen van ideeën/materialen rondom lesinhoud. Dit gebeurt met name in de wandelgangen, via de mail, via Teams, en soms via whatsapp.

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	H 1	toetsen behorende bij de methode	Voor Duits zijn er geen

		Jezelf in een persoonlijke brief voorstellen in het Duits Zelf een les geven over het hoofdstuk in het Duits Woordkennis	kerndoelen beschikbaar. We gebruiken de kerndoelen van Engels als leidraad.
Tijdmachine	H 2	toetsen behorende bij de methode Een PowerPoint presentatie geven over je familie Kringgesprek over familieleden, overeenkomsten en verschillen Woordkennis	
Flora en fauna	H 3 en 4	toetsen behorende bij de methode Uitleggen aan een buitenstaander hoe een schooldag verloopt Dierentuin ontwerpen met flora en fauna in het Duits Woordkennis	
Milieu en natuur	H 5	toetsen behorende bij de methode Werkstuk maken over de invloed van eten en drinken op de natuur Zelf een les geven over het hoofdstuk in het Duits Woordkennis	

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	H 1	toetsen behorende bij de methode Collage maken van beroepen met Duitse benamingen Woordkennis	Voor Duits zijn er geen kerndoelen beschikbaar. We gebruiken de kerndoelen van Engels als leidraad.
Economie en geld	H 2 en 3	toetsen behorende bij de methode Vlog maken over iemand de weg wijzen in het Duits Woordkennis	
Water en vuur	H 4 en 5	toetsen behorende bij de methode In tweetallen gesprekken voeren over het maken van afspraken Woordkennis	
Vrijheid	H 6	toetsen behorende bij de methode Een PowerPoint in het Duits maken over een door de leerling gekozen goed doel. Woordkennis	

SECTIEDOCUMENT BURGERSCHAP/ MAATSCHAPPIJLEER 2025-2026

Inleiding

Welke methode(s) en niveaus worden gebruikt?

Methode M voor burgerschap, Uitgeverij NEO.

Thema's maatschappijleer vmbo kgt, MAX, Essener

Wat is de visie op het vak?

De Samenleving verlangt van de school dat ze de jongeren kwalificeert voor een zelfstandig bestaan en socialiseert als burger. Bij het vak Burgerschap gaat het om het Samen leven. Burgerschap gaat over kennis van onze politieke instituties, de spelregels die worden gehanteerd in de Samenleving en het gedrag dat daarbij past. In een Samenleving met veel diversiteit en dynamiek is een besef en bewustzijn onder jongeren van deze spelregels en essentiële waarden cruciaal. Het is een hele kunst om hen hier gemotiveerd mee aan de slag te laten gaan. Een Samenhangende en aansprekende aanpak binnen het curriculum van de opleiding helpt daarbij.

Methode M is een eigentijdse lesmethode die zich richt op burgerschap, maatschappijleer en maatschappijkunde voor het voortgezet onderwijs. De methode biedt 42 thematische lessen, verdeeld over twee modules: "Onderbouw" en "Bovenbouw". Deze lessen zijn ontworpen om leerlingen voor te bereiden op hun rol in de maatschappij door verplichte theorie te koppelen aan actuele thema's. De inhoud is compact en compleet, zonder overbodige poespas, en maakt gebruik van aansprekende bronnen en opdrachten die aansluiten bij de beleavingswereld van de leerlingen.

Omdat er zoveel raakvlakken zijn binnen burgerschapsonderwijs en maatschappijleer, willen we deze vakken aan elkaar koppelen. In leerjaar 3 en 4 werken we dus met twee methodes: een methode voor burgerschap en een methode voor maatschappijleer.

Welke aandachtspunten zijn er vanuit het schoolplan en de teamplannen?

We willen dat burgerschapsonderwijs breder getrokken wordt dan alleen een uurtje in de week. Daarom proberen we zoveel mogelijk de verbinding te zoeken binnen de andere vakken. Ook komen de onderdelen van burgerschap aan bod in de vier projectweken die in een schooljaar worden aangeboden. In leerjaar 3 en 4 wordt er nog extra aandacht besteed aan maatschappijleer.

Aan welke basisvaardigheden willen we extra werken?

We willen de doelen die het SLO stelt aan goed burgerschapsonderwijs behalen door het bijhouden van een persoonlijk portfolio. Hierin komen onderdelen uit de lessenserie, maar ook onderdelen uit de projecten.

Hoe zie het jaarprogramma er concreet uit?

Voor elk leerjaar ligt er een planning waarin staat beschreven welke stof wordt behandeld en op welk moment. Voor leerjaar 1 en 2 werken we met Methode M en voeren we acht projectenweken uit. Voor leerjaar 3 en 4 werken we met Methode M en met Thema's maatschappijleer. In leerjaar drie zijn er ook weer 4 projectenweken.

Werkvormen, differentiatie en afstemming

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot vakspecifieke werkvormen en vormen van differentiatie?

We laten leerlingen werken met nieuwsberichten die aansluiten bij hun interesses en niveau. Wat lesstof betreft differentiëren we op werkvorm (sommige leerlingen leren beter door te discussiëren, terwijl anderen liever individueel werken of opdrachten

maken), maar ook op niveau. We geven extra ondersteuning aan leerlingen die dat nodig hebben en bieden meer uitdaging aan leerlingen die dat aan kunnen. Ook bieden we extra werk voor de snelle leerlingen. Ze werken toe naar een persoonlijke portfolio, waarin we vooral groei willen zien.

Toetsing

Welk doel hebben de toetsen voor de voortgang van het leerproces?

Leerlingen werken aan een persoonlijk portfolio waarin ze het groei in burgerschap kunnen laten zien. De onderdelen van het portfolio komen uit de lessen, uit de projecten en kunnen aangevuld worden met activiteiten buiten het aanbod om. (een leerling die buiten school vrijwilligerswerk doet, kan dat ook in zijn portfolio gebruiken)

Methode M bevat toetsen om de kennis en voortgang van leerlingen te evalueren. Elke module biedt meerkeuzetoetsen waarmee leerlingen zichzelf kunnen testen. Aan het einde van elke les zijn er oefenvragen om te controleren of de leerling de stof beheerst. Daarnaast bevat elke module een 'Test jezelf'-sectie en zijn er flashcards beschikbaar op de begrippenpagina, met links naar platforms zoals StudyGo (voorheen WRTS) en Quizlet voor extra oefening. Leerlingen kunnen hun resultaten bekijken op hun profielpagina onder het tabblad 'Toetsresultaten', terwijl docenten de toetsresultaten per leerling kunnen inzien via het schoolbeheersysteem onder 'Klassen & leerlingen'. Ook de methode voor maatschappijleer in de bovenbouw biedt kant en klare toetsen aan, zodat je de voortgang van de leerlingen goed in kaart kan brengen.

Welke afspraken zijn binnen het vak per afdeling gemaakt met betrekking tot de toetsen?

Alle toetsen vinden plaats volgens een van tevoren bepaalde planning, die in overleg wordt aangepast gedurende het jaar. Er zijn vaste afspraken over de normering en weging van bepaalde toetsen voor de gehele sectie.

Zowel over de inhoud, de frequentie als de normering en de specifieke manier van nakijken vindt overleg plaats voor en na het afnemen van een toets. In ieder leerjaar moet aan het eind van het jaar hetzelfde aantal toetsen met dezelfde wegingen staan.

Hoe dragen de toetsen ertoe bij dat leerlingen op de juiste plek terechtkomen (determinatie)?

Burgerschapsonderwijs draait niet alleen om kennis, maar ook om vaardigheden en houding. Goede toetsing helpt inzicht te krijgen in: kritisch denken en argumenteren (bijvoorbeeld door debatopdrachten), sociale en maatschappelijke betrokkenheid (door reflectieverslagen) en probleemoplossend vermogen binnen maatschappelijke vraagstukken. Formatieve evaluatie, zoals portfolio's en zelfreflectie, helpt leerlingen hun eigen leerproces te begrijpen. Toetsen in burgerschapsonderwijs kunnen helpen om te zien wat een leerling goed kan en waar hij of zij zich in kan verbeteren. Dit is belangrijk bij het bepalen welke onderwijsrichting het beste past. Door verschillende soorten toetsen te gebruiken, zoals praktijkopdrachten, discussies of zelfreflectie, krijgen docenten een goed beeld van de sterke en zwakke punten van een leerling.

De sectie heeft zeer regelmatig overleg over de planningen, resultaten, normeringen, en het uitwisselen van ideeën/materialen rondom lesinhoud. Dit gebeurt met name in de wandelgangen, via de mail, via Teams, en soms via whatsapp.

Leerjaar 1 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Back tot school	Methode M module: 3. een verkiezing maken 4. meningen verschillen 20. pesten stoppen	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: organisatie ouderochtend	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten

Welbevinden	Methode M module: 17. iets voor een ander doen 21. jezelf zijn 22. er anders uitzien	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: argumentatie en pitch welbevinden	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten
Voeding en gezondheid	Methode M module: 12. de waarde van geld weten 14. nee leren zeggen	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: voedingsproject	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten
Mediawijsheid en social media	Methode M module: 2. sociale media afspraken maken 13. nepnieuws herkennen	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: Rollenspel Positieve campagne	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten

Leerjaar 2 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing (keuzemogelijkheden)	Passend bij welke kerndoelen?
Sport en beweging	Methode M module: 5. voor jouw belangen opkomen 15. conflicten oplossen 16. sorry zeggen	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: Persoonlijk fitplan Adviezen voor de school Pitch Evaluatie sport en spel activiteit	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten
Tijdmachine	Methode M module: 7. Democratie oefenen 10. maatschappelijke problemen onderzoeken 19. vooroordelen onderzoeken	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken die horen bij het thema burgerschap: Evaluatie debat Documentaire identiteit Kunstwerk maatschappelijk probleem	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten
Flora en fauna	Methode M module: 6. waarden vergelijken 18. iets onbekends ondernemen	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken die horen bij het thema burgerschap: Fotocollage natuuroopdracht Praktijkdag (verschillend)	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten
Milieu en natuur	Methode M module: 8. actievoeren 9. macht uitoefenen 2.4 milieubewust leven	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken die horen bij het thema burgerschap: ecologische voetafdruk milieuprobleem in kunst campagne Red de aarde kort adviesplan gemeente	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten

Leerjaar 3 Thema's	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
Beroepsoriëntatie	Methode M module: 7. wereldburgers 11. STRESS! 12. de vakbond 20. levensvragen Thema's maatschappijleer: Wat is maatschappijleer? (1.1 t/m 1.4)	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: beoordeling stage en presentatie	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten Lesdoelen voor Thema's maatschappijleer zijn te vinden in de docentenhandleiding
Economie en geld	Methode M module: 8. de kledingindustrie 9. zorgen voor elkaar	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode	Zie verantwoording van doelen van methode M

	10. armoede Thema's maatschappijleer: Media (2.1 t/m 2.5) Cultuur en identiteit (3.1 t/m 3.4)	Werkstukken uit de projectweken: Poster of vlog Shark tank	Zie omschrijving leerdoelen in de projecten Thema's maatschappijleer zijn te vinden in de docentenhandleiding
Water en vuur	Methode M module: 3. mensenrechten 4. discriminatie 5. ons slavernijverleden Thema's maatschappijleer: Politiek (4.1 t/m 4.6)	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: Nieuwsreportage	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten Thema's maatschappijleer zijn te vinden in de docentenhandleiding
Vrijheid	Methode M module: 6. vluchtelingen in Nederland 13. vrijheid van meningsuiting 18. #MeToo 19. identiteit Thema's maatschappijleer: Rechtsstaat (5.1 t/m 5.6)	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode Werkstukken uit de projectweken: Rollenspel rechtbank Verhaal	Zie verantwoording van doelen van methode M Zie omschrijving leerdoelen in de projecten Thema's maatschappijleer zijn te vinden in de docentenhandleiding

Leerjaar 4	Te behandelen hoofdstukken	Toetsing	Passend bij welke kerndoelen?
	Methode M module: 1. rechters en politici 2. drugscriminaliteit 17. sexting Thema's maatschappijleer: Nederland in de wereld (6.1 t/m 6.5) Pluriforme Samenleving (7.1 t/m 7.5)	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode	Zie verantwoording van doelen van methode M Thema's maatschappijleer zijn te vinden in de docentenhandleiding
	Methode M module: 14. cartoons 15. betrouwbaar nieuws 16. jouw privacy Thema's maatschappijleer Werk (8.1 t/m 8.5) Burgerschap (9.1 t/m 9.4)	Kennistoets behorende bij de methode Portfoliomateriaal behorende bij de methode	Zie verantwoording van doelen van methode M Thema's maatschappijleer zijn te vinden in de docentenhandleiding
Burgerschap en maatschappijleer zijn afgerond			
Burgerschap en maatschappijleer zijn afgerond			

VERANTWOORDING VAN DOELEN VAN METHODE M

Module	Lestitel	Actieve werkvorm	Leerdoel 1 (2F)	Leerdoel 2 (2F)	Leerdoel 3 (2F)	Leerdoel 4 (2F)	Burgerschapcompeten	Bouwsteen curriculum.n	Doel OB (Concept)	Kerndoel OB	Doelzin (Concept)
Onderbou w	1. Klassenregels maken	Opstellen van klassenregels	Ik kan een aantal geschreven en ongeschreven regels in Nederland	Ik kan vier belangrijke wetten uit de Grondwet noemen.	Ik kan samen met de klas regels bedenken.	Ik kan me aan de regels in de klas houden.	Democratisch handelen	Democratische cultuur, vrijheid en gelijkheid	B. Samenleving en democratie	3. Democratische waarden	De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de
Onderbou w	2. Sociale media afspraken maken	Afspraken maken voor de groepsapp	Ik denk na over wat ik wel of niet deel op sociale media.	Ik denk na over mijn eigen gedrag in een groepsapp.	Ik kan uitleggen wat wel en niet kan in een groepsapp.	Ik kan me houden aan de afspraken in de klassenapp.	Omgaan met conflicten	Democratische cultuur, identiteit	B. Samenleving en democratie	3. Democratische waarden	De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met
Onderbou w	3. Een verkiezing organiseren	Kiezen van een klassenvertegenwoordiger	Ik kan het verschil uitleggen tussen verkiezingen voor de gemeente, provincie, land en Europese Unie.	Ik kan benoemen wat de invloed van politiek op mijn leven is.	Ik kan beschrijven hoe verkiezingen in Nederland verlopen.	Ik kan een verkiezing in de klas organiseren.	Democratisch handelen	Democratische cultuur, vrijheid en gelijkheid	B. Samenleving en democratie	5. Democratische betrokkenheid	De leerling verkent hoe die democratisch handelen binnen de democratische rechtsstaat kan
Onderbou w	4. Meningen verschillen	Debat in de klas	Ik kan uitleggen wat een meningsverschil is.	Ik kan uitleggen wat een goed argument is.	Ik kan goede argumenten bedenken bij een	Ik kan luisteren naar argumenten van anderen in een	Democratisch handelen	Democratische cultuur, identiteit	A. Schoolcultuur	1. Schoolcultuur	De school zorgt voor een democratische
Onderbou w	5. Voor jouw belangen opkomen	Belangengroepen in gesprek	Ik kan uitleggen wat een belang is.	Ik kan uitleggen dat belangen voor iedereen anders kunnen zijn.	Ik kan bij verschillende belangen meedenken over een oplossing.	Ik kan in een gesprek over een maatschappelijk vraagstuk voor mijn belang opkomen.	Maatschappelijk verantwoord handelen	Vrijheid en gelijkheid, diversiteit	C. Maatschappelijke vraagstukken	6. Maatschappelijke vraagstukken	De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te
Onderbou w	6. Waarden vergelijken	Jouw waardenkaart	Ik kan twee voorbeelden noemen van waarden en	Ik kan uitleggen wat cultuur met waarden te maken heeft.	Ik kan uitleggen dat waarden en normen verschillend kunnen zijn.	Ik kan een persoonlijke waardenkaart maken.	Maatschappelijk verantwoord handelen	Identiteit, diversiteit	A. Schoolcultuur	1. Schoolcultuur	De school zorgt voor een democratische cultuur.
Onderbou w	7. Democratie oefenen	De leerlingenraad naspelen	Ik kan uitleggen wat vrijheid, gelijkheid en solidariteit betekenen.	Ik kan uitleggen op welke manier we rekening kunnen houden met de minderheid van de	Ik kan een mening vormen over situaties waarin vrijheid, gelijkheid en solidariteit	Ik kan me inleven in mensen die andere kernwaarden hebben dan ikzelf.	Democratisch handelen	Democratische cultuur, vrijheid en gelijkheid	B. Samenleving en democratie	3. Democratische waarden	De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische
Onderbou w	8. Actievoeren	Handtekeningactie starten	Ik kan uitleggen waarom actievoeren soms nodig is.	Ik kan meerdere manieren beschrijven om actie te voeren.	Ik kan uitleggen wat de rechten en plichten van de gemeente en de	Ik kan uitleggen hoe ik een handtekeningactie organiseer.	Democratisch handelen	Democratische cultuur, vrijheid en gelijkheid	B. Samenleving en democratie	4. Maatschappelijke betrokkenheid	De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de
Onderbou w	9. Macht uitoefenen	Machtenspel spelen	Ik kan benoemen wat de verschillen zijn tussen een democratie en een dictatuur.	Ik kan uitleggen wat de scheiding der machten is.	Ik kan zelf macht uitoefenen op de politiek.	Ik kan de scheiding der machten naspelen.	Democratisch handelen	Democratische cultuur, vrijheid en gelijkheid	B. Samenleving en democratie	5. Democratische betrokkenheid	De leerling verkent hoe die democratisch handelen binnen de democratische rechtsstaat kan
Onderbou w	10. Maatschappelijke problemen onderzoeken	Oplossingen voor maatschappelijke problemen	Ik kan uitleggen wat een maatschappelijk probleem is.	Ik kan voorbeelden noemen van een maatschappelijke problemen.	Ik kan een eigen mening vormen over een maatschappelijk probleem.	Ik kan een oplossing bedenken voor een maatschappelijk probleem.	Omgaan met conflicten	Identiteit, diversiteit	C. Maatschappelijke vraagstukken	6. Maatschappelijke vraagstukken	De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te
Onderbou w	11. Milieubewust leven	Recycle quiz met behulp van Kahoot	Ik kan drie voorbeelden geven van milieubewust leven.	Ik kan vijf voorbeelden geven van afval scheiden.	Ik kan uitleggen dat verschillende mensen verschillende belangen hebben.	Ik kan een quiz over afval scheiden maken.	Maatschappelijk verantwoord handelen	Democratische cultuur, identiteit	C. Maatschappelijke vraagstukken	6. Maatschappelijke vraagstukken	De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te
Onderbou w	12. De waarde van geld weten	Kostenberekening maken	Ik kan drie manieren opnoemen hoe ik aan geld kan komen.	Ik kan uitleggen dat niet iedereen evenveel geld heeft.	Ik kan vijf kosten opnoemen die 18-plussers moeten betalen.	Ik kan een kostenberekening maken.	Omgaan met verschillen	Vrijheid en gelijkheid, diversiteit	C. Maatschappelijke vraagstukken	6. Maatschappelijke vraagstukken	De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te
Onderbou w	13. Nepnieuws herkennen	Zelf nepnieuws maken	Ik kan uitleggen wat nepnieuws is.	Ik kan drie kenmerken van nepnieuws opnoemen.	Ik kan op vijf manieren controleren of nieuws betrouwbaar	Ik kan zelf een nepnieuwsbericht maken.	Democratisch handelen	Democratische cultuur, vrijheid en gelijkheid	B. Samenleving en democratie	3. Democratische waarden	De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met
Onderbou w	14. Nee leren zeggen	Oefenen met "Nee" zeggen	Ik kan groepsdruk herkennen.	Ik kan uitleggen wat een IK-boodschap	Ik kan uitleggen dat het lastig is om nee	Ik kan op een goede manier nee zeggen.	Omgaan met conflicten	Democratische cultuur, identiteit	A. Schoolcultuur	2. Diversiteit	De school zorgt voor een
Onderbou w	15. Conflicten oplossen	Maken van een Elfje (dichtvorm)	Ik kan uitleggen dat ruzie bij het leven hoort.	Ik kan drie reacties op ruzie noemen.	Ik kan uitleggen dat het belangrijk is om beide partijen in een ruzie te horen.	Ik kan vier vragen stellen om een ruzie op te lossen.	Omgaan met conflicten	Democratische cultuur, identiteit	B. Samenleving en democratie	5. Democratische betrokkenheid	De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met

Onderbou w	16. Sorry zeggen	Oefenen met "Sorry" zeggen	Ik weet dat ik soms sorry moet zeggen.	Ik kan vier dingen opnoemen die belangrijk zijn bij sorry zeggen.	Ik kan op een goede manier sorry zeggen.	Ik kan me inleven in de ander.	Omgaan met conflicten	Democratische cultuur, identiteit	B. Samenleving en democratie	5. Democratische betrokkenheid	De leerling verkent hoe die democratisch handelen binnen de democratische rechtsstaat kan
Onderbou w	17. Iets voor een ander doen	Presenteren van een organisatie	Ik kan duidelijke uitleg van het begrip sociaal zijn geven.	Ik kan uitleggen dat niet altijd iedereen sociaal behandeld wordt.	Ik kan drie vrijwilligersorganisaties noemen die mensen helpen.	Ik kan een presentatie maken over een vrijwilligersorganisatie	Maatschappelijk verantwoord handelen	Vrijheid en gelijkheid, diversiteit	B. Samenleving en democratie	4. Maatschappelijke betrokkenheid	De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de ...
Onderbou w	18. Iets onbekends ondernemen	Rollenspel solliciteren	Ik kan een voorbeeld geven van een onbekende situatie.	Ik kan uitleggen dat zelfvertrouwen belangrijk is.	Ik kan twee dingen noemen waardoor ik zelfvertrouwen krijg.	Ik kan me voorbereiden op een onbekende situatie.	Omgaan met verschillen	Identiteit, diversiteit	B. Samenleving en democratie	4. Maatschappelijke betrokkenheid	De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de ...
Onderbou w	19. Vooroordelen onderzoeken	Onderzoek doen naar de vooroordelen van je groepje	Ik kan uitleggen wat een vooroordeel is.	Ik kan uitleggen dat vooroordelen tot discriminatie kunnen leiden.	Ik kan in een gegeven situatie discriminatie herkennen.	Ik ben me bewust van mijn eigen vooroordelen.	Omgaan met verschillen	Identiteit, diversiteit	B. Samenleving en democratie	2. Diversiteit	De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse ...
Onderbou w	20. Pesten stoppen	Informatiefolder maken	Ik kan de verschillen tussen plagen en pesten uitleggen.	Ik weet wat ik kan doen tegen online pesten.	Ik kan uitleggen wat de gevolgen van pesten kunnen zijn.	Ik kan een poster maken met drie tips tegen (online)	Maatschappelijk verantwoord	Vrijheid en gelijkheid, diversiteit	A. Schoolcultuur	1. Schoolcultuur	De school zorgt voor een democratische ...
Onderbou w	21. Jezelf zijn	Interview met de GSA-groep	Ik kan uitleggen dat het niet uitmaakt hoe iemand eruitziet.	Ik kan in eigen woorden vertellen wat genderneutraal opvoeden is.	Ik kan uitleggen wat LHBTI betekent.	Ik kan omschrijven wat een GSA doet.	Omgaan met verschillen	Identiteit, diversiteit	B. Samenleving en democratie	1. Schoolcultuur	De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse ...
Onderbou w	22. Er anders uitzien	Een moodboard maken over een dag van Eva	Ik kan mensen indelen op een lichamelijk kenmerk zoals huidskleur.	Ik kan uitleggen dat in hoekjes denken kan leiden tot vooroordelen.	Ik kan uitleggen wat gelijkwaardigheid is.	Ik kan omgaan met mensen die er anders uitzien of andere talenten	Omgaan met verschillen	Identiteit, diversiteit	B. Samenleving en democratie	2. Diversiteit	De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse ...
Bovenbou w	1. Rechten en politici	Kom in actie tegen de schending van de mensenrechten	Ik kan de kenmerken van een rechtsstaat toelichten.	Ik kan het belang van onafhankelijke rechtspraak uitleggen.	Ik kan de situatie van de rechtsstaat in landen buiten Nederland herkennen in een tekst.	Ik kan in actie komen tegen de schending van mensenrechten.	Democratische handelen	Vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, sociaal en politiek			
Bovenbou w	2. Drugscriminaliteit	Vlog maken tegen drugsgebruik	Ik kan uitleggen waarom de drugshandel in Nederland zo groot	Ik kan toelichten waarom er zoveel aandacht is voor zware misdaad.	Ik kan beschrijven welke rol jongeren spelen in de drugscriminaliteit.	Ik kan de negatieve bij-effecten van de drugshandel in Nederland	Omgaan met conflicten	Macht & inspraak, onderzoek			
Bovenbou w	3. Mensenrechten	Organiseer een sponsoractie	Ik kan uitleggen wat mensenrechten zijn.	Ik kan toelichten waarom er mensenrechten zijn.	Ik kan benoemen welke mensenrechten in Iran worden geschonden.	Ik kan een sponsoractie opzetten om aandacht en geld te vragen voor	Democratische handelen	Vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, ethisch			
Bovenbou w	4. Discriminatie	Een poster maken	Ik kan toelichten welke vormen van discriminatie er zijn.	Ik kan uiteenzetten hoe vooroordelen kunnen leiden tot	Ik kan uitleggen wat ik zelf kan doen om discriminatie te	Ik kan een campagne tegen discriminatie	Omgaan met verschillen	Identiteit, solidariteit			
Bovenbou w	5. Ons slavernijverleden	Keti Koti-aankondigingsposter	Ik kan toelichten wat slavernijverleden voor ons land	Ik kan toelichten de impact is van ons slavernijverleden	Ik kan de herdenkingen aan ons slavernijverleden		Democratische handelen	Vrijheid en gelijkheid, identiteit, diversiteit, je			
Bovenbou w	6. Vluchtelingen in Nederland	Gastbezoek bij een vluchteling	Ik kan het asielbeleid van Nederland uitleggen.	Ik kan de argumenten van de voor- en tegenstanders van het asielbeleid	Ik kan uitleggen welke gevolgen het uitzetbeleid van Nederland heeft.	Ik kan een gasties van een vluchteling of rondleiding in een AZC organiseren.	Omgaan met conflicten	Vrijheid en gelijkheid, je inleven in			
Bovenbou w	7. Wereldburgers	Wereldkaart eigen spullen	Ik kan toelichten hoe globalisering leidt tot	Ik kan de oorzaken en gevolgen van globalisering	Ik kan toelichten wat de taken van de VN zijn.	Ik kan in kaart brengen waar mijn spullen vandaan	Maatschappelijk verantwoord	Identiteit, duurzaamheid			
Bovenbou w	8. De kledingindustrie	E-mail schrijven naar de kledingindustrie	Ik kan toelichten waarom het merendeel van onze kleding in Azië	Ik kan omschrijven wie, in welke omstandigheden, onze kleding maakt.	Ik kan een beschrijving geven van het productieproces	Ik kan aandacht vragen voor het belang van duurzame kleding.	Maatschappelijk verantwoord handelen	Identiteit, duurzaamheid			
Bovenbou w	9. Zorgen voor elkaar	Vrijwilligerswerk/mantelzorg doen	Ik kan uiteenzetten waarom Nederland een verzorgingsstaat is.	Ik kan beschrijven hoe de overheid zorgt voor een minimumniveau van bestaanszekerheid.	Ik kan toelichten wat het verschil is tussen de verzorgingsstaat en een participatiesamenleving	Ik kan vrijwilligerswerk doen!	Maatschappelijk verantwoord handelen	Solidariteit, Je inleven in			
Bovenbou w	10. Armoede	Adviesposter voor de directeur	Ik kan uitleggen wat armoede is in Nederland betekent.	Ik kan beschrijven wat de oorzaken en de gevolgen zijn van armoede in	Ik kan mogelijke oplossingen voor armoede in Nederland		Omgaan met verschillen	Diversiteit, solidariteit, kritisch denken			

					geschonut.	vragen voor		verschillen
Bovenbou w	4. Discriminatie	Een poster maken	Ik kan toelichten welke vormen van discriminatie er zijn.	Ik kan uiteenzetten hoe vooroordelen kunnen leiden tot	Ik kan uitleggen wat ik zelf kan doen om discriminatie te	Ik kan een campagne tegen discriminatie	Omgaan met verschillen	Identiteit, solidariteit
Bovenbou w	5. Ons slavernijverleden	Keti Koti-aankondigingsposter	Ik kan toelichten wat slavernijverleden voor ons land	Ik kan uitleggen wat de impact is van ons slavernijverleden	Ik kan de herdenkingen aan ons slavernijverleden		Democratisch handelen	Vrijheid en gelijkheid, identiteit, diversiteit, je
Bovenbou w	6. Vluchtelingen in Nederland	Gastbezoek bij een vluchteling	Ik kan het asielbeleid van Nederland uitleggen.	Ik kan de argumenten van de voor- en tegenstanders van het asielbeleid	Ik kan uitleggen welke gevolgen het uitzetbeleid van Nederland heeft.	Ik kan een gasties van een vluchteling of rondleiding in een AZC organiseren.	Omgaan met conflicten	Vrijheid en gelijkheid, je inleven in
Bovenbou w	7. Wereldburgers	Wereldkaart eigen spullen	Ik kan toelichten hoe globalisering leidt tot	Ik kan de oorzaken en gevolgen van globalisering	Ik kan toelichten wat de taken van de VN zijn.	Ik kan in kaart brengen waar mijn spullen vandaan	Maatschappelijk verantwoord	Identiteit, duurzaamheid
Bovenbou w	8. De kledingindustrie	E-mail schrijven naar de kledingindustrie	Ik kan toelichten waarom het merendeel van onze kleding in Azië	Ik kan omschrijven wie, in welke omstandigheden, onze kleding maakt.	Ik kan een beschrijving geven van het productieproces	Ik kan aandacht vragen voor het belang van duurzame kleding.	Maatschappelijk verantwoord handelen	Identiteit, duurzaamheid
Bovenbou w	9. Zorgen voor elkaar	Vrijwilligerswerk/mantelzorg doen	Ik kan uiteenzetten waarom Nederland een verzorgingsstaat is.	Ik kan beschrijven hoe de overheid zorgt voor een minimumniveau van bestaanszekerheid.	Ik kan toelichten wat het verschil is tussen de verzorgingsstaat en een participatiesamenle	Ik kan vrijwilligerswerk doen!	Maatschappelijk verantwoord handelen	Solidariteit, Je inleven in
Bovenbou w	10. Armoede	Adviesposter voor de directeur	Ik kan uitleggen wat armoede is in Nederland betekent.	Ik kan beschrijven wat de oorzaken en de gevolgen zijn van armoede in	Ik kan mogelijke oplossingen voor armoede in Nederland		Omgaan met verschillen	Diversiteit, solidariteit, kritisch denken
Bovenbou w	11. STRESS!	Rollenspel burn-out voorkomen	Ik kan uitleggen wat het betekent om arm te zijn in Nederland.	Ik kan beschrijven wat de oorzaken en de gevolgen zijn van armoede in Nederland.	Ik kan mogelijke oplossingen voor armoede in Nederland omschrijven.	Ik kan bedenken wat mijn school kan doen om arme schoolgaande kinderen te helpen en ik kan mijn ideeën	Maatschappelijk verantwoord handelen	Identiteit, solidariteit, gezondheid
Bovenbou w	12. De vakbond	Contact met de leerlingenraad	Ik kan benoemen waarom de vakbond belangrijk is.	Ik kan toelichten waarom je meer kunt bereiken als je samenwerkt.	Ik kan met behulp van een vakbond opkomen voor mijn rechten.	Ik kan opkomen voor mijn belangen op school.	Omgaan met conflicten	Democratische cultuur, solidariteit, sociaal politiek
Bovenbou w	13. Vrijheid van meningsuiting	Probleem in de gemeente onder de aandacht brengen	Ik kan de uitgangspunten van de overheid op het gebied van media toelichten.	Ik kan de rol van de media in een democratie toelichten.	Ik kan toelichten of er in een land sprake is van persvrijheid of censuur.	Ik kan door middel van mijn persvrijheid aandacht vragen voor een probleem	Democratisch handelen	Vrijheid en gelijkheid, macht en inspraak, ethisch
Bovenbou w	14. Cartoons	Teken zelf een spotprent	Ik kan toelichten wat de vrijheid van meningsuiting	Ik kan uitleggen waar de grens van de vrijheid van	Ik kan toelichten wat een spotprent is.	Ik kan een eigen spotprent maken!	Omgaan met verschillen	Ethiek, diversiteit
Bovenbou w	15. Betrouwbaar nieuws	Maak je eigen Nepnieuws Quiz	Ik kan uitleggen waarom nepnieuws gemaakt wordt.	Ik kan beoordelen of een nieuwsartikel betrouwbaar is.	Ik kan toelichten wat de voor- en nadelen zijn van deep fake video's.	Ik kan een eigen nepnieuwsquiz maken.	Democratisch handelen	Digitaal samenleven, kritisch denken, technologisch
Bovenbou w	16. Jouw privacy	Adviesposter maken over privacy	Ik kan beschrijven hoe het algoritme van TikTok werkt.	Ik kan uitleggen waarom privacy belangrijk is.	Ik kan advies geven over hoe je je privacy op internet kunt beschermen.	Ik kan in beeld brengen dat je online anders overkomt dan hoe	Maatschappelijk verantwoord handelen	Digitaal samenleven, technologisch burgerschap
Bovenbou w	17. Sexting	Ganzenbord sexting spel	Ik kan uitleggen wat sexting is.	Ik kan verstandig met sexting	Ik kan toelichten wat ik moet doen	Ik kan een sexting ganzenbordspel	Omgaan met conflicten	Identiteit, ethisch,
Bovenbou w	18. #MeToo	Presentatie maken voor de brugklas	Ik kan toelichten wat #MeToo en de #MeToo-beweging inhouden.	Ik kan uitleggen wat het effect is van #MeToo.	Ik kan toelichten wat ik kan doen tegen grensoverschrijdend	Ik kan een les geven om medeleerlingen bewust te maken van #MeToo.	Omgaan met conflicten	Identiteit, macht & inspraak, moreel
Bovenbou w	19. Identiteit	Actie voor Paarse Vrijdag	Ik kan uitleggen wat het verschil is tussen seksualiteit,	Ik kan toelichten waarom het belangrijk is om	Ik kan uitleggen hoe je goed met anderen kunt	Ik kan een actie organiseren voor Paarse Vrijdag.	Omgaan met verschillen	Identiteit, je inleven in
Bovenbou w	20. Levensvragen	Mindmap "De zin van het leven"	Ik kan uitleggen wat zingeving is.	Ik kan toelichten welke rol religies spelen bij zingeving.	Ik kan zelf op zoek gaan naar wat belangrijk voor mij	Ik kan met anderen filosoferen over de zin van het leven.	Omgaan met verschillen	Identiteit, ethiek, diversiteit

PLAN PROJECT WEKEN

KLAS 1

START SCHOOLJAAR:

Doelen:

Op een leuke, eigentijdse manier kennismaken met de klas.

Zorgen voor een veilige schoolomgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie. Samen met de leerlingen vormgeven van een democratische cultuur.

In de eerste week houden we ons bezig met verkennen van de school en het leren kennen van elkaar. In deze week voeren we de volgende opdrachten uit:

1. Kennismakingsspellen
2. Installeren op de school (laptops, boeken, materiaal, omgeving)
3. Wat betekent respect op deze school? Wat zijn je rechten en plichten als leerling?
4. Samen met de klas het opstellen van een klassenmanifest.

PERIODE 1 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: Back to school – wie zijn wij?

Doel: Leerlingen leren elkaar en elkaars culturen kennen en organiseren Samen een ouderochtend.

Leerlingen leren respectvol met elkaar in gesprek te gaan en elkaars mening te waarderen. Ze werken Samen en nemen de verantwoordelijkheid binnen de groep. Leerlingen leren over elkaars achtergronden, culturen en tradities. Ze ontwikkelen respect en begrip voor verschillen in de Samenleving.

Leerlingen dragen gezamenlijk bij aan een inclusieve, gastvrije ouderochtend.

Dag 1: introductie

Thema: leer jezelf en elkaar beter kennen

Doel: omgaan met verschillen, leerlingen denken na over hun eigen identiteit.

Opdracht: Leerlingen maken vandaag een creatieve collage over zichzelf (met foto's, symbolen, woorden, tekeningen). In groepjes presenteren ze deze collage. Middels een vragenlijst moeten ze verschillen en overeenkomsten zoeken.

Dag 2: Proef, speel en spreek de wereld

Thema: Leer jezelf en de ander beter kennen door te kijken naar gebruiken en cultuur.

Doel: Leerlingen leren over culturele gebruiken door middel van eten, muziek, kleding, taal of sport. Leerlingen leren omgaan met diversiteit. Ze moeten luisteren naar elkaar en elkaar in hun waarde laten. Door iets persoonlijks te delen met de groep, wordt solidariteitsgevoel vergroot.

Opdracht: De leerlingen kiezen vandaag een activiteit waar ze mee bezig gaan zijn. Ze kunnen kiezen uit:

Proeven: Leerlingen nemen kleine hapjes mee uit hun eigen cultuur. Ze vertellen over de achtergrond en betekenis van deze gerechten. Ook gaan ze zelf aan de slag met het maken van een klein gerecht onder leiding van hun docent.

Muziek: Leerlingen kiezen een lied of een dans uit hun eigen cultuur en delen dit met de klas. Ze gaan gezamenlijk ook een dans oefenen onder leiding van een dansdocent.

Kleding: Leerlingen laten elkaar de kleding uit hun cultuur zien. Dat hoeft niet de kleding te zijn die ze zelf dragen, maar kan ook zijn wat hun idolen dragen of wat ze mooi vinden. Welke kleding dragen mensen op feestdagen? Ze houden een kleine modeshow waarin ze kleding of attributen aan elkaar laten zien.

Taal en gebaren uit de wereld. Leerlingen laten elkaar typische woorden en uitdrukkingen zien uit hun cultuur. Dat kan ook verschillend zijn binnen landsgrenzen. Hoe zeggen ze iets in Amsterdam in verhouding tot hoe ze iets zeggen in Brabant? Maar dus ook buiten de grenzen. Denk hierbij ook aan gebarentaal. Ze maken een korte video waarin ze in een andere taal kort iets over zichzelf vertellen.

Sport en spel. Leerlingen geven elkaar uitleg over een sport of spel uit hun cultuur. Bijvoorbeeld knikkeren, Petangue, Capoeira, Kabbadi. Samen kunnen ze bijvoorbeeld het spel Kubb gaan spelen (uit Zweden).

Dag 3: sport en spel verbindt

Thema: Leer elkaar nog beter kennen door Samen activiteiten te ondernemen.

Doel: Spel creëert een informele, ontspannen sfeer waarin leerlingen elkaar op een andere manier leren kennen. Het stimuleert positieve groepsvorming en versterkt de band tussen klasgenoten.

Opdracht: Vandaag is er tijd om elkaar nog wat beter te leren kennen middels sport en spel activiteiten. Denk hierbij aan een wandelen door de omgeving van de school, of een voetbaltoernooi.

Dag 4: voorbereiden en communiceren.

Thema: Leerlingen gaan een ouderochtend organiseren.

Doel: Leerlingen leren Samenwerken en de verantwoordelijkheid te nemen.

Opdracht: Vandaag gaan leerlingen de voorbereidingen treffen voor de ouderochtend. Ze gaan een takenverdeling maken. Een aantal taken zijn vooraf door ons aangegeven, en andere mogen ze ook vrij invullen. De leerlingen werken Samen en verdelen de rollen. Tijdens de ouderochtend laten ze zien wat ze afgelopen week geleerd hebben.

Dag 5: Ouderochtend

Thema: Ouders en verzorgers zijn welkom op de school om te komen kijken waar hun kind mee bezig is geweest

Doel: Ouders en leerlingen leren van elkaar. Leerlingen presenteren zich. Ze dragen bij aan de verantwoordelijkheid voor deze ochtend.

Opdracht: Tijdens deze ochtend openen we onze deuren voor de ouders en verzorgers van onze leerlingen. Leerlingen heten hun ouders welkom en delen hun ervaringen. Ouders kunnen aansluiten bij een activiteit die is georganiseerd door de leerlingen. Deze activiteiten komen voort uit dag 2 en 3 van deze week. Er zijn workshops, spelletjes, stands en optredens.

PERIODE 2 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: Welbevinden – Hoe voel je je op school?

Doelen: Leerlingen ontdekken wat welbevinden betekent, hoe ze invloed hebben op hun eigen welzijn en dat van anderen, en hoe dit Samenhangt met burgerschap.

Dag 1: Wat is welbevinden?

Thema: Leerlingen gaan ontdekken wat welbevinden inhoudt.

Doel: Leerlingen begrijpen hoe **schoolregels en -cultuur bijdragen aan veiligheid en respect**. Ze leren **kritisch nadenken** over hoe ze hun eigen omgeving kunnen verbeteren.

Opdracht: Leerlingen beginnen vandaag met een Kahoot over Welbevinden. Ze formuleren wat welbevinden nou eigenlijk is. Leerlingen gaan aan het werk met een mindmap over hun sterke en zwakke punten. Hiervoor gebruiken ze het kwaliteitspel als basis. Ze moeten formuleren wat ze gelukkig maakt.

Dag 2: Samen sterker

Thema: positiviteitsmuur

Doel: Leerlingen begrijpen **het belang van respect en empathie** in sociale relaties. Ze oefenen met **het herkennen en tegengaan van pesten en groepsdruk**. Ze leren **hoe verschillen tussen mensen bijdragen aan een positieve Samenleving**.

Opdracht: We beginnen de dag met Samenwerkingsopdrachten uit Energizer. Deze zijn bedoeld om vertrouwen op te bouwen. Daarna gaan de leerlingen een rollenspel spelen over pesten en groepsdruk. Ze krijgen verschillende scenario's en oefenen hoe ze bijvoorbeeld voor elkaar kunnen opkomen.

Aan het einde van de dag maken de leerlingen Samen een positiviteitsmuur voor in de klas. Deze vullen ze met leuke quotes, tekeningen en fijne boodschappen voor elkaar en voor de docent.

Dag 3: Mindfull

Thema: Welbevinden door minder stress.

Doel: Leerlingen krijgen inzicht in gezonde gewoontes en zelfzorg.

Leerlingen kiezen uit een workshop. De keuzes zijn: yoga, boksen, dansen, kunst of hardlopen.

Opdracht: Onder begeleiding van oa hun mentor maken de leerlingen een persoonlijk ontspanningsplan. Wat helpt om de stress te verminderen. Wat kun je zelf? Waarmee kunnen je ouders je helpen? Waarmee kan de school helpen? Wat heb jij nodig om te ontspannen?

We sluiten dag gezamenlijk af met een mindfulness oefening.

Dag 4: Mijn stem telt!

Thema: Leerlingen ontdekken hoe ze hun mening kunnen uiten, inspraak kunnen hebben en actief kunnen bijdragen aan een eerlijke en democratische Samenleving.

Doel: Leerlingen begrijpen **het belang van democratische besluitvorming en inspraak**. Ze oefenen **vaardigheden zoals debatteren, argumenteren en luisteren**.

Opdracht: Leerlingen gaan oefenen met argumenteren. Ze krijgen hiervoor een workshop over sterke argumentatie. Ze gaan aan de slag met een verbeterpunt voor de school. Op een respectvolle manier gaan ze bespreken hoe de school een nog fijnere plek voor ze kan worden. Elk groepje mag kort hun idee pitchen. Leerlingen mogen stemmen op het beste idee. Dat idee wordt aangebonden aan de schoolleiding. Bij de idee moeten goede, passende argumenten staan.

Dag 5: Welbevinden van anderen

Thema: Samen zorgen voor elkaar – Hoe we met kleine gebaren een groot verschil kunnen maken voor mensen en dieren in kwetsbare situaties.

Doel: Leerlingen ontdekken hoe maatschappelijke organisaties zoals de voedselbank, het dierenasiel en vluchtelingenopvang bijdragen aan een zorgzame Samenleving. Ze leren het belang van solidariteit en ontwikkelen een besef van verantwoordelijkheid voor anderen in kwetsbare posities.

Opdracht: Leerlingen gaan vandaag op bezoek bij verschillende organisaties. Van tevoren hebben ze zich kunnen inschrijven. Ze kunnen kiezen uit de voedselbank, het dierenasiel, vluchtelingenorganisatie Thuis in Oss, of zorgcentrum De Wellen in Oss. Ze krijgen een werkblad mee met gerichte vragen.

PERIODE 3 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: voeding en gezondheid

Doelen:

Leerlingen leren over de invloed van overheid en instanties op voedselkeuzes (bijv. voedselkeuring, belasting op suikers).

Bewustwording van de impact van voedselproductie op het milieu.

Leren hoe je gezonde keuzes maakt en etiketten leest.

Dag 1: Wat is gezonde voeding?

Thema: basisprincipes van gezonde voeding en de herkomst van eten.

Doel: Leerlingen begrijpen wat gezonde voeding is en hoe ze gevarieerd kunnen eten.

Leerlingen leren over de rol van de overheid en instanties bij voedselwetgeving en voedingsadviezen.

Opdracht: Aan het begin van de dag gaan we praten over wat gezonde voeding is en kijken we naar het eetpatroon van de leerlingen. Ze gaan een poster maken van de schijf van vijf. Hier zetten ze ook hun favoriete gerecht.

Verder gaan ze een smaaktest doen met verschillende soorten appels. Ze kijken naar de vorm, de kleur, de prijs en de smaak. Aan het einde komt de winnaar uit de test. De best geteste appel van het Sam college. Deze appel gaan we ook voor een lage prijs verkopen in de aula.

Dag 2: Hoe wordt ons eten gemaakt?

Thema: bewerkt vs onbewerkt

Doelen: Leerlingen ontdekken hoe voedsel wordt verwerkt en welke effecten dat heeft op gezondheid. Leerlingen leren kritisch nadenken over marketing en voedselverpakkingen.

Opdracht: Leerlingen krijgen eerst een introductie over het verschil in bewerkte voeding en onbewerkte voeding. We willen graag een gastspreker uit de agrarische cultuur uitnodigen. Leerlingen krijgen verschillende voedingsmiddelen en moeten deze ordenen van onbewerkt naar sterk bewerkt. Ze gaan kijken naar een documentaire over hoe een voedingsmiddel gemaakt wordt. Tot slot gaan ze zelf appelmoes maken zonder toegevoegde suiker.

Dag 3: Waar komt ons eten vandaan?

Thema: Voedselproductie, duurzaamheid en milieueffecten

Doel: Leerlingen leren waar hun voedsel vandaan komt en hoe het wordt geproduceerd.

Leerlingen begrijpen de impact van voedselproductie op klimaat en milieu.

Opdracht: Leerlingen schrijven op wat ze bij het ontbijt hebben gegeten en gaan onderzoeken waar de producten vandaan komen. Zet deze producten op een gezamenlijke wereldkaart en trek een lijn naar Nederland. Bespreking over wat voor invloed onze producten hebben op het milieu.

Daarna gaan we op pad. Leerlingen krijgen een lijst met producten en moeten deze gaan opzoeken in de supermarkt. Ze moeten kijken waar het vandaan komt en of het een keurmerk heeft. Ze kijken ook naar prijs. Is er een alternatief in de supermarkt dat gezonder is, goedkoper is, of duurzamer is?

Dag 4: Hoe maak je gezonde keuzes?

Thema: Bewust boodschappen doen en etiketten lezen

Doel: Leerlingen leren hoe ze ingrediëntenlijsten en voedingswaarden kunnen begrijpen. Leerlingen herkennen keurmerken en leren hoe consumentenkeuzes invloed hebben op bedrijven en duurzaamheid.

Opdracht: Leerlingen gaan aan het werk met verschillende verpakte producten. Zij gaan de etiketten lezen. Welke ingrediënten staan bovenaan? Wat betekenen de e-nummers?

Bevat het toegevoegde suikers (wellicht verstoppt). Hoeveel calorieën bevat het product?

Ook krijgen de leerlingen een lijst met drankjes. Ze moeten inschatten hoeveel suiker ze bevatten en kijken hoeveel suiker het daadwerkelijk bevat. Hoeveel suiker krijgen ze onbewust dagelijks binnen? Wat zijn gezondere alternatieven?

Dag 5: van kennis naar actie

Thema: Praktische toepassingen en persoonlijke actieplannen

Doel: Leerlingen maken een concreet actieplan om gezondere keuzes te maken.

Leerlingen bedenken hoe ze een positieve bijdrage kunnen leveren aan gezonde voeding op school of thuis.

Opdracht: Leerlingen maken een eigen actieplan voor gezondere voeding. Ze maken een recept voor thuis waarin rekening gehouden wordt met de schijf van vijf, duurzaamheid en gezondheid. Dit recept geven ze cadeau aan hun ouders. Het staat ze vrij om dit (Samen met ouders) thuis te maken.

Verder krijgen ze een challenge mee voor thuis. Ze kunnen bijvoorbeeld kiezen uit: Kook een gezonde maaltijd voor 5 euro. Of probeer eens iets te eten wat je nog niet eerder geprobeerd hebt. Of drink een dag lang alleen water in plaats van andere drankjes. Of eet een dag lang helemaal geen suikers.

We sluiten af met het gezamenlijk nuttigen van een gezonde lunch.

PERIODE 4 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: mediawijsheid en social media

Doelen:

Leerlingen ontwikkelen een kritisch bewustzijn over hun online gedrag en media-invloeden.

Leerlingen leren verantwoord en respectvol om te gaan met social media.

Leerlingen kunnen informatie online beoordelen op betrouwbaarheid (fake news herkennen).

Leerlingen begrijpen de impact van social media op mentale gezondheid en sociale relaties.

Dag 1: Social media

Thema: Wat is social media en waarom gebruiken we het?

Doel: De leerling onderzoekt hoe media en technologie maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloeden. Leerlingen leren welke platformen er zijn, hoe ze werken en waarom ze verslavend kunnen zijn.

Opdracht: Leerlingen beginnen de dag met social media kaartspel. Ze moeten logo's van platformen koppelen aan functies en doelgroepen. Daarna gaan ze een poll maken om te

kijken van welke platformen ze gebruik maken. Ook gaan ze bekijken hoeveel schermtijd ze per week hebben. Tot slot gaan ze vandaag in groepjes kijken naar verschillende platformen. Wie zijn de oprichters? Wat doen ze om jeugd te beschermen? Wat zijn de algemene voorwaarden? Wat zijn de nadelen? Ze presenteren aan elkaar hun bevindingen. Differentiatie: Sterkere leerlingen kunnen onderzoeken hoe algoritmes werken op hun platform. Extra ondersteuning: leerlingen krijgen vooraf een uitlegkaart met basisinfo over social media. Zij krijgen meer gerichte vragen.

Dag 2: Discussie

Thema: Wat doet social media met je zelfbeeld en emoties?

Doel: De leerling leert reflecteren op eigen gedrag en dat van anderen in sociale contexten. Leerlingen begrijpen hoe social media invloed heeft op zelfbeeld, emoties en tijdsbesteding.?

Opdracht: leerlingen vergelijken 'gefilterde' en 'echte' foto's en bespreken de impact. Leerlingen gaan in groepjes discussiëren over social media. Is social media goed of slecht voor je mentale gezondheid? Is social media wel gezond voor opgroeiende kinderen? Hoeveel tijd besteden mensen aan social media? Gaat dat ten koste van goede schoolresultaten? Wat doet social media voor je zelfvertrouwen? Waarom denken mensen dat ze op social media meer kunnen zeggen dan face to face. Tot slot maken ze een analyse over hun eigen social media gebruik middels een vragenlijst.

Differentiatie: De onderwerpen waarover gediscussieerd moet worden kunnen van verschillende moeilijkheid zijn. Ook kan er extra aandacht besteed worden aan argumentatie. Voor leerlingen die het moeilijk vinden is er een hulpblad argumenteren. Zij krijgen ook sites waarop ze makkelijker informatie kunnen vinden.

Dag 3: Veiligheid

Thema: Hoe blijf je veilig op social media?

Doel: De leerling leert hoe hij zichzelf en anderen kan beschermen tegen online risico's. Leerlingen leren over cyberpesten, online privacy en phishing.

Opdracht: We straten met een klassengesprek. Heb je wel eens enge of vervelende ervaringen gehad online? Welke online gevaren kennen jullie al? Leerlingen krijgen een video te zien over cyberpesten. Daarna gaan de leerlingen rollenspellen doen over cyberpesten. Ook krijgen ze een aantal voorbeelden te zien van cyberpesten met de vraag wat ze zouden doen in deze situatie. De uitkomsten bespreken ze in groepjes.

Vervolgens krijgen ze 5 voorbeeld mailtjes te zien; echte en phishing mails. Ze moeten verdachte kenmerken markeren. Daarna maken we een klassikale checklist. Tot slot gaan we een wachtwoordencheck doen. Hoe sterk zijn jouw wachtwoorden. Ook krijgen ze tips voor betere wachtwoorden.

Dag 4: Wat is echt?

Thema: Kun je alles geloven wat je online ziet?

Doel: De leerling leert kritisch nadenken over media en nieuwsbronnen. Leerlingen herkennen nepnieuws en hoe influencers en advertenties hen beïnvloeden.

Opdracht: leerlingen krijgen nieuwsberichten en bepalen of ze echt of nep zijn. leerlingen analyseren hoe influencers en reclames werken. Challenge: Maak je eigen fake news bericht, klasgenoten moeten raden of het echt of nep is. Tot slot gaan leerlingen een tiktok video maken waarin ze iets onzinnigs proberen te verkopen alsof het geweldig is. Differentiatie: Voor snelle leerlingen is er nog een extra opdracht over wat deepfake kan doen in de politiek.

Dag 5:

Thema: Hoe kun je social media positief gebruiken?

Doel: De leerling leert hoe hij op een positieve en constructieve manier online kan communiceren. Leerlingen leren hoe ze social media kunnen inzetten voor iets positiefs (bijvoorbeeld bewustwording of hulpacties, denk ook aan pagina's waarop mensen elkaar helpen door gratis dingen weg te geven).

Opdracht: Leerlingen gaan eerste zelf op zoek naar voorbeelden waarbij social media op een positieve manier gebruikt wordt. leerlingen bedenken en ontwerpen een social media-campagne met een positieve boodschap.

Differentiatie: Extra uitdaging: campagne echt uitvoeren en meten hoe goed het werkt.
Extra ondersteuning: sjablonen en voorbeelden om het campagne-idee uit te werken.

KLAS 2

PERIODE 1 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: Sport & Bewegen – Samen Sterker

Doel: Leerlingen ervaren hoe sport bijdraagt aan Samenwerking, respect, gezondheid en burgerschap.

Voldoet aan kerndoelen burgerschap SLO:

kerndoel 1 (schoolcultuur)

kerndoel 4 (maatschappelijke betrokkenheid)

kerndoel 5 (democratische betrokkenheid)

Leerlingen organiseren een sportdag/ sportactiviteit voor hun eigen klas. Tevens houden ze zich bezig met gezonde voeding.

Dag 1: Introductie – Sport & Samenleving

Thema: Sport als middel voor verbinding en inclusie

Doel: De leerling leert hoe hij op een respectvolle manier met anderen omgaat, ongeacht afkomst, geloof of beperking. De leerling begrijpt hoe sport en bewegen kunnen bijdragen aan sociale verbinding en inclusie.

Opdracht: De dag beginnen we met een gastspreker die zijn of haar sportieve verhaal vertelt aan de groep. Hij benadrukt fair play en respect in sport, maar ook wat voor waarde sport heeft voor de maatschappij en de individu.

Daarna gaan leerlingen in groepjes aan de slag met het bedenken van een sportactiviteit of spelactiviteit die op de laatste dag van deze week moet worden uitgevoerd. Deze sportactiviteit moet toegankelijk zijn voor iedereen (inclusief dus). Leerlingen krijgen hiervoor een duidelijk hulpblad waarin de regels voor deze opdracht staan.

Differentiatie: Uitdagend niveau: Leerlingen analyseren een sport (zoals voetbal) en bedenken verbeteringen om het inclusiever te maken.

Dag 2: Gezondheid & Bewegen

Thema: Sport als basis voor een gezond leven

Doel: Leerlingen leren wat gezond leven inhoudt en wat voeding daaraan toe kan voegen.

Opdracht: Tijdens deze dag gaan leerlingen zich bezighouden met gezonde voeding.

Voorafgaande aan deze dag hebben leerlingen een eet-dagboek bijgehouden.

Leerlingen moeten in groepjes gaan analyseren wat gezonde voeding is en wat er in het eet-dagboek van hun groepsgenoten goed is gegaan en wat beter kan.

Leerlingen maken een persoonlijk fit-plan met hun eigen doelen wat betreft voeding en beweging. Het moet een plan worden met haalbare doelen.

Ook koppelen leerlingen hun plan aan een advies voor de school. Wat kan de school doen om hun doelen van hun persoonlijke fit-plan te behalen? Denk hierbij aan tips voor de schoolkantine en meer ruimte voor beweging, ook gedurende de les.

Differentiatie: Voor snelle leerlingen willen we graag zien dat de adviezen uitgewerkt worden tot een haalbaar plan, met doelen en cijfers.

Dag 3: Samenwerken in Sport

Thema: Teamwork & leiderschap

Doel: De leerling leert hoe Samenwerking en communicatie bijdragen aan het functioneren van een groep. De leerling ervaart verschillende rollen in een team (zoals leider, ondersteuner, motivator) en reflecteert hierop.

Opdracht: Leerlingen krijgen vandaag de tijd om te werken aan hun sportactiviteit van vrijdag. Ze moeten aan het einde van de dag een gedetailleerd plan hebben, waarin ieders rol duidelijk wordt omschreven. Wat maakt goed teamwork? Wie neemt het leiderschap? Wie legt alles vast? Wat zijn de afspraken? Wat is er nodig aan materiaal? Hoe kun je je uitleg goed overbrengen? Hoe zorg je ervoor dat iedereen kan meedoen?

Dag 4: Sport en Maatschappij

Thema: Sport als middel voor verandering

Doel: De leerling leert hoe sport een rol kan spelen bij maatschappelijke vraagstukken zoals armoede, discriminatie of inclusie. De leerling bedenkt een sportactiviteit die bijdraagt aan een sociaal vraagstuk en presenteert dit.

Opdracht: Vandaag gaan leerlingen met elkaar in gesprek (brainstorm) over wat sport kan doen bij een maatschappelijk probleem. Leerlingen kiezen met hun groepje een thema (zoals persten, eenzaamheid bij ouderen, armoede of cultuurverschillen). Ze moeten gaan onderzoeken hoe sport kan helpen bij hun thema en ze moeten een aantal simpele activiteiten gaan bedenken.

Aan het einde van de dag houden ze een korte pitch van hun onderzoek en hun activiteit.

Differentiatie: Leerlingen koppelen hun idee aan bestaande maatschappelijke initiatieven en presenteren dit als een echt projectvoorstel.

Dag 5: Sportdag & Presentatie

Thema: sporten en spelen

Doel: De leerling leert op een actieve manier bij te dragen aan een gezamenlijk evenement en verantwoordelijkheid te nemen. De leerling past sportieve en sociale vaardigheden toe tijdens een sportdag en reflecteert op zijn eigen rol.

Opdracht: Vandaag is de dag van hun sportactiviteit. Ze mogen vandaag hun eigen activiteit uitvoeren en ook deelnemen aan de activiteiten van klasgenoten.

Middels een korte vragenlijst beoordelen ze elkaars activiteit op inzet, Samenwerking, inclusiviteit en uitvoerbaarheid.

Uitreikingen van certificaten voor teams die echt gedacht hebben een inclusie en solidariteit.

PERIODE 2 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: Vroeger en nu – Burgerschap in beweging

Doel:

Leerlingen maken kennis met maatschappelijke, technologische en sociale ontwikkelingen door de tijd heen.

Ze reflecteren op veranderingen in normen, waarden, rechten en plichten binnen de Samenleving.

Ze koppelen deze inzichten aan hun eigen leven en toekomst.

Democratie: Hoe is onze democratie door de tijd veranderd?

Identiteit: Hoe hebben opvattingen over identiteit, rolpatronen en inclusie zich ontwikkeld?

Diversiteit: Hoe was de Samenleving vroeger georganiseerd en hoe zit dat nu?

Solidariteit: Wat kunnen we leren van vroegere Samenlevingen over Samenwerken en zorgen voor elkaar?

Voldoet aan kerndoelen burgerschap SLO:

Kerndoel 1 (schoolcultuur)

Kerndoel 2 (diversiteit)

Kerndoel 4 (maatschappelijke betrokkenheid)

Kerndoel 6 (maatschappelijke vraagstukken)

Dag 1: Introductie – terug in de tijd

Thema: De geschiedenis van onze Samenleving en de ontwikkeling van burgerschap

Doel: Leerlingen kunnen de basisprincipes van democratie herkennen en reflecteren op hoe deze door de tijd heen zijn veranderd. Leerlingen kunnen belangrijke historische veranderingen in de Samenleving benoemen.

Opdracht: Leerlingen beginnen de dag met een Kahootquiz met voorwerpen en vragen over vroeger. Wat herken je? Wat hebben je ouders nog in huis staan?

Ze gaan in groepjes aan de slag met tijdlijnen. Ze maken een tijdlijn met belangrijke maatschappelijke veranderingen, sociale veranderingen, technologische veranderingen, belangrijke historische figuren, maar ook een tijdlijn van muziek (zoals bij Hitster).

Deze tijdlijnen presenteren ze aan elkaar. Daarna volgt er een groeps gesprek over welke veranderingen ze het meest ingrijpend vinden en welke veranderingen ze zouden willen terugdraaien.

Differentiatie: **Extra uitdaging:** Leerlingen onderzoeken verschillende tijdperken en vergelijken deze met elkaar door specifieke gebeurtenissen in de geschiedenis te koppelen aan veranderingen in burgerschap.

Dag 2: Democratie en Vrijheid

Thema: De ontwikkeling van democratie en rechten door de tijd heen

Doel: Leerlingen kunnen uitleggen waarom en hoe de democratie is ontstaan, en de rol van vrijheid en rechten in de Samenleving begrijpen. Leerlingen kunnen het verschil uitleggen tussen democratische en niet-democratische systemen.

Vandaag gaan leerlingen en debat houden over onderwerpen zoals stemrecht, onderwijs, inclusie, gelijkheid en politiek. Leerlingen krijgen rollen uit verschillende tijdperken (bv. een arbeider uit 1900, een scholier uit 1950, een influencer van nu). Aan de hand van de regels van een debat gaan ze met elkaar het gesprek aan. Van te voren krijgen ze tijd om zich goed op hun rol voor te bereiden.

Verder maken ze een campagneposter voor een denkbeeldige verkiezing in een historisch tijdperk. Ze kunnen hiervoor gebruik maken van het programma Canva.

Differentiatie: Snelle leerlingen schrijven een betoog over de impact van de democratisering in de 20e eeuw en vergelijken dit met niet-democratische systemen.

Dag 3: Identiteit en Diversiteit

Thema: Veranderingen in maatschappelijke rollen en identiteiten

Doel: Leerlingen begrijpen hoe verschillende identiteiten (zoals cultuur, gender en sociale status) door de tijd heen veranderd zijn. Leerlingen kunnen uitleggen hoe trends in mode, muziek en communicatie het idee van identiteit in verschillende tijdperken weerspiegelen.

Opdracht: Vandaag gaan de leerlingen kijken naar de verschillen in kleding, cultuur en muziek in de generatie van hun opa's en oma's, de generatie van hun ouders en de

generatie van hunzelf. Hoe bepalen kleding en uiterlijk je identiteit? Wat is de invloed van muziek en cultuur op een generatie.

De leerlingen moeten drie keer een drieluik maken, waarin de generaties goed in beeld komen. Ze moeten mensen uit de verschillende generaties dus ook echt gaan bezoeken, foto's maken en het gesprek aangaan.

Ook maken ze een kleine documentaire, waarin een aspect van identiteit van vroeger en nu wordt vergeleken.

Dag 4: Kunst

Thema: Problemen in de maatschappij uitgebeeld door kunst

Doelen: Leerlingen leren te kijken naar de problemen in de huidige maatschappij.

Leerlingen leren werken met verschillende materialen en hoe je deze kan verwerken tot kunst.

Opdracht: Leerlingen gaan zich vandaag richten op kunst. Ze maken een kunstwerk van gerecycled materiaal, waarin een maatschappelijk probleem in de huidige maatschappij in beeld wordt gebracht.

Dag 5: Presentatie en Reflectie

Thema: Samenvatting en reflectie op wat we geleerd hebben

Doel: Leerlingen kunnen reflecteren op hun eigen rol in de Samenleving en hoe ze als burgers verantwoordelijk kunnen bijdragen aan een veranderende maatschappij.

Leerlingen presenteren hun bevindingen over de thema's van de week en reflecteren op de veranderingen in de Samenleving door de tijd heen.

Opdracht: Vandaag presenteren de leerlingen hun projecten aan ouders/ opa's en oma's. Ze geven een korte presentatie, waarin ze vertellen wat ze geleerd hebben en ze laten zien welke werkstukken ze gemaakt hebben. Hoe heeft het begrip van vroeger hun kijk op nu veranderd?

Differentiatie: Extra uitdaging: Leerlingen presenteren hun werk als een digitale presentatie of video waarin ze de link leggen tussen de thema's en hun eigen toekomst als burgers. Extra ondersteuning: Leerlingen presenteren hun bevindingen in een korte, mondelinge presentatie met visuele hulpmiddelen (zoals posters of tekeningen) en leggen de verbanden tussen vroeger en nu op een eenvoudige manier uit.

PERIODE 3 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Flora & Fauna

Doel: Leerlingen ontdekken de relatie tussen mens, natuur en Samenleving en leren hoe ze verantwoordelijk kunnen omgaan met hun omgeving.

Kerdoelen Burgerschap (SLO) die aan bod komen:

Democratie: Leerlingen begrijpen hoe beslissingen over natuur en milieu worden genomen.

Diversiteit: Respect en waardering voor verschillende opvattingen over natuurbehoud.

Solidariteit: Inzicht in de impact van menselijk handelen op natuur en dieren.

Duurzaamheid: Bewustwording van duurzame keuzes en milieubewust gedrag.

Dag 1: Introductie en bewustwording

Thema: Wat betekent flora en fauna voor ons?

Doel: Leerlingen begrijpen de rol van de Samenleving in het behoud van biodiversiteit en kunnen benoemen waarom natuurbehoud belangrijk is voor onze toekomst.

Opdracht: Een boswachter/ natuurexpert/ milieuvan activist vertelt over biodiversiteit en bedreigingen. Hoe gaan wij als Samenleving om met natuurbehoud? Wat wordt er nu gedaan wereldwijd? Wat zou er nog moeten gebeuren?

Dag 2: verdieping en onderzoek

Thema: De natuur in.

Doel: Leerlingen kunnen verschillende soorten flora en fauna in hun omgeving herkennen en beschrijven. Leerlingen leren aardrijkskundige begrippen te herkennen in onze Samenleving,

Opdracht: Leerlingen gaan op pad om foto's maken in groepjes van aardrijkskundige begrippen, natuur en vervuiling door de mens. Deze foto's gaan ze uitwerken in een collage en presenteren ze aan elkaar.

Dag 3

Bezoek aan Ouwehands dierenpark

De leerlingen werken in tweetallen of kleine groepjes en voeren de volgende opdrachten uit terwijl ze door het park lopen:

Bedreigde dieren (schrijf en teken)

Kies twee bedreigde diersoorten die in Ouwehands Dierenpark leven.

Schrijf op:

Waar deze dieren in het wild leven.

Waarom ze bedreigd zijn.

Wat Ouwehands Dierenpark doet om ze te beschermen.

Maak een schets of beschrijf hoe hun leefomgeving eruitziet.

Gedrag observeren (analyseer)

Kies één dier en observeer het vijf minuten.

Beantwoord:

Wat doet het dier? (Eten, rusten, spelen, sociaal gedrag, enz.)

Zie je verschillen tussen hoe dit dier zich hier gedraagt en hoe het zich in het wild zou gedragen?

Flora in het park (onderzoek en fotografeer)

Zoek in het park naar minstens twee planten of bomen die speciaal zijn aangeplant voor dieren.

Maak er een foto van en noteer:

Welke dieren profiteren hiervan?

Waarom zijn deze planten belangrijk in hun leefgebied?

Dierentuinen en burgerschap (discussie en mening vormen)

Beantwoord Samen in de groep:

Zijn dierentuinen goed of slecht voor dieren?

Wat kunnen bezoekers doen om dieren en natuur beter te beschermen?

Welke rol speel jij als burger hierin?

Dag 4: Aan de slag et kunst

Thema: droomwereld van de natuur

Doel: De leerling kan op een persoonlijke en creatieve manier een kunstwerk maken waarin flora en fauna centraal staan, door gebruik te maken van verschillende technieken en materialen, en hierbij een eigen visie op de natuur te uiten. De leerling kan via kunstwerken reflecteren op de relatie tussen mens, natuur en milieu, en wordt gestimuleerd om vanuit verschillende perspectieven over duurzaamheid en het behoud van de natuur na te denken.

Inspiratie opdoen

Bekijk kunstwerken van kunstenaars die natuur als thema gebruiken, zoals Henri Rousseau (junglelandschappen) of Albrecht Dürer (dierenstudies).

Zoek naar bijzondere combinaties van planten en dieren in de natuur. Denk aan camouflerende dieren of bijzondere bloemen en bomen.

Ontwerp maken

Maak een schets van een fantasiewereld waarin flora en fauna Samenkomen op een creatieve manier. Je kunt bijvoorbeeld een dier laten versmelten met een plant (een vis met koraalvinnen, een boom met vogels als bladeren, etc.).

Uitvoering

Kies een techniek: tekenen (kleurpotlood, pastel, fineliner), schilderen (waterverf, acryl), of collage (knippen en plakken uit tijdschriften). Gebruik kleur en vorm om een sprookjesachtige of realistische sfeer te creëren.

Reflectie

Schrijf kort (5-7 zinnen) over je kunstwerk: Wat heb je gemaakt? Waarom heb je deze flora en fauna gekozen? Wat vond je het leukste/moeilijkste?

Extra uitdaging

Laat schaduwen en lichtval goed zien voor diepte. Gebruik texturen om bladeren, vachten of veren tot leven te laten komen. Voeg een surrealistisch element toe, zoals een plant die licht geeft of een dier met bladeren als vleugels.

Dag 5: zelf aan de slag

Thema: Praktijkdag

Doel: Leerlingen begrijpen de rol van de Samenleving in het behoud van biodiversiteit en kunnen benoemen waarom natuurbehoud belangrijk is voor onze toekomst.

Opdracht: De leerlingen kiezen een activiteit uit waar ze zich vandaag mee bezig gaan houden:

Planten van bomen/bloemen op school of in de buurt. Maak een natuurkaart.

Foto's maken van vogels, identificeren, informatie zoeken

Aanleggen van een kruidentuintje

Bouwen van insectenhôtels of vogelhuisjes

Stekjes maken

PERIODE 4 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Projectweek Milieu & Natuur

Doelen van de projectweek:

Bewustwording creëren over milieuproblematiek en natuurbehoud.

Leerlingen laten nadenken over hun eigen rol in duurzaamheid.

Actief burgerschap stimuleren door betrokkenheid bij de eigen leefomgeving.

Samenwerken aan praktische en creatieve oplossingen voor milieuvraagstukken.

Koppeling aan SLO-kerndoelen Burgerschapsonderwijs:

Democratie (kerndoel 1, 2): Leerlingen leren over invloed uitoefenen op hun omgeving en duurzame keuzes maken.

Participatie (kerndoel 3, 4): Leerlingen ondernemen een eigen duurzaamheidsactie.

Identiteit (kerndoel 5, 6): Leerlingen reflecteren op hun eigen verantwoordelijkheid binnen milieu en natuur.

Diversiteit (kerndoel 7, 8): Leerlingen leren over mondiale milieuproblematiek en de impact op verschillende bevolkingsgroepen.

Dag 1: Introductie & Bewustwording

Thema: Duurzaam Ondernemen en Ecologische Impact

Doelen: De leerling kan verantwoordelijkheid nemen voor zijn/haar eigen bijdrage aan een duurzame Samenleving en reflecteren op de gevolgen van eigen keuzes voor de ecologische voetafdruk. De leerling kan de principes van duurzaam ondernemen uitleggen en toepassen in concrete situaties.

Opdracht: Leerlingen bezoeken een duurzaamheidsplein, lokale boerderij of duurzaam bedrijf. Ze krijgen gerichte vragen en opdrachten om daar uit te voeren. Ook moeten ze een dagboek bijhouden van hun ecologische voetafdruk.

Differentiatie: Extra ondersteuning: Bied een meer gestructureerde dagboekopdracht aan, met duidelijke voorbeelden en richtlijnen voor het bijhouden van hun voetafdruk.

Dag 2: De impact van ons gedrag

Thema: Voedsel en Duurzaamheid: Waar komt ons eten vandaan en wat is de impact?

Doel: De leerlingen kunnen uitleggen waar hun voedsel vandaan komt, en in welke mate de herkomst invloed heeft op de duurzaamheid van het product. De leerlingen kunnen de ecologische en sociale impact van voedselproductie beschrijven, met aandacht voor zowel de voordelen als de nadelen van verschillende productiemethoden.

Opdracht: De leerlingen kiezen hun favoriete gerecht. Onderzoek de herkomst van de ingrediënten (waar komen ze vandaan? Hoe worden ze geproduceerd?). Beoordeel de duurzaamheid van de maaltijd, rekening houdend met factoren zoals CO₂-uitstoot, watergebruik, en arbeidsomstandigheden. Schrijf een kort verslag over de impact van je maaltijd en geef suggesties om deze duurzamer te maken.

Dag 3: Samen aan de slag met kunst

Thema: Kunst voor de natuur

Doel: Leerlingen maken een kunstwerk met hergebruikte of natuurlijke materialen om aandacht te vragen voor milieuproblemen.

Opdracht: Leerlingen maken een kunstwerk met hergebruikte of natuurlijke materialen om aandacht te vragen voor milieuproblemen.

Leerlingen denken na over milieuproblemen zoals vervuiling, ontbossing of klimaatverandering. Ze kiezen een onderwerp dat hen raakt.

Ze maken een schets van hun kunstwerk en bedenken hoe ze afval of natuurlijke materialen kunnen hergebruiken.

Ze maken hun kunstwerk met de verzamelde materialen. Dit kan een collage, een beeldhouwwerk, een reliëf of een abstract werk zijn. Elke leerling geeft een korte toelichting op zijn/haar werk. Wat betekent het? Hoe draagt het bij aan bewustwording over natuur en milieu?

Differentiatie: Makkelijker: Gebruik een eenvoudige collagevorm of laat leerlingen werken in duo's. Uitdagender: Laat leerlingen een 3D-werk maken of een interactief element toevoegen.

Dag 4: Wereldwijde problemen

Thema: Red de Aarde! Maak een Campagne

Doel: Leerlingen maken een campagneposter, flyer of korte video om bewustwording te creëren over een wereldwijd milieuprobleem.

Opdracht: Leerlingen kiezen in groepjes een probleem zoals:

Plasticvervuiling

Ontbossing

Klimaatverandering

Bijensterfte

Smeltende ijskappen

Luchtvervuiling

Overbevissing

Wat is het probleem precies?

Waar gebeurt het en waarom?

Wat zijn de gevolgen voor mens en natuur?

Wat kunnen wij eraan doen?

Laat ze korte feiten verzamelen (max 5) die ze in hun campagne kunnen gebruiken.

Ze gaan een campagne ontwikkelen. Ze kunnen kiezen uit het maken van een poster of flyer, ze kunnen een video maken of een social media post.

Dag 5: afronden en evalueren

Thema: red de aarde, presenteer je campagne.

Doel: Leerlingen maken een campagneposter, flyer of korte video om bewustwording te creëren over een wereldwijd milieuprobleem.

Opdracht: Iedereen presenteert hun campagne in de klas. Daarna kan de klas stemmen op:

De meest overtuigende boodschap

De creatiefste campagne

De beste oplossing

Ze maken van deze opdracht een zelfreflectie.

KLAS 3

PERIODE 1 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: beroepsoriëntatie

Doelen: Leerlingen ontdekken hun interesses, vaardigheden en mogelijke beroepen, terwijl ze nadenken over hun rol in de Samenleving.

Dag 1: wie ben ik?

Thema: Onderzoek je zelfkennis en talenten

Doel: Leerlingen ontdekken hun kwaliteiten en interesses. Leerlingen reflecteren op wie ze zijn en hoe dit hun keuzes beïnvloed.

Opdracht: Leerlingen maken om te beginnen een moodboard van hun interesses. De leerlingen maken een persoonlijkheidstest en beroepskeuzetest. Leerlingen geven elkaar inzichten in hun sterke punten en hun valkuilen. Ze laten twee vrienden een persoonlijkheidstest over elkaar invullen. Slot maken ze een schema van hun kernkwadranten. Dit mogen ze schrijven, maar ook creatief verwerken.

Differentiatie: Uitdagend: Leerlingen kijken naar de kwaliteiten die ze van huis uit hebben meegekregen en die ze zelf hebben ontwikkeld.

Dag 2: welke beroepen passen bij mij

Thema: beroepsmogelijkheden verkennen

Doel: Leerlingen onderzoeken welke beroepen aansluiten bij hun interesses. Leerlingen begrijpen die werk een rol speelt in de Samenleving.

Opdracht: Leerlingen kiezen drie beroepen en beschrijven waarom ze deze beroepen interessant lijkt. Van deze beroepen maken ze een vergelijkingstabel. Ze kiezen 1 beroep uit en maken hiervan een infographic.

Dag 3: stage

Thema: werkervaring opdoen

Doel: Leerlingen ervaren hoe een werkdag eruit kan zien. Leerlingen oefenen met communicatie en Samenwerking.

Opdracht: Leerlingen lopen 2 dagen mee met een professioneel bedrijf. Ze houden een werkdagverslag bij.

Differentiatie: Er wordt een verschil aangeboden in verslaglegging: basis, uitgebreid en verdiepend.

Dag 4: stage

Thema: werkervaring opdoen 2

Doel: Leerlingen ervaren hoe een werkdag eruit kan zien. Leerlingen oefenen met communicatie en Samenwerking.

Opdracht: Leerlingen lopen 2 dagen mee met een professioneel bedrijf. Ze houden een werkdagverslag bij. Differentiatie:

Differentiatie: Er wordt een verschil aangeboden in verslaglegging: basis, uitgebreid en verdiepend.

Dag 5: evalueren en delen

Thema: terugblikken en vooruit kijken

Doel: Leerlingen kijken terug op hun stage ervaringen en formuleren leerdoelen voor de toekomst. Leerlingen leren hoe ze feedback verwerken.

Opdracht: Leerlingen presenteren middels een PowerPoint 3 minuten over hun ervaringen. Iedereen deelt een hoogtepunt en een leerpunt. Iedereen schrijft een tip en een compliment op voor hun klasgenoot.

Differentiatie: Voor leerlingen die er behoefte aan hebben is er een opzet voor het maken van een PowerPoint. Voor meer uitdaging verwachten we ook een stuk zelfreflectie.

Opdracht voor thuis: Ga je verder in deze richting? Of juist niet? Motiveer. Waar zie je jezelf over 5 jaar? Welke stappen zijn daarvoor nodig?

PERIODE 2 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: economie en geld

Doelen: Leerlingen krijgen inzicht in hoe geld verdienen, uitgeven, lenen en sparen werkt.

Ze begrijpen economische principes zoals vraag en aanbod, inflatie en de invloed van reclame op consumentengedrag.

Ze leren over schulden en financiële verantwoordelijkheid.

Leerlingen ontwikkelen een kritische houding ten opzichte van geld en economie in de Samenleving.

Ze leren hoe ze financieel zelfredzaam kunnen zijn en welke keuzes invloed hebben op hun toekomst.

Ze ontdekken hoe ondernemerschap en werk bijdragen aan de economie.

Leerlingen leren budgetteren en plannen met geld.

Dag 1: Geld en werk

Thema: Hoe verdien je geld?

Doel: Leerlingen begrijpen de relatie tussen werk, inkomen en de economie. Leerlingen ontdekken verschillende manieren om geld te verdienen en welke beroepen bij hen passen.

Opdrachten: Leerlingen krijgen vijf beroepen en onderzoeken inkomen, opleidingsniveau en toekomstmogelijkheden. Daarna krijgen leerlingen verschillende casussen over werk en inkomen (bv. “Je krijgt een baan aangeboden met minder loon maar betere werksfeer”) en moeten hierover discussiëren.

Differentiatie: **Extra uitdaging:** Leerlingen onderzoeken de impact van automatisering op banen. Bij behoefte aan ondersteuning werken leerlingen met duidelijke invulbladen en maken ze een beroepenposter in plaats van een uitgebreide analyse.

Dag 2: slim uitgeven

Thema: Waar gaat je geld naartoe?

Doel: Leerlingen begrijpen hoe consumenten keuzes maken en hoe marketing hierop inspeelt. Leerlingen leren budgetteren en bewust om te gaan met hun geld.

Opdrachten: Leerlingen krijgen een fictief maandsalaris en moeten een budget opstellen voor vaste lasten, boodschappen, vrije tijd, verzekeringen en sparen. Leerlingen maken een vlog of poster waarin ze anderen tips geven over slim omgaan met geld.

Differentiatie: **Ondersteuning:** Budgetteren met vooraf ingevulde voorbeeldbedragen en keuzes uit een lijst maken in plaats van alles zelf bedenken.

Dag 3: lenen en schulden

Thema: Wat als je geld tekortkomt?

Doel: Leerlingen kennen de risico's van lenen en schulden. Leerlingen begrijpen hoe rente werkt en welke gevolgen schulden kunnen hebben.

Opdrachten: Leerlingen berekenen hoeveel ze uiteindelijk betalen bij een lening met rente. Ze gaan een brononderzoek uitvoeren naar afbetalingsmethodes, zoals Klarna. Wat zijn de gevolgen voor jongeren?

Dag 4: Ondernemen

Thema: Hoe verdien je slim geld?

Doel: Leerlingen begrijpen wat ondernemerschap is en welke vaardigheden je nodig hebt. Leerlingen bedenken een eigen (klein) ondernemingsidee.

Opdrachten: Leerlingen bedenken een product of dienst die ze kunnen verkopen (bijv. een pop-up koffiekraampje, T-shirts, social media diensten). Ze geven een presentatie zoals bij Shark Tank. Leerlingen mogen bepalen hoeveel fictief geld ze zouden inzetten op welk idee. Wie heeft uiteindelijk het beste plan?

Differentiatie: extra uitdaging: Leerlingen maken een begroting en berekenen winst en kosten.

Dag 5: geld in de toekomst

Thema: Hoe bereid je je voor?

Doel: Leerlingen begrijpen hoe geld en duurzaamheid Samenhangen. Leerlingen maken een plan voor hun financiële toekomst.

Opdrachten: Leerlingen bedenken hoe de economie en geld verdienen zal veranderen (bijv. cryptomunten, AI-jobs, duurzaamheid); geld in 2035. Leerlingen stellen een plan op met doelen voor sparen, inkomsten en uitgaven in de komende 5-10 jaar. Hierbij leren ze ook wat er verandert als je 18 wordt.

Differentiatie: extra uitdaging: Onderzoek naar beleggen, passief inkomen of nieuwe economische modellen.

PERIODE 3 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: water en vuur

Doelen: Begrijpen hoe water en vuur als natuurlijke krachten functioneren en hoe ze invloed hebben op het dagelijks leven, energieopwekking en klimaatverandering.

Ontdekken hoe water en vuur een rol spelen in cultuur, wetenschap en techniek (bijvoorbeeld in symboliek, rampenbestrijding en duurzaamheid).

Leerlingen werken Samen aan praktische en theoretische opdrachten, zoals het bouwen van een waterfilter of het ontwerpen van een veilige stad.

Door middel van onderzoek, ontwerpen en experimenten worden leerlingen - gestimuleerd om originele oplossingen te bedenken.

Leerlingen ontwikkelen een bewustzijn van duurzaam watergebruik, energieverbruik en de impact van menselijk handelen op natuur en klimaat.

Door het bezoek aan de brandweer of waterzuivering leren leerlingen over veiligheid, verantwoordelijkheid en de rol van hulpdiensten in de Samenleving.

Leren presenteren en onderbouwen van meningen

Dag 1: Elementen in Balans

Thema: Hoe spelen water en vuur Samen in de natuur en cultuur?

Doel: Leerlingen begrijpen hoe tegenstellingen Samenwerken. Leerlingen ontwikkelen respect voor verschillende culturen en tradities.

Opdracht: Middels gerichte zoekvragen gaan leerlingen onderzoek hoe water en vuur symbool staan in verschillende culturen. Ze maken een kunstwerk waarin water en vuur Samenkomen.

Differentiatie: Voor extra uitdaging moeten leerlingen hun kunstwerk koppelen aan een bepaalde cultuur. Deze cultuur moet tot uiting komen in het werkstuk.

Dag 2: Klimaat en Energie

Thema: Water en vuur als energiebronnen.

Doel: Leerlingen begrijpen hoe waterkracht en verbranding energie opwekken.

Leerlingen nemen verantwoordelijkheid voor duurzaamheid en milieu.

Opdracht: Leerlingen bouwen een mini- waterkrachtcentrale. Ze bouwen een tribune en testen deze. Leerlingen bouwen een eenvoudige turbine en ontdekken hoe stromend water kan worden omgezet in energie. Hiervoor zijn er maar een paar producten nodig: Plastic fles, ijsstokjes, Lijm of tape, draad en een kraan met stromend water.

Differentiatie: Extra uitdaging: Berekeningen maken voor energieopbrengst.

Dag 3: Op pad

Thema: excursie naar waterzuivering of brandweer

Doel: Leerlingen ervaren hoe water gezuiverd wordt of hoe brandweerlieden te werk gaan. Leerlingen werken Samen en leren over maatschappelijke veiligheid en duurzaamheid.

Opdracht: De klas wordt verdeel in groepen. Ze kunnen zich inschrijven naar welke excursie ze willen. Ze krijgen een vragenblad met opdrachten die ze tijdens de excursie moeten uitvoeren.

Dag 4: Extreme Krachten

Thema: rampen en veerkracht

Doel: Leerlingen begrijpen hoe natuurkrachten mensen beïnvloeden. Leerlingen tonen empathie en begrip voor mensen in crisis.

Opdracht: Maak een nieuwsreportage over een natuurramp. Ze kiezen hiervoor een natuurramp die in het verleden heeft plaatsgevonden. In deze reportage moeten ze ook informatie geven wat er precies gebeurd is en hoe het voorkomen had kunnen worden.

Dag 5: Overleven

Thema: Water en vuur in noodsituaties.

Doel: Leerlingen leren basale overlevingstechnieken met water en vuur. Leerlingen werken Samen en tonen verantwoordelijk gedrag.

Opdracht: Leerlingen gaan onderzoeken naar wat er in een noodpakket zou moeten zitten. Hebben ze deze dingen in huis, denken ze? Leerlingen krijgen een casus. Hoe zouden ze handelen in een ramp? De resultaten bespreken we in de groep. Tot slot gaan de leerlingen op een sportieve manier aan de slag. Er is een hindernisbaan waarbij leerlingen water moeten vervoeren zonder het te morsen en een kaars moeten aansteken (of nog beter, zelf vuur maken)

Differentiatie: Verschil in moeilijkheid bij de rampen.

PERIODE 4 (PROJECTWEEK, WEEK 10)

Thema: vrijheid

Doelen: De leerlingen kunnen nadenken over wat vrijheid voor hen persoonlijk betekent, zowel in de historische als hedendaagse context. Ze leren kritisch reflecteren op de betekenis van vrijheid in hun eigen leven en in de Samenleving.

De leerlingen begrijpen dat vrijheid gepaard gaat met verantwoordelijkheden en dat de rechten van het individu in balans moeten zijn met de rechten van anderen. Dit doel sluit aan bij de basisprincipes van rechtvaardigheid en democratie.

De leerlingen ontwikkelen inzicht in hoe vrijheid door de tijd heen is gewaarborgd, bijvoorbeeld door belangrijke historische gebeurtenissen en de totstandkoming van wetten en grondrechten in Nederland.

De leerlingen kunnen de uitdagingen en dilemma's rond vrijheid in de huidige Samenleving bespreken, zoals kwesties rondom technologie, privacy, en de vrije meningsuiting, en de ethische vraagstukken die hierbij komen kijken.

De leerlingen kunnen reflecteren op hun eigen rol als actieve burgers binnen een democratie, waarbij ze leren hoe ze hun eigen meningen kunnen uiten, respectvol kunnen debatteren, en zich verantwoordelijk gedragen in de Samenleving.

Dag 1: vrijheid in de geschiedenis

Thema: Hoe vrijheid zich heeft ontwikkeld door de tijd heen.

Doel: De leerlingen kunnen de invloed van historische gebeurtenissen op vrijheid begrijpen en uitleggen. De leerlingen begrijpen hoe vrijheden in Nederland zijn gewaarborgd door wetten en grondrechten.

Opdracht: Gezamenlijk kijken we een film over vrijheid die afgenomen wordt. Daarna maken de leerlingen een tijdlijn met afbeeldingen van belangrijke gebeurtenissen in de Nederlandse geschiedenis die betrekking hebben op vrijheid (bijv. de Tachtigjarige Oorlog, de Grondwet van 1848, de strijd voor vrouwenrechten). Leerlingen krijgen een kleine "geschiedenisquiz" met vragen over de vrijheid in verschillende tijdperken, waarbij leerlingen per team spelen.

Differentiatie: Extra uitdaging: **Laat de leerlingen** dieper ingaan op de gevolgen van die gebeurtenissen voor de huidige Samenleving, bijvoorbeeld door onderzoeken te doen naar invloed op wetten en vrijheden.

Dag 2: vrijheid van meningsuiting

Thema: Het belang van vrijheid van meningsuiting in een democratie.

Doel: De leerlingen kunnen uitleggen wat vrijheid van meningsuiting inhoudt en waarom het belangrijk is in een democratische Samenleving. De leerlingen begrijpen de verantwoordelijkheden die gepaard gaan met het uiten van meningen en het respecteren van andermans meningen.

Opdracht: Leerlingen gaan in kleine groepen discussiëren over een actueel maatschappelijk onderwerp (bijv. sociale media, nepnieuws, vrijheid van meningsuiting in verband met controversiële onderwerpen). Daarna gaan ze kijken of er op school ruimte is voor vrijheid van meningsuiting. Ook moeten ze nadenken wanneer vrijheid van meningsuiting kwetsend zou kunnen zijn en op welke manier dat voorkomen zou kunnen worden

Differentiatie: Extra uitdaging: Leerlingen kunnen aangeven waarom vrijheid van meningsuiting ook verantwoordelijkheden met zich meeneemt.

Dag 3: Vrijheid en recht

Thema: De relatie tussen vrijheid en rechtvaardigheid.

Doel: De leerlingen kunnen uitleggen waarom wetten en regels nodig zijn om vrijheid te waarborgen. De leerlingen kunnen nadenken over de balans tussen persoonlijke vrijheid en de vrijheid van anderen.

Opdracht: **Rollenspel:** Laat de leerlingen een rechtszaak naspelen waarin de vraag aan de orde is of de vrijheid van een persoon de vrijheid van anderen mag belemmeren. Dit kan bijvoorbeeld gaan over geluidsoverlast of het recht op demonstreren. Ze krijgen van tevoren een casus en een rol. Deze werken ze Samen uit.

Differentiatie: Extra hulp: Maak gebruik van een eenvoudig scenario met duidelijke regels en richtlijnen.

Dag 4: Persoonlijke vrijheid

Thema: Wat betekent persoonlijke vrijheid voor jongeren?

Doel: De leerlingen kunnen reflecteren op wat persoonlijke vrijheid voor henzelf betekent. De leerlingen begrijpen hoe persoonlijke vrijheid zowel kansen biedt als uitdagingen met zich meebrengt.

Opdracht: De leerlingen laten zien wat vrijheid voor hen betekent. Dat kan in tekst, in schilderij, strip of bijvoorbeeld met een moodboard. Daarna gaan we met leerlingen wandelen. Ze bedenken of ze op die plek vrijheid ervaren (meer of minder dan op een andere plek). Denk aan een centrum, een natuurgebied, of een woonwijk.

Differentiatie: Extra uitdaging: Leerlingen laten in hun opdracht zien hoe persoonlijke vrijheid zich verhoudt tot de Samenleving en wat de mogelijke grenzen zijn van die vrijheid.

Dag 5: Vrijheid in de toekomst

Thema: Hoe zal vrijheid er in de toekomst uitzien?

Doel: De leerlingen kunnen nadenken over de toekomstige ontwikkelingen van vrijheid, rekening houdend met technologie en maatschappelijke veranderingen. De leerlingen kunnen kritisch nadenken over de ethische aspecten van nieuwe technologieën en de impact daarvan op vrijheid.

Opdracht: De leerlingen krijgen een aflevering te zien van Quantum leap waarin vrijheid in het gedring is. Ze gaan zelfstandig of in tweetallen een verhaal schrijven over hoe vrijheid er in de toekomst uit zou kunnen zijn (bijvoorbeeld in relatie tot privacy, technologie, of de rechten van jongeren, AI, social media). Wie wil mag zijn of haar verhaal voorlezen. De verhalen kunnen gebundeld worden in hun verhalenbundel.

Differentiatie: Bij tijd over mogen de leerlingen hun verhaal beeldend maken.

Klas 4

In klas vier werken de leerlingen niet meer met themaweken, maar is er tijd voor het maken van hun profielwerkstuk.

PTA LEERJAAR 4

Vak: Nederlands. Methode: Blink Plot 26										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Indidueel	Mondeling	K2 K5 V1	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1 K2 K3 V1 V3	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1 K2 K5 K8 V1	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	TT	3	90	Indidueel	Mondeling	K1 K2 K3 K4	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	405	TT	3	90	Indidueel	Mondeling	K1 K2 K3 V1 V2 V3	Cijfer 1-11	1 herkansing	31
Toetsomschrijving: SE: Debat Toegestane hulpmiddelen: eigen aantekeningen gebruiken.										
SE: Artikel schrijven aan de hand van de gegeven informatie. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek NL.										
SE: Kijk- en luistervaardigheid. Digitale luistertoets op eigen laptop met zelf meegebrachte koptelefoon. Beoordeling op F2 Niveau										
SE: Zakelijke brief. Toegestane hulpmiddelen : woordenboek.										
Domeinomschrijving: K1: oriëntatie op leren en werken										
K2: Basisvaardigheden										
K3: leervaardigheden in het vak Nederlands.										
K4: Luister- en Kijkvaardigheid.										
K5: Spreek- en gespreksvaardigheid										
K8: fictie.										
V1: Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie										
V2: Schrijven op basis van										
V3: Vaardigheden in samenhang / K1, K2 en K3.										
Vak: Engels Methode: All Right en Of Course										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K3, K7	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K3, K7	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K3, K5	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	TT	3	90	Indidueel	Mondeling	K1, K2, K3, K6	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
Toetsomschrijving: SE: Schrijfvaardigheid: Formele en informele opdracht. Beoordeling op A2/B1 niveau. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek N-										
SE: Examenidroom vmbo-gt Engels. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek N-E/E-N/N-N										
SE: Luistervaardigheid. Digitale luistertoets op eigen laptop met zelf meegebrachte koptelefoon. Beoordeling op A2/B1 niveau.										
SE: Spreekvaardigheid: 1 Vertellen over portfolio. 2. Dialoog - op basis van speechcards. Beoordeling op A2 niveau. Toegestane										
Domeinomschrijving: K1: Oriëntatie op leren en werken										
K2: Basisvaardigheden.										
K3: Leervaardigheden.										
K4: Leesvaardigheid.										
K5: Kijken en luisteren.										
K6: Gespreksvaardigheid.										
K7: Schrijfvaardigheid.										
Vak: Wiskunde en rekenen Methode: Getal en Ruimte en foutloos rekenen										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Digitaal		Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K2 K3 K6 K8 V2	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K2 K3 K4 K5 K6 K8 V2	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	W1/K2 W1/K3 W1/K4 W1/K5	Cijfer 1-11	1 herkansing	30
Toetsomschrijving: SE: Rekenen toets 3F.										
SE: Meetkunde: Getal en ruimte 4VMBO-KGT deel 1, H3 Drie dimensies, afstanden en hoeken. Deel 2 H6 Vlakke										
SE: Rekenen en Meetkunde: Getal en ruimte 4VMBO-KGT deel 2, H5: Rekenen, meten en schatten. H8 Ruimte meetkunde deel										
SE: Verbanden: Getal en ruimte 4VMBO-KGT deel 1, H2: Verbanden. H4: Grafieken en vergelijkingen. Deel 2, H7										
Domeinomschrijving: K2: Basisvaardigheden.										
K3: Leervaardigheden										
K4: Algebraïsche verbanden.										
K5: Rekenen, meten en schatten.										
K6: Meetkunde.										
K7: Informatieverwerking, statistiek										
K8: Geïntegreerde wiskundige activiteiten.										
V1: Verbanden en goniometrie.										
V2: Verrijkingsopdrachten.										
W1/K2: Basisvaardigheden.										
W1/K3: Leervaardigheden in het vak Wiskunde.										
W1/K4: Algebraïsche verbanden.										
W1/K8: Geïntegreerde wiskundige activiteiten.										
W1/V2: Verrijkingsopdrachten.										
W1/V3: Verwerven, verwerken en verstrekken										

Vak: Maatschappijleer. Methode: MAX										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1, K3, K4	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K4, K6, K7	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	PO	3	90	Individueel	Schriftelijk	K2	Cijfer 1-10	1 herkansing	10
4	404	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K4, K5	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
Toetsomschrijving										
SE: Wat is maatschappijleer? en Cultuur en identiteit. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek NL.										
SE: Pluriforme samenleving en Burgerschap. Politiek, Nederland en de wereld.										
SE: Betoog										
SE: Werk en criminaliteit. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek NL.										
Domeinomschrijving										
K1: Belang van maatschappijleer inzien.										
K2: Basisvaardigheden.										
K3: Leervaardigheden binnen het vak maatschappijleer.										
K4: Cultuur en socialisatie.										
K5: Sociale verschillen. Iemands maatschappelijke positie. Overheidsbeleid ten aanzien van sociale ongelijkheid.										
K6: Macht en zeggenschap. Vormen van macht herkennen. Beschrijven op welke manier burgers invloed kunnen uitoefenen op de										
K7: Discriminatie en (on)gelijkheid, vooroordelen en stereotyperingen.										
Vak: Profielwerkstuk										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	PO	3	900	Individueel	Praktisch		o/v/g		100
Toetsomschrijving										
Profielwerkstuk bestaande uit 3 onderdelen. 1. Proces, 2 Product en 3. Presentatie. Waarvan Proces niet herkansbaar is. Alle										
Vak: Duits. Methode: Neue Kontakten en Examenidoom										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1, K2, K3, K7, V4	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	PO	1	90	Individueel	Mondeling	K2, K3, K4, K6	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K4, K5	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1, K2, K3, K4, V1	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
Toetsomschrijving										
SE: Schrijfvaardigheid. Je moet 1 formulier met persoonsgegevens in het Duits kunnen invullen. Je moet in het Duits 2										
SE: Spreekvaardigheid. Stof: Vakantie, mijn familie, hobby, sport, school, vervolg opleiding. Toegestane hulpmiddelen: 1 briefje										
SE: Kijken en Luisteren, luistertoets op eigen laptop met zelf meegebrachte koptelefoon. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek.										
SE: Idoomtoets "Neue Kontakte lesen" Toetsing van woordenschat, vraagstellingen en leesstrategieën. Toegestane hulpmiddelen:										
Domeinomschrijving										
K1: Oriëntatie op leren en werken										
K2: Basisvaardigheden.										
K3: Leervaardigheden.										
K4: Leesvaardigheid.										
K5: Kijken en luisteren.										
K6: Gespreksvaardigheid.										
K7: Schrijfvaardigheid.										
V1: Oriëntatie op leren en werken										
Vak: Aardrijkskunde Methode: Buitenland										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	PO	1	450	individueel	Praktijk	K2, K3, V8	Cijfer 1-10	1 herkansing	10
4	402	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K3 K4 V1	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K3, K8, V5	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K3, K4, V3	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
Toetsomschrijving										
SE: Praktische opdracht: regionale beeldvorming										
SE: TT Hoofdstuk 1+2: Buitenland Weer en klimaat. Toegestane hulpmiddelen: Woordenboek NE.										
SE: TT Hoofdstuk 3+4: Buitenland Bevolking en ruimte. Toegestane hulpmiddelen: Woordenboek NE.										
SE: TT Hoofdstuk 5+6: Buitenland water, toegestane hulpmiddelen: Woordenboek NE.										

Domeinomschrijving										
K2: Basisvaardigheden.										
K3: Leervaardigheden.										
K4: Weer en klimaat.										
K8: Bevolking en ruimte.										
V1: Extreme weersomstandigheden.										
V3: Watermanagement.										
V5: Bevolking en ruimte in grootstedelijke gebieden.										
V8: Vaardigheden in samenhang										

Vak: Geschiedenis. Methode: Memo									

Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K4, K6, K7, K10, V1, V9	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K4, K5, K6, K7, K10	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K5, K6, K7, K8, K9	Cijfer 1-10	1 herkansing	30

Toetsomschrijving	SE: Eerste wereldoorlog en tweede wereldoorlog en Nederland en Indonesië Hfst 1. Nederland als industriële samenleving hfst. 2 en Sociale zekerheid en verzorgingsstaat in Nederland Hfst 3. Toegestane hulpmiddelen: Woordenboek ND.									
	SE: Staatsinrichting & WO I. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek NL.									
	SE: Staatsinrichting, WO I, Interbellum, WO II, De wereld na 1945, Koude oorlog. Toegestane hulpmiddelen: Woordenboek NL.									

Domeinomschrijving	K1: Oriëntatie op leren en werken									
	K2: Basisvaardigheden.									
	K3: Leervaardigheden.									
	K4: De ontwikkeling van de koloniale relatie tussen Nederland en Indonesië									
	K5: Staatsinrichting van Nederland.									
	K6: De industriële samenleving in Nederland.									
	K7: Sociale zekerheid en verzorgingsstaat in Nederland.									
	K8: Cultureel - mentale ontwikkelingen in Nederland na 1945									
	K9: De Koude Oorlog									
	K10: Historisch overzicht vanaf 1900.									
	V1: Dekolonisatie van Indonesië beschrijven tussen 1945 en 1949 beschrijven.									
	V9: Indonesië als voorbeeld van dekolonisatie 1942-1949.									

Vak: Nask 1. Methode: NOVA NT

Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K4 K6 K8	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K5	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K9 V1 V2	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	PO	3	90	Individueel	Praktijk	K3 V3	Cijfer 1-10	1 herkansing	10

Toetsomschrijving	SE: H4 Stoffen, H6: Warmte, H7: Materialen, H13: Geluid. Toegestane Hulpmiddelen: Woordenboek NL, rekenmachine, Binas									
	SE: H1&12: Elektriciteit, H9: Schakelingen, H11: Energie. Toegestane Hulpmiddelen: Woordenboek NL, rekenmachine, Binas									
	SE: H3&10: Krachten, H14: Werktuigen, H15: Bewegingen, H16: Kracht en beweging Toegestane Hulpmiddelen: Woordenboek									
	SE: PO Practicum & Onderzoek. Toegestane Hulpmiddelen: Woordenboek NL, rekenmachine, Binas vmbo-kgt									

Domeinomschrijving	K1:									
	K2:									
	K3: Leervaardigheden in het vak natuurkunde									
	K4: Stoffen en materialen									
	K5: Elektrische energie									
	K6: Verbranden en verwarmen									
	K7: Discriminatie en (on)gelijkheid, vooroordelen en stereotyperingen.									
	K8: Geluid									
	K9: Kracht en veiligheid									
	V1: Veiligheid in het verkeer									
	V2: Constructies									
	V3: Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie									

Vak: Nask 2. Methode: NOVA SK

Leerjaar	Toetscode	Toetssoort	Periode	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K5 K10 K11 V1	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K8 K10 K11 V3 V4	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K7 K9 V1 V2 V3	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	PO	3	90	Individueel	Praktijk	V2 V3 K6	Cijfer 1-10	1 herkansing	10

Toetsomschrijving	SE: NOVA ns2 d4MAX H7: Stoffen en deeltjes H8: Verbrandingen Toegestane hulpmiddelen: Binas, woordenboek NL,									
	SE NOVA ns2 d4MAX H9 zouten Toegestane hulpmiddelen: Woordenboek NL, rekenmachine, BINAS VMBO-KGT									
	SE: NOVA ns2 d4MAX H10 Zuren en Basen, H11 Koolstofchemie. Het SET cijfer is het gewogen gemiddelde van de theoretische									
	SE: Praktijk Toegestane hulpmiddelen: rekenmachine, woordenboek NL, BINAS VMBO-KGT									

Domeinomschrijving	K5: Verbranding									
	K6: mens en omgeving: werken bij practicum en in beroepssituaties									
	K7: Water zuren en basen									
	K8: Reinigingsmiddelen en cosmetica,									
	K9: Chemie en industrie,									
	K10: basischemie voor vervolgoopleiding en beroep,									
	K11: bouw van materie,									
	V1: productieprocessen									
	V2: Productonderzoek,									
	V3: Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie.									
	V4: Vaardigheden in samenhang.									

Vak: Biologie. Methode: BVJ										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoc	Perio	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	PO	2	450	Individueel	Praktijk	K1, K2, K3, V3, V4	Cijfer 1-10	1 herkansing	10
4	403	TT	2	90	individueel	Schriftelijk	K1, K2, K3, K9, K11, K13	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	404	TT	3	90	individueel	Schriftelijk	K1, K2, K3, K9, K10, K11	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4										
Toetsomschrijving: Praktische component SE: Deze bestaat uit twee onderdelen: Onderdeel 1: Praktische SET-toets in SET-week 1 Onderwerp:										
							SE: Thema 9 Planten B1 t/m B6 & Thema 10 Regeling B1 t/m B6 Thema 1 Organen en cellen B1 t/m B6 Toegestane hulpmiddelen:			
							SE: Thema 11 Zintuigen B1 t/m B6 & Thema 12 Voeding en vertering B1 t/m B6 & Thema 3 Erfelijkheid en evolutie (klas 3) B1			
							SE: Thema 13 Transport en afweer B1 t/m B7 & Thema 14 Gaswisseling en uitscheiding B1 t/m B7 & Thema 6 Ecologie (klas 3)			
Domeinomschrijving: K1 Oriëntatie op leren en werken										
							K2 Basisvaardigheden			
							K3 Leervaardigheden in het vak biologie			
							K4 Cellen staan aan de basis			
							K5 Schimmels en bacteriën: nuttig en soms schadelijk			
							K6 Planten en dieren en hun samenhang: de eigen omgeving verkend			
							K10 Bescherming			
							K9 Het lichaam in stand houden: voeding			
							K11 Reageren op prikkels			
							K12 Van generatie op generatie			
							K13 Erfelijkheid en evolutie			
							V1 Bescherming en antistoffen			
							V3 Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie			
							V4 Vaardigheden in samenhang			
Vak: Economie. Methode: Pincode										
Leerjaar	Toetscode	Toetssoc	Perio	Toetsduur	Toetsvorm	Afnaamvorm	Domeincode	resultaatweergave	Herkansing	Weging
4	401	TT	1	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1, K2, K3, K7, V4	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	402	TT	2	90	Klassikaal	Schriftelijk	K1, K2, K3, K5A+B, K7	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
4	403	TT	3	90	Klassikaal	Schriftelijk	K4, K5	Cijfer 1-10	1 herkansing	30
Toetsomschrijving: SE: H1, H2, H3. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek Nederlands, rekenmachine.										
							SE: H4 + H5 + H6.1 + H6.2. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek Nederlands, rekenmachine.			
							SE: Kijken en Luisteren, luistertoets op eigen laptop met zelf meegebrachte koptelefoon. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek.			
							SE: H6.3 + H6.4 + H7 + H8. Toegestane hulpmiddelen: woordenboek Nederlands, rekenmachine.			
Domeinomschrijving: K1										
							K2: Basisvaardigheden,			
							K3: Leervaardigheden.			
							K4A: Consumptie, K4B: Consumptie en consumentenorganisaties,			
							K5A: Arbeid en productie, K5B: Arbeid en bedrijfsleven,			
							K6: Overheid en bestuur,			
							K7: Internationale ontwikkeling,			
							K8: Natuur en milieu,			
							V1: Verrijingsstof.			
							V2: Verwerven, verwerken en verstrekken van informatie.			

BIJLAGE:

DOORSTROOMPROGRAMMA

VAN 4 VMBO-T NAAR 4 HAVO

Inleiding

Bij Sam College bereiden we leerlingen van de gemengde (vmbo-g) en theoretische (vmbo-t) leerweg voor op een succesvolle doorstroom naar havo. Hoewel onze school geen havo-opleiding aanbiedt, vinden we het belangrijk dat leerlingen die deze route ambiëren goed worden voorbereid op de overstap. Dit beleidsstuk beschrijft de wettelijke vereisten, de voorbereiding die wij bieden en de begeleiding die leerlingen krijgen om hun kansen op succes in havo-4 te vergroten.

Wettelijk kader

Volgens de Wet voortgezet onderwijs 2020 (WVO 2020) en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 (art. 8.9a en art. 8.9 lid 1) hebben vmbo-g/t-leerlingen het recht om door te stromen naar havo-4, mits zij hun diploma behalen met een extra algemeen vormend vak.

Beroepsgerichte of schooleigen vakken tellen hiervoor niet mee (art. 8.9 lid 2 onder a en b). Dit extra vak geeft doorstroomrecht en dient als voorbereiding op de havo-opleiding.

Voorbereidend programma bij SAM College

Omdat wij geen havo aanbieden, ondersteunen we leerlingen die willen doorstromen met een speciaal voorbereidingsprogramma. Dit programma richt zich op het versterken van academische vaardigheden, taalvaardigheid en studievvaardigheden die nodig zijn voor een succesvolle overstap naar havo-4.

Het programma omvat:

- **In de eerste periode specifieke begeleiding op de kernvakken (Nederlands, wiskunde, Engels)**
- **In de tweede periode van het vierde leerjaar begeleiding op keuzevakken.**

Keuze van het extra vak

Leerlingen kiezen aan het einde van leerjaar 3 een extra vak om hun doorstroomrecht naar havo te behalen. Dit vak moet algemeen vormend zijn en aansluit bij de havo-profielen. Mogelijke keuzes zijn:

- Economie
- Biologie
- Natuur- en scheikunde 1
- Maatschappijkunde
- Duits

Toelatingseisen voor havo (bij ontvangende scholen)

Elke havo-school stelt eigen eisen aan instromende vmbo-g/t-leerlingen.

Veelvoorkomende criteria zijn:

- Een **gemiddeld eindcijfer van minimaal 6,5** op het vmbo-examen.
- Een **gemiddeld cijfer van 6,8 of hoger voor Nederlands, Engels en Wiskunde**.
- Een **positief advies van vakdocenten** over de studiehouding en zelfstandigheid van de leerling.
- Een **intakegesprek en motivatiebrief** waarin de leerling zijn leerdoelen en motivatie toelicht.
- Een **aanvullende toets voor een extra vak** dat op havo-4 verplicht is, maar dat de leerling nog niet in het vmbo-programma heeft gevolgd.

Begeleiding bij de overstap

Sam College begeleidt leerlingen actief in hun keuze en overgang naar havo-4. Dit doen wij door:

- **Individuele begeleiding bij profiel- en schoolkeuze.**
- **Samenwerking met ontvangende havo-scholen**, zodat leerlingen weten wat hen te wachten staat.
- **Ondersteuning bij het schrijven van een motivatiebrief en voorbereiding op een intakegesprek.**
- **Advies en ondersteuning bij eventuele bijspijkerprogramma's of zomercursussen** die door de ontvangende havo-school worden aangeboden.

HET PROGRAMMA

Doelstelling

Het programma richt zich op het wegwerken van hiaten bij doorstromende leerlingen, zodat zij zonder achterstand kunnen deelnemen aan 4 havo. Daarnaast wordt gewerkt aan het versterken van taalvaardigheden die essentieel zijn voor succes in de bovenbouw en het aanleren van studievoordigheden die passen bij de manier van werken in 4 havo. Een belangrijk onderdeel is het wennen aan langere en complexere teksten en het ontwikkelen van een kritische denk- en argumentatiestijl.

Opzet van het programma

Evaluatie en aanpassing

Docentbespreking na eerste toetsperiode: Identificeren van knelpunten bij doorstromers.

Leerlingreflectie: Doorstromende leerlingen geven feedback op de ondersteuning en benoemen hun uitdagingen.

Het programma is opgedeeld in 3 fases.

Fase 1: Overbruggingsprogramma (zomervakantie & eerste weken leerjaar 4)

Fase 2: Integratie naar 4 havo (eerste periode)

Fase 3: Begeleiding op keuzevakken (tweede periode)

Fase 1: Overbruggingsprogramma (zomervakantie & eerste weken leerjaar 4)

Duur: 6-8 weken (optioneel zelfstudie en/of begeleiding vanuit school)

Doel: Behoud en verdere ontwikkeling van geleerde vaardigheden.

Onderwerpen & aanpak

Zomeropdracht:

Zelfstandig lezen van twee lange teksten (één fictie en één betogende tekst).

Samenvatting en argumentatieanalyse maken.

Werkboek 'Tussen 2F en 3F' (indien beschikbaar op school):

Oefeningen in tekstverklaring en schrijfoefeningen.

FASE 2: INTEGRATIE NAAR 4 HAVO (EERSTE SEMESTER)

Duur: September - december

Doel Nederlands en Engels: Volledige integratie in de havo-werkwijze en verdere verdieping van vaardigheden.

Doel van de opstroommodule Wiskunde

Het doel van deze module is om leerlingen een stevige basis te geven in de belangrijkste wiskundige vaardigheden die nodig zijn op havo-4. Hierbij worden hiaten weggewerkt en wordt gewerkt aan het vergroten van analytisch denkvermogen en probleemoplossende vaardigheden.

Onderwerpen & aanpak Nederlands en Engels

Aanleren van havo-werkwijze:

- Voor Nederlands werken met methodes als *Nieuw Nederlands* of *Op niveau* op havo-niveau.
- Voor Engels werken met methodes als *All-right* of *Stepping stone*.
- Studievaardigheden: notities maken, Samenvatten, brongebruik.

Vaardigheidstrainingen binnen de lessen:

- Extra lessen argumentatie en tekstbegrip in de eerste maanden.
- Inzetten van peer-feedback en Samenwerkend leren bij schrijfopdrachten.
- Extra Idioom Engels.

Monitoring & Remediëring:

- Diagnostische toets na 6 weken om individuele hiaten op te sporen.
- Extra ondersteuning via bijspijkerlessen of taalsteunuren.

Onderwerpen & aanpak van Remediëring Nederlands en Engels:

Begrijpend lezen & tekstbegrip

- Werken met langere teksten uit landelijke dagbladen en opiniebladen (NRC, Volkskrant, Trouw).
- Strategieën ontwikkelen om hoofdgedachte, structuur en argumentatie te herkennen.
- Verdieping in tekstsoorten: informatief, betogend, opiniërend.

Woordenschatuitbreiding

- Thematische woordenschat per vakgebied (maatschappijleer, economie, biologie, etc.).
- Oefeningen met lastige begrippen en schooltaalwoorden uit havo 3-methodes.

Grammatica & taalverzorging

- Oefeningen in zinsontleding en grammaticale structuren die in havo vereist zijn (bijzinnen, Samentrekkingen, werkwoordstijden).
- Verdieping in foutieve beknopte bijzinnen, incongruentie en verwijswwoorden.

Argumentatieve vaardigheden

- Introductie van argumentatiestructuren en debatvaardigheden.
- Oefenen met het herkennen van drogredenen en standpunten onderbouwen met valide argumenten.

Schrijfvaardigheid

- Oefenen met beknopt en helder formuleren in betogende teksten.
- Schrijven van korte essays met argumentatiestructuur.

OPZET VAN DE OPSTROOMMODULE WISKUNDE

De opstroommodule Wiskunde is opgebouwd uit vijf blokken die systematisch toewerken naar de vereiste havo-niveau vaardigheden. De module combineert herhaling van bestaande kennis met de introductie van nieuwe concepten.

Blok 1: Algebra en rekenen

Leerlingen herhalen en verdiepen hun kennis van rekenen met breuken, percentages, machten en negatieve getallen. Daarnaast wordt gewerkt aan letterrekenen, haakjesregels en het vereenvoudigen van algebraïsche uitdrukkingen.

Blok 2: Verbanden

Dit blok richt zich op lineaire, kwadratische en exponentiële verbanden. Leerlingen leren grafieken interpreteren, vergelijkingen opstellen en werken met groeifactoren en formules.

Blok 3: Vergelijkingen en ongelijkheden

In dit blok oefenen leerlingen met het oplossen van lineaire en kwadratische vergelijkingen en ongelijkheden. Hierbij wordt gebruikgemaakt van balansmethoden en algebraïsche technieken.

Blok 4: Meetkunde

Leerlingen verdiepen zich in vergrotingen en verkleiningen, goniometrische verhoudingen en de toepassing van de stelling van Pythagoras.

Blok 5: Statistiek

Dit blok behandelt klassenindelingen, afronden, procentuele toe- en afname, interpoleren en extrapoleren.

Begeleiding en toetsing

Leerlingen starten met een diagnostische toets, waarmee inzicht wordt verkregen waar eventuele hiaten liggen. Aan het einde van de module volgt een eindtoets, die inzicht geeft in de mate waarin de leerling klaar is voor havo-wiskunde.

FASE 3: BEGELEIDING OP KEUZEVAKKEN

Leerlingen kiezen aan het einde van leerjaar 3 een extra vak om hun doorstroomrecht naar havo te behalen. Dit vak moet algemeen vormend zijn en aansluiten bij de havo-profielen.

Mogelijke keuzes zijn:

Economie

Biologie

Natuur- en scheikunde 1

Maatschappijkunde

Duits

In fase 3 van het doorstroomprogramma krijgen leerlingen gerichte begeleiding op hun gekozen keuzevakken. De focus ligt op zowel vakinhoudelijke verdieping als het ontwikkelen van studievaardigheden die essentieel zijn voor succes in havo-4.

De begeleiding bestaat uit extra lessen en ondersteunende modules waarin leerlingen kennismaken met de specifieke manier van werken en denken binnen hun keuzevak op havo-niveau. Dit omvat het analyseren van complexe vraagstukken, het leren toepassen van vaktheorie in verschillende contexten en het opbouwen van een gestructureerde studiemethode.

Voor exacte vakken zoals **biologie** en **natuur- en scheikunde 1** betekent dit extra oefening in conceptueel denken, het analyseren van experimenten en het toepassen van formules en modellen. Voor **economie** ligt de nadruk op het interpreteren van grafieken en economische principes, terwijl bij **maatschappijkunde** de focus ligt op kritische analyse en argumentatie. Bij **Duits** wordt gewerkt aan het verbeteren van taalvaardigheid en leesbegrip op havo-niveau.

Leerlingen worden daarnaast voorbereid op de werkwijze van havo, zoals het maken van Samenvattingen, zelfstandig werken en het hanteren van langere leerlijnen. Door middel van formatieve toetsen en feedbackmomenten wordt hun voortgang gemonitord en krijgen ze gerichte ondersteuning om zich verder te ontwikkelen.

Deze begeleiding zorgt ervoor dat leerlingen niet alleen hun doorstroomrecht behalen, maar ook daadwerkelijk goed voorbereid zijn op de inhoudelijke en academische eisen van havo-4.

BIJLAGE VOLGSYSTEEM

Op het SAM College geloven we dat elke leerling uniek is en een eigen pad bewandelt om zijn of haar potentieel te bereiken. Daarom zetten we alles op alles om onze leerlingen niet alleen te ondersteunen in hun schoolse vaardigheden, zoals taal en rekenen, maar ook in hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Deze twee pijlers zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en vormen de basis voor een succesvolle en gelukkige toekomst.

Bij SAM College kijken we verder dan cijfers en rapporten. Wij zien onze leerlingen als veelzijdige individuen met talenten, dromen en uitdagingen. Door gericht te volgen waar zij staan in hun ontwikkeling – zowel cognitief als sociaal-emotioneel – kunnen we precies de begeleiding bieden die nodig is. Zo zorgen we ervoor dat leerlingen niet alleen groeien in kennis, maar ook in zelfvertrouwen, veerkracht en sociale vaardigheden. Dit sluit perfect aan bij onze missie: onderwijs op maat bieden dat inspireert en uitdaagt.

In dit stuk laten we zien waarom het volgen van deze ontwikkeling zo belangrijk is en hoe het SAM College hierin een verschil maakt. Aan de hand van inspirerende inzichten uit wetenschappelijk onderzoek wordt duidelijk hoe deze aanpak leerlingen helpt om hun unieke kwaliteiten te versterken en met vertrouwen de wereld tegemoet te treden. Samen bouwen we aan een toekomst waarin leerlingen schitteren – niet alleen op school, maar in het leven. We vragen hierbij hulp aan Ad Vermeulen om onze vragenlijsten passend te maken aan onze behoefte zonder dat het taak verzwarend voelt.

ONDERBOUWING

Het volgen van leerlingen op zowel schoolse vaardigheden als sociaal-emotionele ontwikkeling is essentieel omdat deze aspecten sterk met elkaar verweven zijn en bijdragen aan het algehele succes en welzijn van de leerling. Hieronder wordt dit verder uitgelegd en onderbouwd met literatuur:

1. Belang van schoolse vaardigheden

Schoolse vaardigheden, zoals rekenen, taal en probleemoplossend vermogen, vormen de kern van het onderwijs. Ze zijn de basis voor academisch succes en bepalen in grote mate de toekomstige kansen van leerlingen in werk en maatschappij. Het monitoren van deze vaardigheden helpt om:

Gepersonaliseerd onderwijs te bieden: Door het niveau en de voortgang van leerlingen te volgen, kunnen docenten instructie aanpassen aan de individuele behoeften (Tomlinson, 2001).

Achterstanden vroegtijdig te signaleren: Dit voorkomt dat leerlingen blijvend achterop raken en maakt gerichte interventies mogelijk (Hattie, 2009).

Resultaatgericht werken te stimuleren: Monitoring ondersteunt scholen in het behalen van leerdoelen en het verbeteren van onderwijskwaliteit (Scheerens & Bosker, 1997).

2. Sociaal-emotionele ontwikkeling als basis voor leren

De sociaal-emotionele ontwikkeling (bijvoorbeeld zelfregulatie, sociale vaardigheden en veerkracht) is even belangrijk als cognitieve ontwikkeling. Onderzoek toont aan dat sociaal-emotionele vaardigheden sterk samenhangen met schoolprestaties en een positieve invloed hebben op de motivatie en het gedrag van leerlingen (Durlak et al., 2011). Door deze ontwikkeling te volgen, kunnen scholen:

Leerklimaat verbeteren: Een goede sociaal-emotionele ontwikkeling bevordert een veilige en ondersteunende leeromgeving, wat essentieel is voor effectieve kennisoverdracht (Jennings & Greenberg, 2009).

Risico op uitval verminderen: Leerlingen met onvoldoende sociaal-emotionele vaardigheden hebben een verhoogd risico op gedragsproblemen en schooluitval (Elias et al., 1997).

Burgerschapsvaardigheden stimuleren: Vaardigheden zoals omgaan met de mening van een ander, verdraagzaam zijn en verantwoordelijkheidsbesef zijn essentieel in het volwassen leven (OECD, 2015).

3. Holistische benadering

Het combineren van beide dimensies – cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling – sluit aan bij een holistische benadering van onderwijs, waarin de leerling in zijn geheel wordt gezien (Bronfenbrenner, 1979). Dit helpt scholen om:

Leerlingwelzijn centraal te stellen: Onderwijs moet niet alleen gericht zijn op academische prestaties, maar ook op het bevorderen van geluk, zelfvertrouwen en sociale relaties (Noddings, 2005).

Langetermijnresultaten te waarborgen: Leerlingen die zowel cognitief als sociaal-emotioneel goed ontwikkeld zijn, hebben meer kans op succes in verdere opleiding en werk (Heckman & Kautz, 2012).

Conclusie

Het volgen van leerlingen op zowel schoolse vaardigheden als sociaal-emotionele ontwikkeling is cruciaal om hun volledige potentieel te benutten en hen voor te bereiden op een succesvolle toekomst. Het zorgt voor een evenwichtige ontwikkeling, verhoogt de effectiviteit van het onderwijs en bevordert het welzijn van leerlingen. Door een combinatie van deze dimensies in kaart te brengen, kunnen scholen effectievere interventies bieden en beter inspelen op de behoeften van elke leerling.

ONTWIKKELVELDEN LEERLINGEN

Het volgen van de ontwikkeling van jongeren in het voortgezet onderwijs vraagt om een brede aanpak, waarin zowel cognitieve, sociaal-emotionele, als persoonlijke vaardigheden worden gemonitord. Middel deze feedback, meten we ook of we opbrengsten halen uit de manier waarop we burgerschap aanbieden en oefenen. Het geheel bepaald of bevordering naar een volgend leerjaar. Hieronder volgt een overzicht van belangrijke vaardigheden en ontwikkelingen die cruciaal zijn om te volgen:

Cognitieve vaardigheden

Deze vormen de kern van het onderwijs en zijn direct gerelateerd aan het academisch succes van de leerling:

Taalvaardigheden: Begrip en gebruik van geschreven en gesproken taal, zoals lezen, schrijven, luisteren en spreken.

Rekenvaardigheden: Vaardigheid in wiskundige bewerkingen, probleemoplossend vermogen en analytisch denken.

Executieve functies: Denkprocessen zoals planning, organisatie, werkgeheugen, en zelfcontrole die leerlingen helpen taken effectief uit te voeren.

Sociaal-emotionele vaardigheden

Deze vaardigheden spelen een sleutelrol in het welzijn en de sociale relaties van jongeren:

Zelfregulatie: Het vermogen om emoties, gedrag en gedachten te beheersen, met focus op doorzettingsvermogen en stressmanagement.

Empathie: Het vermogen om de gevoelens en perspectieven van anderen te begrijpen en erop te reageren en het begrip voor anderen.

Sociale vaardigheden: Communicatie, Samenwerken, conflictoplossing en het bouwen van positieve relaties.

Veerkracht: Het omgaan met tegenslagen, fouten en uitdagingen.

Persoonlijke ontwikkeling

De adolescentie is een cruciale periode voor persoonlijke groei en identiteitsvorming:

Zelfbewustzijn: Inzicht in eigen sterke punten, zwakke punten, emoties, waarden en doelen.

Identiteitsontwikkeling: Het ontdekken van persoonlijke interesses, talenten en het vormen van een eigen identiteit en autonomie.

Motivatie en ambitie: Intrinsieke en extrinsieke motivatie, toekomstgerichtheid en het stellen van doelen.

Keuzevaardigheid: Het nemen van verantwoordelijkheid voor eigen keuzes, bijvoorbeeld in vakkenpakketten of vervolgopleidingen.

Fysieke en mentale gezondheid

Gezondheid heeft een directe invloed op het functioneren van leerlingen:

Fysieke ontwikkeling: Groeipatronen, motorische vaardigheden en een gezonde levensstijl (beweging, voeding, slaap).

Mentale welzijn: Het signaleren van stress, angst, depressieve gevoelens of andere psychische uitdagingen.

Weerbaarheid: Het omgaan met groepsdruk, sociale media en andere uitdagingen van de moderne Samenleving.

Maatschappelijke en burgerschapsvaardigheden

Jongeren voorbereiden op hun rol in de Samenleving is een belangrijk aspect van het voortgezet onderwijs:

Verantwoordelijkheidsbesef: Inzet voor gemeenschappelijke belangen, gelijkwaardigheid en respect voor regels en normen.

Culturele sensitiviteit: Het verdraagzaam zijn, begrijpen en respecteren van diversiteit in een multiculturele Samenleving en het afwijzen van onverdraagzaamheid en discriminatie.

Kritisch denken: Begrip van vrijheid van meningsuiting. Het evalueren van informatie en het ontwikkelen van een eigen mening.

Waarom is het volgen van deze vaardigheden belangrijk?

Door deze vaardigheden en ontwikkelingen nauwkeurig te volgen, kunnen scholen gerichte ondersteuning bieden en een compleet beeld krijgen van de leerling. Dit helpt niet alleen bij het verbeteren van schoolprestaties, maar ook bij het bevorderen van persoonlijke groei en sociale integratie. Het **SAM College** kunnen hiermee hun visie van gepersonaliseerd onderwijs kracht bijzetten, zodat iedere leerling wordt geholpen om het beste uit zichzelf te halen.

METEN WAT JE WIL WETEN NIET OMDAT JE WIL METEN.

Het meten van leerlingen in het onderwijs moet niet draaien om de actie van meten zelf, maar om het verkrijgen van waardevolle inzichten die bijdragen aan hun groei en ontwikkeling. Met de uitspraak "**Meten wat je wil weten, niet omdat je wil meten**" wordt de focus gelegd op het bewust kiezen van wat werkelijk van belang is om te meten. Dit betekent dat we niet vervallen in een cultuur waarin data en cijfers centraal staan, maar dat we gericht en betekenisvol meten om het leren en welzijn van leerlingen te ondersteunen.

In het onderwijs is het van groot belang om te meten wat echt bijdraagt aan de ontwikkeling van leerlingen. John Hattie (2009) benadrukt dat effectieve metingen inzicht geven in de voortgang en groei van leerlingen, en dat deze inzichten essentieel zijn voor het verbeteren van onderwijskwaliteit. Dit gaat verder dan enkel cognitieve vaardigheden zoals rekenen en taal; het omvat ook aspecten zoals sociaal-emotionele groei, zelfregulatie en motivatie. Deze vaardigheden zijn cruciaal omdat ze niet alleen invloed hebben op leerprestaties, maar ook op het vermogen van leerlingen om zich aan te passen aan de uitdagingen van het leven.

Het volgen van leerlingen met deze visie maakt gepersonaliseerd onderwijs mogelijk, waarin het unieke leerproces van elke leerling centraal staat. Bij scholen zoals SAM College, waar persoonlijke aandacht en maatwerk vooropstaan, helpt doelgericht meten om onderwijs af te stemmen op de specifieke behoeften van leerlingen. Het geeft inzicht in waar zij staan en wat zij nodig hebben om verder te groeien, zowel academisch als persoonlijk. Carol Ann Tomlinson (2001) stelt dat deze aanpak een positieve invloed heeft op motivatie en betrokkenheid, omdat leerlingen ervaren dat hun leerproces wordt erkend en ondersteund.

Toch is het belangrijk om te waken voor een meetcultuur waarin kwantitatieve resultaten de overhand krijgen. Gert Biesta (2010) waarschuwt dat meten om te meten kan leiden tot eenzijdige aandacht voor toetsresultaten, ten koste van meer holistische doelen zoals creativiteit, kritisch denken en sociale betrokkenheid. Wanneer meten een doel op zichzelf wordt, ontstaat het risico dat leerlingen en docenten zich gevangen voelen in een systeem dat prestaties boven welzijn stelt. Dit kan resulteren in stress, prestatiedruk en een verminderde motivatie.

Het is daarom essentieel dat onderwijsinstellingen prioriteit geven aan kwaliteit boven kwantiteit in het meten van leerlingen. Het gebruik van valide en relevante meetinstrumenten, gericht op wat echt van belang is, zorgt ervoor dat de verzamelde data niet alleen inzichtelijk is, maar ook actiegericht. Hiermee worden onderwijspraktijken versterkt en kunnen leerlingen zich in een veilige en ondersteunende omgeving optimaal ontwikkelen. Meten wat je wil weten, niet omdat je wil meten, vraagt om een bewuste, doelgerichte en empathische benadering waarin de leerling altijd centraal staat.

HOE METEN WE?

Cognitieve vaardigheden

Methode gebonden toetsen; Dit zijn toetsen die verbonden zijn aan de methode die aangeboden wordt. Deze kunnen schriftelijk of verbaal zijn worden afgenomen. Het kan ook zijn dat het gaat over werkstukken die gemaakt worden. Zij worden beoordeeld door de docent die de toets afnemen. En worden gehaald uit een systeem zoals SOM of Magister.

Niet methode gebonden toetsen: Met dynamische toets van DIA brengen we de vordering in kaart op taal, reken en engels op referentie niveau.

Executieve functies: Hieronder vallen inzet cijfers die gegeven worden voor het toptijd afhebben/inleveren van het werk. Ook worden cijfers die voor de verzorging van het werk.

Sociaal-emotionele vaardigheden

Voor onderdelen die lastig met traditionele toetsing te meten zijn, kiezen we voor een 360-gradenfeedback methode. Hierbij beantwoorden docenten, ouders en leerlingen vragen op een schaalniveau. De resultaten van deze vragenlijsten hebben een signalerende functie en dienen als basis voor gesprekken. In deze gesprekken worden de uitkomsten besproken, doelen en interventies vastgesteld of geëvalueerd, en waar nodig aangepast.

Hieronder zie je voorbeelden van vragen die kunnen horen bij de verschillende onderdelen.

Zelfregulatie:

Ik kan mijn aandacht goed bij een taak houden, zelfs als er afleidingen zijn.

Ik kan mezelf motiveren om een taak te doen, ook als ik die niet leuk vind.

Als iets niet meteen lukt, probeer ik het opnieuw in plaats van op te geven.

Empathie:

Ik probeer altijd de mening of situatie van een ander te begrijpen, zelfs als ik het niet eens ben.

Ik merk het vaak op als iemand zich rot voelt en probeer te helpen.

Ik houd bewust rekening met de gevoelens van anderen.

Sociale vaardigheden:

- Ik werk goed Samen in een groep, ook als ik de anderen niet goed ken.
- Ik voel me op mijn gemak om mijn mening te delen in een groep.
- Ik ga op een constructieve manier om met meningsverschillen of conflicten.
- **Veerkracht:**
- Bij een tegenslag, zoals een slecht cijfer of kritiek, blijf ik positief en probeer ik het beter te doen.
- Ik kan snel herstellen van stressvolle of teleurstellende situaties.
- Ik leer van moeilijke situaties en word er sterker van.

Persoonlijke ontwikkeling

Zelfbewustzijn:

- Ik ben me bewust van mijn sterke punten.
- Ik ken mijn eigen zwakke punten en werk eraan om die te verbeteren.
- Ik begrijp hoe mijn emoties mijn gedrag beïnvloeden.

Identiteitsontwikkeling:

- Ik voel me comfortabel met wie ik ben en hoe ik overkom op anderen.
- Ik heb een duidelijk beeld van wie ik wil zijn in de toekomst.
- Ik voel me vrij om mijn eigen keuzes te maken, ongeacht wat anderen denken.

Motivatie en ambitie:

- Ik ben bereid hard te werken om mijn doelen te bereiken.
- Ik voel me vaak gemotiveerd om nieuwe dingen te leren of te proberen.
- Ik laat me niet snel ontmoedigen door tegenslagen als ik iets wil bereiken.

Keuzevaardigheid:

- Ik neem verantwoordelijkheid voor de keuzes die ik maak.
- Ik denk goed na over de gevolgen van mijn beslissingen voordat ik ze neem.
- Ik weet hoe ik informatie moet verzamelen om een goede keuze te maken.
- Ik vraag om advies wanneer ik moeite heb om een keuze te maken.

Fysieke en mentale gezondheid

Fysieke ontwikkeling:

- Ik zorg goed voor mijn lichaam door gezond te eten en voldoende te bewegen.
- Ik krijg meestal voldoende slaap om me uitgerust te voelen.
- Ik voel me fysiek sterk en energiek gedurende de dag.

Mentale welzijn:

- Ik voel me meestal rustig en ontspannen, zelfs in stressvolle situaties.
- Ik heb het gevoel dat ik mensen om me heen heb bij wie ik terecht kan als ik me niet goed voel.
- Ik ervaar vaak een positieve stemming en ben tevreden over mijn leven.

Weerbaarheid:

- Ik kan goed omgaan met kritiek of negatieve feedback.
- Ik herstel snel van tegenslagen of moeilijke situaties.
- Ik weet hoe ik hulp of advies kan vragen als ik ergens mee worstel.

Maatschappelijke en burgerschapsvaardigheden

Verantwoordelijkheidsbesef:

- Ik voel me verantwoordelijk voor mijn eigen gedrag en de gevolgen daarvan.
- Ik besef dat we allemaal, in de basis, gelijkwaardig zijn.
- Ik houd rekening met hoe mijn keuzes anderen kunnen beïnvloeden.

Culturele sensitiviteit:

- Ik respecteer mensen met andere achtergronden of overtuigingen dan de mijne.
- Ik vind het belangrijk om open te staan voor verschillende manieren van denken en leven.
- Ik pas mijn gedrag aan wanneer ik weet dat dit respectvoller is naar iemand met een andere achtergrond.

Kritisch denken:

- Ik vraag me vaak af of de informatie die ik lees of hoor betrouwbaar is.
- Ik denk na over verschillende standpunten voordat ik een mening vorm.
- Ik accepteer de mening van een ander niet altijd dezelfde is dan de mijne.
- Ik ben in staat om aannames of vooroordelen in mijn eigen denken te herkennen.

Practice what you preach

In een onderwijsinstelling waarin de ontwikkeling van leerlingen centraal staat, is het cruciaal om dezelfde principes toe te passen op het personeel. Dit geldt niet alleen voor docenten maar al het personeel werkend op de locatie. Met de uitspraak "**Practice what you preach**" wordt benadrukt dat wat je van leerlingen verwacht, ook weerspiegeld moet worden in hoe je als organisatie omgaat met de groei en ontwikkeling van docenten en andere medewerkers. Het volgen en ondersteunen van de professionele en persoonlijke ontwikkeling van personeel is niet alleen een middel om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen, maar ook een manier om een cultuur van leren en groei te verankeren in de school.

Het monitoren van de ontwikkeling van personeel vraagt om dezelfde holistische benadering die we bij leerlingen toepassen. Dit betekent dat we niet alleen kijken naar vaardigheden en kennis, maar ook naar persoonlijke doelen, teamdynamiek en welzijn. Door middel van gerichte reflectiemomenten, feedback en evaluaties krijgen medewerkers inzicht in hun eigen sterktes en ontwikkelpunten. Tools zoals 360-gradenfeedback of intervisiegesprekken bieden een waardevolle basis om dit proces te ondersteunen. Hierbij gaat het niet om beoordeling, maar om groei en Samenwerking.

De kracht van een dergelijke aanpak ligt in het voorbeeldgedrag dat het personeel toont aan de leerlingen. Wanneer docenten laten zien dat zij openstaan voor feedback, actief werken aan hun ontwikkeling en verantwoordelijkheid nemen voor hun leerproces, geven zij het goede voorbeeld. Volgens Hattie (2009) heeft de kwaliteit van de docent een van de grootste effecten op leerprestaties van leerlingen. Het ontwikkelen van personeel is daarom niet alleen een interne verantwoordelijkheid, maar een direct middel om de impact op de leerling te vergroten.

Gert Biesta (2010) waarschuwt echter voor een overmatige focus op meten zonder doel. Daarom is het essentieel om te meten wat echt bijdraagt aan de ontwikkeling van het personeel en dit proces te verbinden met actiegerichte stappen. Dit kan door het koppelen van persoonlijke ontwikkelplannen aan de missie van de school en door het stimuleren van een cultuur waarin leren, experimenteren en fouten maken worden gewaardeerd.

Door als organisatie te investeren in de groei van personeel, ontstaat een wederzijds versterkend effect: gemotiveerde en capabele medewerkers dragen bij aan de groei van leerlingen, en andersom. Practice what you preach betekent in dit kader dat scholen niet alleen pleiten voor levenslang leren, maar dit ook daadwerkelijk in de praktijk brengen, binnen hun teams en organisatie. Hiermee creëren we niet alleen een cultuur van professionele excellentie, maar ook een inspirerende en duurzame leeromgeving waarin iedereen, van leerling tot docent, kan floreren.

De 360-gradenfeedback vormt een kernonderdeel van de gesprekscyclus. Deze periodieke gesprekken zijn gericht op het vaststellen van individuele doelen, scholingsbehoeften en het waarborgen van de onderwijskwaliteit. Daarnaast hebben ze een signalerende functie met betrekking tot het welzijn van werknemers. De inzichten uit deze gesprekken sturen zowel het individuele en teamgerichte scholingsplan als het jaarplan, waardoor persoonlijke groei en organisatiedoelen naadloos op elkaar aansluiten.

Ontwikkelvelden docenten

De docenten vragenlijst bestaat uit vragen op onderstaande punten.

Pedagogische en didactische vaardigheden

- Effectiviteit in het differentiëren en afstemmen van lessen op de behoeften van leerlingen.
- Gebruik van innovatieve onderwijsmethoden en technologie in de klas.
- Het creëren van een positief en veilig leerklimaat.

Reflectief en zelfsturend vermogen

- Het vermogen om kritisch te reflecteren op eigen handelen en resultaten.
- Zelf verantwoordelijkheid nemen voor eigen professionele ontwikkeling.

Samenwerking en teamontwikkeling

- Constructief Samenwerken binnen een team of vakgroep.
- Het tonen van initiatief in teamdoelstellingen en gezamenlijke projecten.
- Het bijdragen aan een cultuur van vertrouwen, openheid en collegialiteit.

Innovatie en flexibiliteit

- Bereidheid en vermogen om nieuwe ideeën en werkwijzen te verkennen en toe te passen.
- Snel aanpassen aan veranderende omstandigheden, zoals nieuwe onderwijskundige eisen.

Communicatieve vaardigheden

- Effectieve communicatie met collega's, leerlingen en ouders.
- Duidelijke en positieve feedback geven en ontvangen.
- Het hanteren van conflicten op een constructieve manier.

Persoonlijk leiderschap

- Het nemen van verantwoordelijkheid voor eigen taken en prestaties.
- Het tonen van eigenaarschap in schoolontwikkelingen en beleid.
- Actief bijdragen aan de missie en visie van de school.

Welzijn en veerkracht

- Het bewaken van een gezonde werk-privébalans.
- Het omgaan met werkdruk en stressvolle situaties.
- Het signaleren en bespreekbaar maken van eigen welzijnsbehoeften.

Professionele kennis en vakmanschap

- Bijblijven met vakinhoudelijke en onderwijskundige ontwikkelingen.
- Deelname aan scholing, trainingen en intervisie.
- Het toepassen van nieuwe kennis in de praktijk.

Schetsen uiterlijk

Op een mobiel device

HET SAM COLLEGE

Cognitief

	Periode 1	Periode 2	Periode 3
Nederlands			
Engels			
Wiskunde			
Aardrijkskunde			
Geschiedenis			
Economie			
NASK			
Kunst en cultuur			
Gym			

	Plannen	Inzet	Verzorging
Jij			
Ouders			
Docent			

HET SAM COLLEGE

Fysieke en mentale gezondheid

Fysieke ontwikkeling

Jij	
Ouders	
Docent	

Mentaal Welzijn

Jij	
Ouders	
Docent	

Weerbaarheid

Jij	
Ouders	
Docent	

HET SAM COLLEGE

Mentaal welzijn

Fysieke en mentale gezondheid

Ik voel me meestal rustig en ontspannen, zelfs in stressvolle situaties.	Jij	
	Ouders	
	Docent	

Ik heb het gevoel dat ik mensen om me heen heb bij wie ik terecht kan als ik me niet goed voel.	Jij	
	Ouders	
	Docent	

Ik ervaar vaak een positieve stemming en ben tevreden over mijn leven.	Jij	
	Ouders	
	Docent	

Op een computerscherm

Cijferlijst			
	Periode 1	Periode 2	Periode 3
 Cognitief	Nederlands		
	Engels		
	Wiskunde		
	Aardrijkskunde		
	Geschiedenis		
	Economie		
	NASK		
	Kunst en cultuur		
	Gym		
	Plannen	Inzet	Verzorging
Jij			
Ouders			
Docent			

HET SAM COLLEGE

	Fysieke ontwikkeling	Mentaal Welzijn	Weerbaarheid
Jij	Ik zorg goed voor mijn lichaam door gezond te eten en voldoende te bewegen. Ik krijg meestal voldoende slaap om me uitgerust te voelen. Ik voel me meestal rustig en ontspannen, zelfs in stressvolle situaties. Ik heb het gevoel dat ik mensen om me heen heb bij wie ik terecht kan als ik me niet goed voel. Ik kan goed omgaan met kritiek of negatieve feedback.	Ik voel me fysiek sterk en energiek gedurende de dag. Ik heb vaak een positieve stemming en ben tevreden over mijn leven. Ik herstel snel van tegenslagen of moeilijke situaties. Ik weet hoe ik hulp of advies kan vragen als ik ergens mee worstel.	
Ouders			
Docent			

Literatuurlijst

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.
- Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions. *Child Development*, 82(1), 405–432.
- Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., ... & Shriver, T. P. (1997). *Promoting Social and Emotional Learning: Guidelines for Educators*. ASCD.
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.
- Heckman, J. J., & Kautz, T. (2012). Hard Evidence on Soft Skills. *Labour Economics*, 19(4), 451–464.
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The Prosocial Classroom: Teacher Social and Emotional Competence in Relation to Student and Classroom Outcomes. *Review of Educational Research*, 79(1), 491–525.
- Noddings, N. (2005). *The Challenge to Care in Schools: An Alternative Approach to Education*. Teachers College Press.
- OECD. (2015). *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*. OECD Publishing.
- Scheerens, J., & Bosker, R. J. (1997). *The Foundations of Educational Effectiveness*. Pergamon.
- Tomlinson, C. A. (2001). *How to Differentiate Instruction in Mixed-Ability Classrooms*. ASCD.
- Biesta, G. (2010). *Good Education in an Age of Measurement: Ethics, Politics, Democracy*. Routledge.
- Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.

BIJLAGE REKEN- EN TAAL BELEID

BELEID LEESBEVORDERING HET SAM COLLEGE

Veel jongeren vinden lezen steeds minder interessant, zeker in vergelijking met andere vormen van entertainment. Dit kan te maken hebben met een verandering in voorkeuren, waarbij veel leerlingen liever video's of andere visuele media consumeren dan gedrukte teksten. Toch vinden wij het op het Sam college van belang dat leerlingen weer plezier krijgen in lezen. Voor de ontwikkeling van leerlingen in goed kunnen lezen van wezenlijk belang. Niet alleen verbetert goed lezen hun taalvaardigheid, ook zorgt het voor een groei in hun cognitieve ontwikkeling. Leerlingen worden uitgedaagd kritisch te denken, verbanden te leggen en nieuwe perspectief te begrijpen. Lezen van boeken kan ook het inlevingsvermogen vergroten en leerlingen helpen om zich te verplaatsen in verschillende situaties, wat hun sociale vaardigheden kan verbeteren. Bij het Sam college houden wij ons actief bezig met leesbevordering.

We doen dat op de volgende manieren:

1. Het stimuleren van lezen

We leggen in de eerste instantie de nadruk op kwantiteit boven kwaliteit. In leerjaar 1 mogen leerlingen lezen wat ze leuk vinden. Wel stimuleren we leerlingen hun blikveld te vergroten.

Aan het begin van de lesdag starten de leerlingen met het lezen uit hun leesboek. Dit leesboek hebben ze altijd bij zich. Ook gedurende de dag is er regelmatig tijd om je leesboek erbij te pakken. In de lokalen zijn verschillende boeken aanwezig waar leerlingen uit mogen kiezen. Ook werken we nauw Samen met de plaatselijke bibliotheek.

Na het uitlezen van het boek volgen er geen uitgebreide boekverslagen die leerlingen moeten maken, maar maken ze een korte opdracht voor in hun leesdossier. Denk hierbij aan een korte omschrijving waarom dit boek wel of geen aanrader is. Het leesdossier wordt gedurende hun hele loopbaan op het Sam college aangevuld.

Leerlingen kunnen zich vrijblijvend inschrijven van de leesclub van het Sam college. Daar praten we over boeken, maken we creatieve opdrachten bij boeken en schrijven we fan-fiction.

2. Differentiatie in leesaanbod

We houden op het Sam college rekening met het verschil in leesniveau. Dat voorkomt dat leerlingen zich overweldigd voelen door moeilijke teksten. Ook is er een aanbod van E-books en luisterboeken. Zeker in combinatie met geschreven teksten, kunnen luisterboeken een ondersteuning bieden bij leerlingen die moeite hebben met lezen. Ook bij het lezen van lange schoolteksten bieden we aan dat de teksten voorgelezen kunnen worden. Dankzij ons systeem met parallelen lesroosters kunnen we dit faciliteren.

3. Betrekken van ouders en gemeenschap

We informeren ouders over het belang van het lezen en moedigen hen aan om het leesgedrag van hun kinderen te ondersteunen.

Er is ruimte voor mensen binnen de gemeenschap om zo nu en dan aan te sluiten bij de leesclub. Ook kunnen ouders uitgenodigd worden om voor te komen lezen. Tot slot willen we jaarlijks een schrijver uitnodigen op school.

4. Leesstrategieën aanleren

Tijdens de lessen Nederlands worden leesstrategieën aangeleerd. Ook leren we leerlingen om te gaan met moeilijke woorden. We moedigen leerlingen aan om actief met teksten aan de slag te gaan, door aantekeningen te maken, woorden op te zoeken of discussies aan te gaan over wat ze hebben gelezen.

Door deze verschillende benaderingen te combineren, kan leesbevordering in het voortgezet onderwijs bijdragen aan het verbeteren van de leesvaardigheid van leerlingen en hen voorbereiden op hun verdere studie en carrière.

BELEID NEDERLANDS ALS TWEDE TAAL (NT2) HET SAM COLLEGE

Het beleid rondom Nederlands als Tweede Taal (NT2) in het Sam college is gericht op het ondersteunen van leerlingen die de Nederlandse taal niet als moedertaal hebben. Dit beleid heeft als doel deze leerlingen te helpen zich te ontwikkelen in de Nederlandse taal, zodat zij succesvol kunnen deelnemen aan het onderwijs en de Samenleving. Taal is de basis van veel vakken in het voortgezet onderwijs. Een goede beheersing van het Nederlands is noodzakelijk om de lesstof goed te begrijpen, huiswerk te maken en goede cijfers te behalen.

Om het rekening te houden met NT2 binnen de reguliere lessen passen we het volgende beleid toe:

1. Differentiatie in de klas

Onze leraren zijn zich bewust van de verschillende niveaus van taalkennis en kunnen hun lesmateriaal en instructie daarop aanpassen. Dit kan door bijvoorbeeld extra uitleg te geven, visuele hulpmiddelen te gebruiken of interactieve werkvormen te hanteren die taalondersteuning bieden. Ook kan er altijd teruggevallen worden op onze onderwijsassistent. In elke jaarjaar is er op het Sam college een onderwijsassistent aanwezig.

2. Taalcoach

Er kunnen specifieke taalcoaches of NT2-specialisten worden aangesteld om leerlingen te ondersteunen. Dit kan in de vorm van aparte taallessen of door begeleiding binnen reguliere vakken. Hierdoor krijgen leerlingen de kans om de taal sneller onder de knie te krijgen, terwijl ze tegelijkertijd kunnen meedoen met de reguliere vakken.

Ook werken we actief Samen met scholen in de omgeving die NT2 lessen aanbieden. Naast een taalcoach werken we in de klassen met een maatje. Iemand uit de klas die de leerling extra kan ondersteunen bij taal indien nodig. Het maatje krijgt voorafgaande een korte cursus over wat het inhoudt om maatje te zijn.

3. Extra taallessen op school

Voor leerlingen die er behoefte aan hebben bieden we een extra uur Nederlands aan in de week. Tijdens dat uur gaan we ons bezig houden met de teksten waar ze op dat moment tijdens andere vakken mee bezig zijn. Hierbij kunnen ook leerlingen uit hogere klassen ingezet worden.

4. Gebruik maken van digitale hulpmiddelen

Er zijn veel digitale platforms en apps die kunnen helpen bij het verbeteren van de taalvaardigheid van leerlingen. Deze kunnen geïntegreerd worden in het lesaanbod, zodat leerlingen zelf in hun eigen tempo kunnen werken aan het verbeteren van hun Nederlands. Denk hierbij aan Duolingo, Memrise, NT2taalmenu.nl, maar ook Youtube.

5. Inclusieve toetsing door differentiatie

De toetsen en examens moeten aangepast kunnen worden aan het taalniveau van de leerlingen. Bijvoorbeeld door meer tijd te geven voor taalgebruik of door toetsen in een alternatieve vorm aan te bieden.

6. Culturele diversiteit erkennen

Het is belangrijk om de culturele achtergrond van de leerling te waarderen en deze als kracht te gebruiken. Leerlingen krijgen alle ruimte om zichzelf te zijn en hun klasgenoten kennis te laten maken met andere culturen.

7. Formatief toetsen en methode ongebonden toetsen

Er wordt regelmatig gelet op de voortgang van leerlingen, bijvoorbeeld door middel van korte toetsjes of opdrachten. Dit helpt om de voortgang bij te houden en leerlingen te ondersteunen op het moment dat ze het meeste baat hebben bij extra hulp. Daarnaast werken we met niet-methode-gebonden toetsen om de voortgang van de leerlingen in kaart te brengen. Leerlingen blijven mede door de adaptieve toetsing uitgedaagd en gemotiveerd. We hebben onszelf als doel gesteld om eind leerjaar 3 alle leerlingen minimaal op het 2F-niveau te hebben.

BELEID REKENEN HET SAM COLLEGE

Bij het Sam college geloven wij dat een solide rekencapaciteit essentieel is om succesvol te zijn in je schoolloopbaan. Rekenen is een fundamentele vaardigheid die leerlingen nodig hebben voor vrijwel alle vakken en niet uitsluitend bij wiskunde, natuurkunde of economie. Een effectief rekenbeleid zorgt ervoor dat het onderwijs aansluit bij de behoeften van alle leerlingen, waardoor het niveau van rekenen en wiskunde in het algemeen verbetert. Dit draagt bij aan betere leerresultaten en meer gemotiveerde leerlingen.

Bij het Sam college houden wij ons actief bezig met het verbeteren van rekenen. We doen dat op de volgende manieren:

1. Doorlopende leerlijn

Rekenen wordt in elke leerjaar en in verschillende vakken geïntegreerd, zodat er een doorlopende leerlijn ontstaat waarbij vaardigheden steeds verder worden uitgebouwd.

2. Differentiatie

Rekenen wordt afgestemd op het niveau en de mogelijkheden van de leerlingen, zodat iedereen op zijn of haar niveau wordt uitgedaagd en ondersteund. Leerlingen die moeite hebben met rekenen, krijgen gerichte extra ondersteuning, zoals bijles, extra oefenmateriaal of ze krijgen extra ondersteuning van onze onderwijsassistent. Leerlingen die uitblinken in rekenen, worden uitgedaagd door ze complexere en uitdagendere taken aan te bieden, bijvoorbeeld in de vorm van verrijkingsopdrachten of het verdiepen in meer abstracte wiskundige vraagstukken.

3. Interdisciplinaire aanpak

In andere vakken zoals economie, natuurkunde, en biologie wordt rekenen ook geïntegreerd. Bijvoorbeeld, bij het oplossen van vraagstukken in de natuurkunde of het berekenen van percentages in economie. Leerlingen krijgen de gelegenheid om een eigen oplossingspad te ontdekken. Voor de leerlingen die moeite hebben met rekenvraagstukken krijgen in bij alle vakken op een gelijke manier een oplossingspad aangeboden. Er is een uniforme aanpak, waardoor het voor de leerling duidelijker te herkennen is.

4. Projectmatig

Bij het Sam college werken we veel projectmatig. Door rekenvaardigheden in de context van een project toe te passen, kunnen leerlingen zien hoe ze rekenen kunnen gebruiken in de echte wereld. We geloven dat dit een positieve uitwerking zal hebben op hun motivatie. Door rekenproblemen in interessante en uitdagende projecten aan te pakken, zien ze niet alleen de wiskundige theorie, maar ook de toepassing ervan.

5. Formatief toetsen en methode ongebonden toetsen

Er wordt regelmatig gelet op de voortgang van leerlingen, bijvoorbeeld door middel van korte toetsjes of opdrachten. Dit helpt om de voortgang bij te houden en leerlingen te ondersteunen op het moment dat ze het meeste baat hebben bij extra hulp. Daarnaast werken we met niet-methode-gebonden toetsen om de voortgang van de leerlingen in kaart te brengen. Leerlingen blijven mede door de adaptieve toetsing uitgedaagd en gemotiveerd. We hebben onszelf als doel gesteld om eind leerjaar 3 alle leerlingen minimaal op het 2F-niveau te hebben.

6. Evaluatie en bijstelling

De resultaten van toetsen en observaties worden geanalyseerd om te zien in hoeverre de doelstellingen van het rekenonderwijs behaald worden. Leerlingen krijgen de gelegenheid om hun ervaringen met het rekenonderwijs te delen. Dit wordt meegenomen in de evaluatie van de effectiviteit van het beleid. Op basis van de evaluatie worden waar nodig aanpassingen gedaan aan het rekenonderwijs. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat er extra ondersteuning geboden wordt voor bepaalde onderwerpen of dat bepaalde onderwijsstrategieën worden aangepast.

7. Communicatie met ouders

Het is belangrijk dat ouders goed op de hoogte zijn van de vorderingen van hun kind op het gebied van rekenen. Via onze communicatiemiddelen worden ouders geïnformeerd over de voortgang van hun kind.

Laat iedere leerling groeien met
dia•toetsen

BIJLAGE DIA TEKST

dia•tekst NEDERLANDS

ACHTERGROND EN TOETSRESULTATEN

INLEIDING

Het doel van dit document is om achtergrondinformatie te geven bij de toetsinhoud en toetsresultaten van Diatekst Nederlands 2.0. Iedereen die de toetsresultaten analyseert en interpreteert wordt aangeraden om de informatie in dit document goed te lezen.

Voor de afnamecondities, instructies voor de testleider en andere zaken die te maken hebben met een goede afname van de toets wordt verwezen naar de hulppagina's in de Dia-Groeiwijzer.

1.1 HET LEESPROCES

Begrijpend lezen is een complexe vaardigheid, waarbij sprake is van een voortdurende interactie tussen hogere en lagere verwerkingsprocessen. Deze verwerkingsprocessen zijn uitgebreid in diverse publicaties over het leesproces naar voren gebracht (o.a. Van Dijk & Kintsch 1983; Kintsch 1998; Hacquebord 1989; Van den Broek, 2009). In het begrijpend-lezenconstruct van Diatekst wordt onderscheid gemaakt tussen drie verschillende niveaus van informatieverwerking tijdens het begrijpend lezen: het *micro*-, *meso*- en *macroniveau*.

Dit onderscheid kent zijn oorsprong in de theorie van Kintsch en Van Dijk (1983, 2005), zie ook Hacquebord (1989). Volgens deze theorie bestaat een tekst uit onderling verbonden proposities op verschillende tekstuele niveaus, die de informatiestructuur van een tekst vormen. Door een propositionele analyse van een tekst is het mogelijk bloot te leggen hoe deze is geconstrueerd door een auteur. De lezer moet om de tekst te kunnen begrijpen de tekst cognitief *reconstrueren*. Dit betreft zowel het begrip van elementaire proposities op het microniveau van een tekst (begrip van woorden en enkelvoudige zinnen) als verbanden die een auteur heeft aangebracht tussen die proposities door onder andere verbindingswoorden en structuuraanduiders (het mesoniveau). Op de hogere verwerkingsniveaus (het macroniveau) vindt de integratie van informatie plaats op basis van enerzijds de tekstuele informatie (de 'text base') en anderzijds de kennis van een lezer betreffende de tekstinhoud (topologische kennis), waarbij de constructie van het zogenaamd 'situation model' van een tekst plaatsvindt. Om een tekst te kunnen begrijpen, is dus begrip nodig op de verschillende tekstniveaus en moet de lezer zijn eigen kennis van de wereld inbrengen.

De vragen bij Diatekst worden gesteld op deze drie niveaus: micro, meso en macro.

- Microvragen zijn vragen naar het letterlijke begrip van woorden en zinnen in de tekst. Bijvoorbeeld: *Wat betekent X in regel 3?*
- Mesovragen zijn vragen naar verbanden binnen de alinea. Bijvoorbeeld: *waarnaar verwijst Y in regel 4?*
- Met macrovragen wordt het begrip van de strekking van de tekst getoetst. Bijvoorbeeld: *Wat wil de auteur met deze tekst duidelijk maken?*

In het Referentiekader Taal, domein zakelijke teksten (Meijerink 2009) worden ook verschillende aspecten van tekstbegrip beschreven: begrijpen, interpreteren, evalueren en samenvatten (Meijerink 2009). Deze taakaspecten komen terug in de vraagtypen van Diatekst. De micro- en mesovragen betreffen vooral het begrijpen. Op het macroniveau wordt ook gevraagd naar interpretatie en evaluatie van teksten. In Afbeelding 1 is te zien hoe de taakaspecten uit het referentiekader gerelateerd zijn aan de bij Diatekst gehanteerde termen.

Afbeelding 1: de taakaspecten uit het referentiekader gerelateerd aan de bij Diatekst gehanteerde termen.

1.2 DE TEKSTEN

Diatekst bestaat uit een toetsenbank met diverse teksten met vragensets. De teksten zijn representatief voor het aanbod van teksten waarmee leerlingen op de verschillende onderwijsniveaus te maken krijgen. Ze komen uit informatieve (school)boeken, tijdschriften, voorlichtingsmateriaal en media zoals tijdschriften en kranten. Teksten van het internet zijn alleen opgenomen als ze geen links of interactieve elementen bevatten. De toetsen bevatten geen nieuwsteksten of teksten die anderszins sterk afhankelijk zijn van actualiteit. Binnen de toetsomgeving zijn de meeste teksten voorzien van regelnummers zodat daar in de bijbehorende vragen naar verwezen kan worden. Bij de onderwerpskeuze is rekening gehouden met verschillende interesses van leerlingen, waarbij specifieke jongens- of meisjesonderwerpen worden vermeden. Daarnaast is rekening gehouden met verschillende (geloofs)achtergronden van de leerlingen. Tevens worden racistische of anderszins discriminerende inhoud vermeden.

De teksten zijn gerangschikt op moeilijkheidsgraad. Leerlingen stappen deze toetsenbank op een bepaald punt in, afhankelijk van hun leerjaar en niveau. Binnen de toetsenbank doorlopen leerlingen vervolgens een bepaalde route, afhankelijk van hun niveau. Het kan voorkomen dat delen van verschillende routes elkaar overlappen. De teksten zijn ingedeeld op referentieniveau door een panel van experts.

De procedure van moeilijkheidsdefiniëring is beschreven in Andringa en Hacquebord (2000). Hacquebord en Lenting-Haan (2012) beschrijven, aanvullend op deze publicatie, de manier waarop de teksten gerelateerd worden aan de referentieniveaus zoals beschreven in het Referentiekader (Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen, 2009) en uitgewerkt door SLO (Meestringa, 2010). In hun onderzoek werd een expertpanel gevraagd om de teksten in te delen volgens de kenmerken uit het Referentiekader. Vervolgens is onderzocht welke objectieve en meetbare tekstkenmerken het paneloordeel kon voorspellen. De conclusie van de auteurs is dat de gemiddelde zinslengte (GZL), de gemiddelde woordlengte (GWL) en de tekstlengte (TL) goede voorspellers zijn voor het paneloordeel, maar dat een menselijke beoordeling de belangrijkste indicator is voor het niveau van een tekst. De selectie van teksten voor het toetsonderdeel hangt af van de mate waarin deze teksten eenduidig zijn geanalyseerd door de computer en door het panel zijn beoordeeld en geschikt worden geacht.

1.3 DE VRAGEN

De opgaven zijn opgesteld door taalkundig geschoolde toetsconstructeurs die de geselecteerde teksten eerst propositioneel analyseren als basis voor de opgaven op de verschillende verwerkingsniveaus. Per tekst komen verschillende aspecten van de taakuitvoering aan de orde. De

teksten met opgaven zijn voorgelegd aan de panels van experts. Deze beoordeelden de opgaven inhoudelijk en taalkundig. Op basis van deze paneloordelen zijn de opgaven eventueel gereviseerd en definitief ingedeeld. De panels beoordeelden ook de indeling in vraagtypen en stelden deze eenduidig vast, zowel op de niveaus micro/meso/macro als op de aspecten van tekstbegrip uit het referentiekader.

Met het oog op leerlingen met een andere taalachtergrond, zwakke lezers en leerlingen met een lagere intelligentie wordt goed gekeken naar de begrijpelijkheid van de vraagstelling. Bij de verwoording van de opgaven wordt er rekening mee gehouden dat de vraagstelling van een eenvoudiger taalkundig niveau is dan het bevroegde. Er mag geen ruis optreden doordat de opgave zelf niet wordt begrepen.

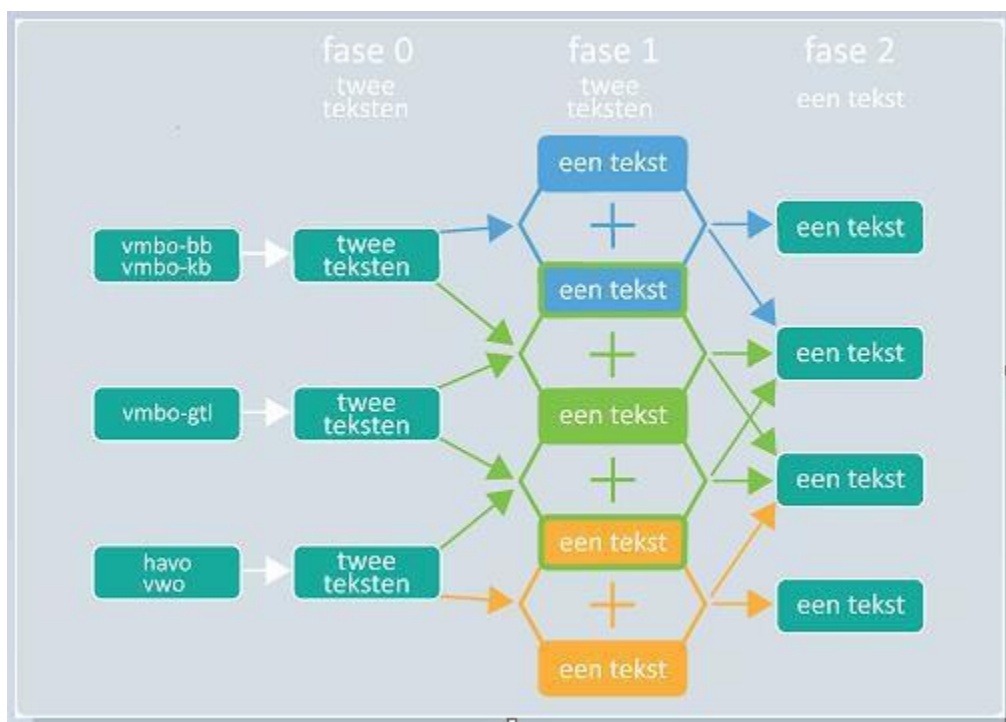
Bij de teksten worden voornamelijk meerkeuzevragen gesteld en af en toe ook een (duidelijk afgebakende) open vraag. In het geval van de meerkeuzevragen is de stam de verwoording van een tekstpropositie in vragende vorm, gevolgd door drie of vier antwoordalternatieven, afhankelijk van de tekst. In het geval van open vragen wordt gevraagd naar een woord of een hoeveelheid waarbij rekening wordt gehouden met verschillende schrijfwijzen (hoofdletters, kleine letters, getallen).

1.4 ADAPTIVITEIT

Diatoetsen onderscheidt vijf onderwijsniveaus per leerjaar: vmbo-bb, vmbo-kb, vmbo-gtl, havo en vwo. De tekstpakketten voor vmbo-bb en vmbo-kb zijn in ieder leerjaar dezelfde, net als de tekstpakketten voor havo en vwo. Alle toetsen zijn adaptief en bevatten verschillende routes.

Voor de realisatie van de adaptiviteit is gekozen voor MST (multi-stage-testing). Voordeel van deze vorm van adaptiviteit is dat een leerling dan de mogelijkheid heeft om binnen een module terug te bladeren en opgaven te corrigeren. Daarnaast hebben onze inhoudelijke experts zo meer mogelijkheden om de samenstelling per route te bewaken, dan wanneer dit geheel door een algoritme bepaald wordt, zoals bij een CAT. Er is gekozen voor het 1-3-4 MST-model. Er wordt op basis van het door de docent/beheerder gekozen onderwijsniveau een set aan de leerling toegekend. Leerlingen starten (binnen een set) met dezelfde module. Afhankelijk van hoe de leerling presteert op deze module, wordt de leerling automatisch een vervolgroute aangeboden. Afbeelding 2 laat zien hoe het MST-model voor Diatekst Nederlands is opgebouwd.

In fase 0 krijgt de leerlingen twee teksten aangeboden, afhankelijk van zijn instapniveau. Daarna wordt hij doorgestuurd naar fase 1, met opnieuw twee teksten. In fase 2 krijgt de leerling tot slot nog een tekst aangeboden. In totaal zijn er per onderwijsniveau 4 mogelijke routes die de leerling kan doorlopen. Leerlingen merken zelf niet dat ze doorgaan naar een volgende fase.

Afbeelding 2: MST-model in de toets

1.5 DIATEKST AFNEMEN BIJ DYSLECTISCHE LEERLINGEN

Voor dyslectische leerlingen zijn geen aparte toetsversies beschikbaar. Wel kan er voor dyslectische leerlingen gebruik worden gemaakt van de voorleesfunctie in de toets. Daarbij worden de tekst en de vragen voorgelezen met behulp van BrowseAloud van Lexima. Kijk voor meer informatie hierover op de hulppagina over dit onderwerp in de Dia-groeiwijzer.

Bedenkt u zich voor de afname goed op wat voor manier u een beeld wilt krijgen van het begrip leesniveau van uw leerling: met of zonder hulp van voorleessoftware. Mocht u er voor kiezen om de toets Diatekst af te nemen met ondersteuning van voorleessoftware, realiseert u zich dan goed dat dit gevolgen heeft voor de interpretatie van de resultaten. Omdat er geen aparte normering is voor dyslectische leerlingen, wordt een leerling die voorleessoftware gebruikt vergeleken met leerlingen die deze software niet gebruiken hebben.

1.6 VERVERSING

Bij Diatekst zijn bij sommige teksten verversingsopgaven opgenomen. Deze verversingsopgaven worden in de toets niet expliciet vermeld. Leerlingen merken tijdens het maken van de toets niet welke opgave een verversingsopgave is en welke opgave meetelt voor de score. De afnamecondities van de verversingsopgaven zijn hierdoor gelijk aan de meetellende opgaven. Dit maakt het mogelijk om de toetsinhoud te verversen.

DE TOETSRESULTATEN

De scores op Diatekst worden gegeven in een vaardigheidsscore (BLN) die gekoppeld is aan de referentieniveaus, een percentielscore en deelscores (micro, meso, macro).

1.7 BEGRIJPEND LEESNIVEAU (BLN), REFERENTIENIVEAUS EN STREEFScores

De BLN-score geeft het niveau van de leerling aan op een ontwikkelingsschaal die het algehele tekstniveau van de leerling uitdrukt. Deze score is gekoppeld aan de referentieniveaus taal¹ volgens de kleurenbalk in Afbeelding 3.

Afbeelding 3: De BLN-score gekoppeld aan de referentieniveaus

Met de BLN-score en de referentieniveaus kunt u uw leerlingen eenvoudig volgen. In het model dat Diatoetsen hanteert vallen de referentieniveaus in een bepaald kleurgebied: 1F ligt tussen BLN 786 en 850, 2F tussen 982 en 1063. Een leerling met BLN 800 zit dus op niveau 1F voor wat betreft begrijpend lezen van zakelijk informatieve teksten. Met het leerlingvolgsysteem ziet u of de ontwikkeling van uw leerling vooruitgaat of stagneert. Met een cesuurtoets zoals de eindexamens wordt uiteindelijk bepaald of de leerling het vereiste referentieniveau heeft behaald.

Wanneer u de resultaten van uw leerlingen analyseert, kijkt u eerst naar het behaalde BLN. Er worden per schooltype en leerjaar zogenaamde streefscores gegeven, die het gebied aanduiden waarin de score van de leerling idealiter moet vallen in zijn ontwikkeling naar het volgende referentieniveau. De streefscores gelden voor afnames op het adviesmoment en zijn gesteld rondom de gemiddelde score van het betreffende onderwijsniveau².

In het model dat Diatoetsen hanteert vallen de referentieniveaus in een bepaald kleureng gebied. Omdat Diatekst geen cesuurtoets is zoals het examen, wordt volstaan met een gebiedsaanduiding die gebaseerd is op de scores die leerlingen laten zien op de toets en op het uiteindelijk te behalen referentieniveau.

Het model gaat er vanuit dat een leerling op vmbo-bb-niveau aan het begin van leerjaar 1 een BLN behaalt tussen 755 en 815, dat een leerling op vmbo-tl-niveau in staat moet zijn een BLN te behalen

¹ De cesuren voor de referentieniveaus zijn voor Diatekst 2.0 opnieuw berekend. Er zijn door nieuwe dataverzameling en –analyses verschillen mogelijk met Diatekst 1.0. Dit heeft onder andere te maken met de eindtoets basisonderwijs, waaruit blijkt dat meer leerlingen de referentieniveaus 1F en 2F behalen dan voorheen gedacht werd. Vanwege deze verschuiving worden de referentieniveaus bij Diatekst 2.0 in een iets andere vormgeving getoond dan bij Diatekst 1.0.

² Bij Diatekst 1.0 waren de streefscores niet rond het gemiddelde gesteld, maar in veel gevallen wat hoger. Het is daardoor mogelijk dat bij Diatekst 2.0 meer leerlingen op of boven de streefscore presteren dan bij Diatekst

1.0 het geval was.

tussen 880 en 940 en dan een vwo-leerling zou moeten binnenkomen met een BLN tussen 1015 en 1075. Het volledige overzicht met streefscores vindt u in Afbeelding 4.

De streefscores worden in de Dia-groeiwijzer weergegeven door vierkante kleurenblokjes. Het kleurenblokje geeft weer waar een leerling met de behaalde score staat ten opzichte van de referentieniveaus. Met deze score ziet u of een leerling op de goede weg is naar het referentieniveau dat hij over een aantal jaren behaald moet hebben. De leerling krijgt als hij de toets heeft afgerond zelf ook te zien welke score hij behaald heeft in termen van de referentieniveaus, doordat de kleurenbalk wordt weergegeven met daarin de plaats van de behaalde score aangegeven.

Op sommige punten wijken de **streefscores** af van het beeld dat de **toetscores** landelijk vertonen. De streefscores zijn dan uw leidraad bij het bepalen of uw leerling op de goede weg is naar het referentieniveau. In het overzicht in Afbeelding 4 staan de streefscores van alle niveaus weergegeven.

Leerjaar	Toetsniveau	Streefscore
1 - nulmeting	Vmbo BB	755 - 815
1 - nulmeting	Vmbo KB	815 – 875
1 - nulmeting	Vmbo TL	880 – 940
1 - nulmeting	Havo	945 – 1005
1 - nulmeting	Vwo	1015 - 1075
1 - volgmeting	Vmbo BB	790-850
1 - volgmeting	Vmbo KB	830-890
1 - volgmeting	Vmbo TL	890-950
1 - volgmeting	Havo	960-1020
1 - volgmeting	Vwo	1045-1105
2	Vmbo BB	800-860
2	Vmbo KB	865-925
2	Vmbo TL	905-965
2	Havo	985-1045
2	Vwo	1085-1145
3	Vmbo BB	835-895
3	Vmbo KB	945-1005
3	Vmbo TL	950-1010
3	Havo	1015-1075
3	Vwo	1155-1215
4	Havo	1105-1165
4	Vwo	1225-1285

Afbeelding 4: de streefscores

1.8 RELATIE TOETSINHOUD EN SCORES

De inhoud van de toetsen zijn mede bepalend voor de scores die gegeven worden. Het referentieniveau kan immers alleen bepaald worden als de inhoud van de toets ook dat niveau bevat. In onderstaand overzicht is te zien wat de maximaal te behalen kleurgebieden per toetsniveau zijn.

	Vmbo BB	Vmbo KB	Vmbo GTL	Havo	Vwo
1 – nulmeting	2F	2F	2F		
1 – volgmeting	2F	2F	2F		
2	2F	2F		3F	3F
3				3F	3F
4				3F	3F

Afbeelding 5: maximaal te behalen kleurgebieden per toetsniveau

1.9 PERCENTIELGROEPEN

De percentielgroep drukt het niveau van een leerling uit in relatie tot leerlingen van hetzelfde schooltype. De percentielgroepen zijn gebaseerd op percentielverdelingen zoals die per schooltype en leerjaar gevonden zijn bij een representatieve steekproef van Nederlandse leerlingen in voorgaande schooljaren. De groepen worden gegeven in A t/m E of in I t/m V. Dit kan per school aangepast worden door een medewerker van de school met de rol 'Beheerder' in de Dia-groeiwijzer.

A: percentiel 75 en hoger
B: percentiel 50 en hoger
C: percentiel 25 en hoger
D: percentiel 10 en hoger
E: lager dan percentiel 10.

I: percentiel 80 en hoger
II: percentiel 60 en hoger
III: percentiel 40 en hoger
IV: percentiel 20 en hoger
V: lager dan percentiel 20.

Het behaalde BLN van de leerling bepaalt welke percentielgroep de leerling krijgt. In bijlage 1 vindt u in de normtabellen van Diatekst een overzicht van de grenswaarden van de percentielgroepen. Soms verwijst de percentielgroep naar een schaalscore (BLN) die anders is dan we zouden verwachten op basis van de referentieniveaus : letterscore A kan bijvoorbeeld horen bij een schaalscore (BLN) die onder het gewenste referentieniveau ligt op een bepaald niveau. Percentielgroepen moeten daarom altijd beschouwd worden als een tweede gegeven.

Doordat Diatekst een leerlingvolgsysteem is, is de indeling in percentielgroepen afgestemd op leerjaar 1, 2, 3 of 4. Dezelfde BLN-score leidt dus niet altijd tot indeling in dezelfde percentielgroep; de letterscore die de leerling krijgt is afhankelijk van het leerjaar en het niveau.

1.10 MICRO-, MESO- EN MACROSCORE EN LEZERSTYPEN

De deelscores die bij Diatekst gegeven worden zijn de micro-, meso- en macroscores. Deze scores zijn de percentages goed beantwoorde vragen per deelvaardigheid.

- De *microscore* geeft het begrip op woord- en zinsniveau aan.
- De *mesoscore* geeft aan in hoeverre een leerling in staat is tot het adequaat combineren van informatie uit verschillende zinnen/tekstgedeelten, meestal binnen een alinea.
- De *macroscore* geeft het begrip van de tekst in zijn geheel aan; het begrijpen van hoofdgedachte,

opbouw, functie en strekking van de tekst.

Bij iedere tekst worden micro-, meso- en macrovragen gesteld. Bij de samenstelling van de toetsen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met een mooie spreiding. Over het algemeen lijkt de hoeveelheid micro-vragen af te nemen bij moeilijkere teksten en neemt de hoeveelheid macro-vragen bij moeilijke teksten toe. In onderstaande tabel is af te lezen hoeveel vragen er in de toetsen zijn opgenomen (Totaal) en hoe deze zijn onderverdeeld over de domeinen (micro, meso en macro).

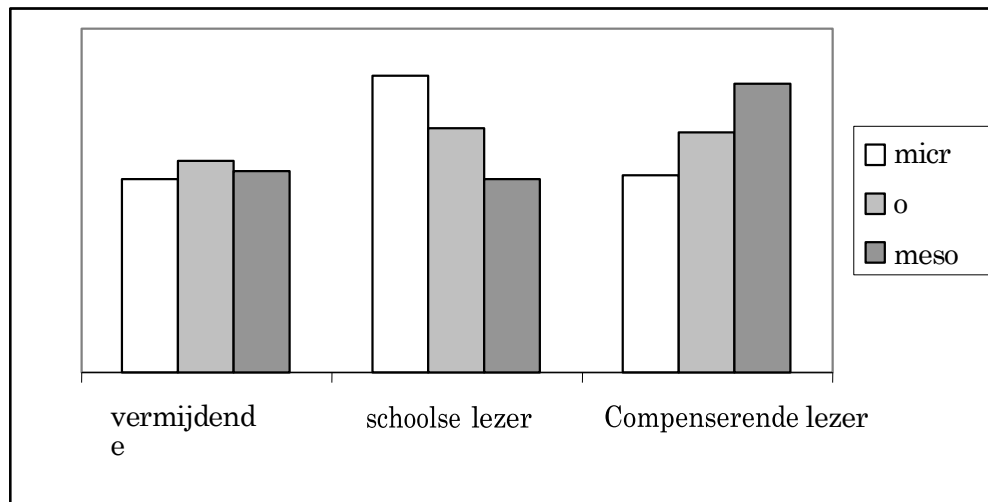
Leerjaar	Toetsniveau	micro	meso	macro	Totaal
1 - nulmeting	vmbo BB en KB	14-16	22-29	8-13	47-55
1 - nulmeting	vmbo GTL	14-16	22-26	9	46-50
1 - nulmeting	havo en vwo	9-13	22	10-16	43-49
1 - volgmeting	vmbo BB en KB	15-20	17-25	8	45-48
1 - volgmeting	vmbo GTL	11-16	23-28	9-14	49-52
1 - volgmeting	havo en vwo	7-9	29-34	12-16	53-54
2	vmbo BB en KB	12-15	21-22	14-15	48-51
2	vmbo GTL	8-12	28-31	15-17	55-56
2	havo en vwo	8-10	26-30	12-14	50-53
3	vmbo BB en KB	13	23-25	10-11	47-49
3	Vmbo GTL	8-10	23-26	9-11	41-46
3	havo en vwo	4-6	22-24	11-13	40-41
4	havo en vwo	11-16	19-25	15-21	53-54

Afbeelding 6: Aantal opgaven per domein per toets

Omdat de micro-, meso- en macroscores percentages zijn, hangen deze scores nauw samen met het tekstpakket dat de leerling gemaakt heeft. U kunt micro-, meso- en macroscores van verschillende leerlingen daarom niet met elkaar vergelijken: vanwege het adaptieve karakter van de toets heeft de ene leerling mogelijk een ander tekstpakket gemaakt dan de andere leerling.

Van zwakke lezers geeft de toets een lezerstype aan. De lezerstypes worden bepaald op basis van de verhouding tussen de micro-, meso- en macroscores (zie ook Afbeelding 7).

- De *vermijdende lezer* is iemand die een zeer zwakke totaalscore heeft. Leerling met een E-score worden altijd getypeerd als vermijdende lezer.
- De *compenserende lezer* heeft moeite met begrip op microniveau. Deze onvoldoende microscore wordt gecompenseerd door een relatief sterke meso- en macroscore.
- De *schoolse lezer* heeft een voldoende microscore, maar een zwakke meso- en/of macroscore. Een lezerstype wordt alleen toegekend als als het behaalde BLN onder het 50^e percentiel valt, dus bij de percentielgroepen C, D, III, IV of V. Leerlingen met een score boven percentiel 25 (letterscore C of III of IV) die geen typisch schools of compenserend profiel vertonen, krijgen geen lezerstype.

Afbeelding 7: bepaling lezersprofielen

In de begeleiding na de toetsafname is het verstandig om op dit lezerstype in te spelen. Zo heeft een compenserende lezer behoefte aan training op microniveau, terwijl de aandacht bij een schoolse lezer meer uit moet gaan naar het meso- en macroniveau van een tekst.

1.11 RELATIE MET HET VERDERE ONDERWIJS EN LEERPROCES

Het is belangrijk dat u de resultaten op Diatekst altijd interpreteert als gegeven naast overige toetsen. Het is niet verstandig om alleen op basis van een resultaat van Diatekst zwaarwegende beslissingen te nemen. Kijk of het beeld dat uit de toets komt, klopt met uw eigen beeld van de leerling en of het overeenkomt met de resultaten die behaald zijn op methodegebonden of eigen tekstbegriptoetsen. Daarnaast is het verstandig om rekening te houden met variabelen die de toetsuitslag kunnen beïnvloeden, zoals de moedertaal van de leerling, dyslexie en met name in het eerste leerjaar toetservaring.

LITERATUUR

Andringa, S.J. en Hacquebord, H.I. (2000). De moeilijkheidsgraad van schoolboekteksten als grondslag voor het vaststellen van tekstbegripvaardigheid. *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen*, 64, 83-94.

Broek, P. van den (2009), Cognitieve en neurologische processen tijdens begrijpend lezen.

Fundamenteel onderzoek en onderwijskundige toepassing. Oratie, Universiteit van Leiden
Dijk, van, T.A. en Kintsch, W. (1983). *Strategies of Discourse Comprehension*. New York:

Academic Press

Hacquebord, H. (1989). *Tekstbegrip van Turske en Nederlandse leerlingen in het voortgezet onderwijs*. Dordrecht: Foris Publications

Hacquebord, H.I., S. Andringa, T.R. Linthorst, M. Pulles en B.P. Stellingwerf, (2005). Diataal, internettaaltoetspakket voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Hacquebord, H.I., Lenting-Haan, K.A. (2012). Kunnen we de moeilijkheid van teksten meten? Naar concrete maten voor de referentieniveaus. *Levende Talen Tijdschrift*, 13 (2), 14-24.

Kintsch, W. (1988). The role of knowledge in discourse comprehension: a construction-integration model. In: *Psychological Review*, vol 95, no. 2, p. 163-182

Kintsch, W. (1998). *Comprehension. A paradigm for cognition*. Cambridge University Press

Meijerink (2009), Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen, *Referentiekader*

Taal en Rekenen. De referentieniveaus. Enschede: SLO

Meestringa, T.C. (2010). *Concretisering referentieniveaus schrijven en lezen in het voortgezet onderwijs*. Enschede: SLO

BIJLAGEN

1.12 BIJLAGE 1: NORMTABELLEN DIATEKST LEERJAAR 1 VERSIE A

Belangrijk:

- In de tabel worden de ruwe grenswaarden weergegeven. Door afrondingsverschillen kan er wel eens een klein verschil ontstaan tussen de weergave in de Dia-groeiwijzer en de weergave in deze tabel.
- De normtabellen zijn actuele tabellen die zo nodig ieder jaar bijgesteld worden. De normtabellen voor Diatekst VO zijn vastgesteld op basis van grote normeringsonderzoeken onder duizenden leerlingen in 2017-2019.

PERCENTIELGROEPEN A T/M E

Percentielgroepen A t/m E VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤686	0-10	E
686-731	11-25	D
731-784	26-50	C
784-849	51-75	B
≥849	76-100	A

p90 = 916

Percentielgroepen A t/m E VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤733	0-10	E
733-783	11-25	D
783-847	26-50	C
847-921	51-75	B
≥921	76-100	A

p90 = 976

Percentielgroepen A t/m E VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤805	0-10	E
805-857	11-25	D
857-911	26-50	C
911-965	51-75	B
≥965	76-100	A

p90 = 1016

Percentielgroepen A t/m E havo (niveau 4)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤865	0-10	E
865-918	11-25	D
918-977	26-50	C
977-1031	51-75	B
≥1031	76-100	A

p90 = 1086

Percentielgroepen A t/m E vwo (niveau 5)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤938	0-10	E
938-993	11-25	D
993-1047	26-50	C
1047-1111	51-75	B
≥1111	76-100	A

p90 = 10186

PERCENTIELGROEPEN I T/M V

Percentielgroepen 1 t/m V VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤717	0-20	V
717-764	21-40	IV
764-805	41-60	III
805-869	61-80	II
≥869	81-100	I

p90 = 916

Percentielgroepen I t/m V VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤769	0-20	V
769-822	21-40	IV
822-878	41-60	III
878-936	61-80	II
≥936	81-100	I

p90 = 976

Percentielgroepen I t/m V VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤842	0-20	V
842-891	21-40	IV
891-931	41-60	III
931-977	61-80	II
≥977	81-100	I

p90 = 1016

Percentielgroepen I t/m V havo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤904	0-20	V
904-954	21-40	IV
954-997	41-60	III
997-1045	61-80	II
≥1045	81-100	I

p90 = 1086

Percentielgroepen I t/m V vwo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤979	0-20	V
979-1025	21-40	IV
1025-1070	41-60	III
1070-1129	61-80	II
≥1129	81-100	I

p90 = 1186

5.3 BIJLAGE 2: NORMTABELLEN DIATEKST LEERJAAR 1 VERSIE B

Belangrijk:

- In de tabel worden de ruwe grenswaarden weergegeven. Door afrondingsverschillen kan er wel eens een klein verschil ontstaan tussen de weergave in de Dia-groeiwijzer en de weergave in deze tabel.
- De normtabellen zijn actuele tabellen die zo nodig ieder jaar bijgesteld worden. De normtabellen voor Diatekst VO zijn vastgesteld op basis van grote normeringsonderzoeken onder duizenden leerlingen in 2017-2019.

PERCENTIELGROEPEN A T/M E

Percentielgroepen A t/m E VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤699	0-10	E
699-762	11-25	D
762-820	26-50	C
820-892	51-75	B
≥892	76-100	A

p90 = 936

Percentielgroepen A t/m E VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤743	0-10	E
743-797	11-25	D
797-859	26-50	C
859-940	51-75	B
≥940	76-100	A

p90 = 1010

Percentielgroepen A t/m E VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤799	0-10	E
799-860	11-25	D
860-923	26-50	C
923-1006	51-75	B
≥1006	76-100	A

p90 = 1075

Percentielgroepen A t/m E havo (niveau 4)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤845	0-10	E
845-911	11-25	D
911-973	26-50	C
973-1052	51-75	B
≥1052	76-100	A

p90 = 1138

Percentielgroepen A t/m E vwo (niveau 5)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤920	0-10	E
920-987	11-25	D
987-1079	26-50	C
1079-1167	51-75	B
≥1167	76-100	A

p90 = 1227

PERCENTIELGROEPEN I t/m V

Percentielgroepen 1 t/m V VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤746	0-20	V
746-806	21-40	IV
806-843	41-60	III
843-908	61-80	II
≥908	81-100	I

p90 = 936

Percentielgroepen I t/m V VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤783	0-20	V
783-837	21-40	IV
837-897	41-60	III
897-959	61-80	II
≥959	81-100	I

p90 = 1010

Percentielgroepen I t/m V VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤841	0-20	V
841-898	21-40	IV
898-954	41-60	III
954-1022	61-80	II
≥1022	81-100	I

p90 = 1075

Percentielgroepen I t/m V havo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤896	0-20	V
896-950	21-40	IV
950-1000	41-60	III
1000-1079	61-80	II
≥1079	81-100	I

p90 = 1138

Percentielgroepen I t/m V vwo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤967	0-20	V
967-1047	21-40	IV
1047-1106	41-60	III
1106-1201	61-80	II
≥1201	81-100	I

p90 = 1227

5.5 BIJLAGE 3: NORMTABELLEN DIATEKST LEERJAAR 2

Belangrijk:

- In de tabel worden de ruwe grenswaarden weergegeven. Door afrondingsverschillen kan er wel eens een klein verschil ontstaan tussen de weergave in de Dia-groeiwijzer en de weergave in deze tabel.
- De normtabellen zijn actuele tabellen die zo nodig ieder jaar bijgesteld worden. De normtabellen voor Diatekst VO zijn vastgesteld op basis van grote normeringsonderzoeken onder duizenden leerlingen in 2017-2019.

PERCENTIELGROEPEN A T/M E

Percentielgroepen A t/m E VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤710	0-10	E
710-772	11-25	D
772-831	26-50	C
831-897	51-75	B
≥897	76-100	A

p90 = 948

Percentielgroepen A t/m E VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤775	0-10	E
775-822	11-25	D
822-897	26-50	C
897-986	51-75	B
≥986	76-100	A

p90 = 1016

Percentielgroepen A t/m E VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤751	0-10	E
751-852	11-25	D
852-940	26-50	C
940-1029	51-75	B
≥1029	76-100	A

p90 = 1121

Percentielgroepen A t/m E havo (niveau 4)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤874	0-10	E
874-939	11-25	D
939-1018	26-50	C
1018-1094	51-75	B
≥1094	76-100	A

p90 = 1173

Percentielgroepen A t/m E vwo (niveau 5)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤977	0-10	E
977-1046	11-25	D
1046-1119	26-50	C
1119-1209	51-75	B
≥1209	76-100	A

p90 = 1334

PERCENTIELGROEPEN I t/m V

Percentielgroepen 1 t/m V VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤756	0-20	V
756-808	21-40	IV
808-854	41-60	III
854-911	61-80	II
≥911	81-100	I

p90 = 948

Percentielgroepen I t/m V VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤814	0-20	V
814-875	21-40	IV
875-930	41-60	III
930-1001	61-80	II
≥1001	81-100	I

p90 = 1016

Percentielgroepen I t/m V VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤830	0-20	V
830-903	21-40	IV
903-976	41-60	III
976-1047	61-80	II
≥1047	81-100	I

p90 = 1121

Percentielgroepen I t/m V havo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤917	0-20	V
917-992	21-40	IV
992-1050	41-60	III
1050-1119	61-80	II
≥1119	81-100	I

p90 = 1173

Percentielgroepen I t/m V vwo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤1029	0-20	V
1029-1085	21-40	IV
1085-1153	41-60	III
1153-1233	61-80	II
≥1233	81-100	I

p90 = 1334

5.7 BIJLAGE 4: NORMTABELLEN DIATEKST LEERJAAR 3

Belangrijk:

- In de tabel worden de ruwe grenswaarden weergegeven. Door afrondingsverschillen kan er wel eens een klein verschil ontstaan tussen de weergave in de Dia-groeiwijzer en de weergave in deze tabel.
- De normtabellen zijn actuele tabellen die zo nodig ieder jaar bijgesteld worden. De normtabellen voor Diatekst VO zijn vastgesteld op basis van grote normeringsonderzoeken onder duizenden leerlingen in 2017-2019.

PERCENTIELGROEPEN A T/M E

Percentielgroepen A t/m E VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤736	0-10	E
736-801	11-25	D
801-865	26-50	C
865-959	51-75	B
≥959	76-100	A

p90 = 1050

Percentielgroepen A t/m E VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤814	0-10	E
814-880	11-25	D
880-979	26-50	C
979-1066	51-75	B
≥1066	76-100	A

p90 = 1134

Percentielgroepen A t/m E VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤827	0-10	E
827-910	11-25	D
910-983	26-50	C
983-1070	51-75	B
≥1070	76-100	A

p90 = 1146

Percentielgroepen A t/m E havo (niveau 4)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤878	0-10	E
878-963	11-25	D
963-1044	26-50	C
1044-1120	51-75	B
≥1120	76-100	A

p90 = 1225

Percentielgroepen A t/m E vwo (niveau 5)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤1031	0-10	E
1031-1103	11-25	D
1103-1190	26-50	C
1190-1278	51-75	B
≥1278	76-100	A

p90 = 1368

PERCENTIELGROEPEN I t/m V

Percentielgroepen 1 t/m V VMBO BB (niveau 1)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤775	0-20	V
775-829	21-40	IV
829-908	41-60	III
908-987	61-80	II
≥987	81-100	I

p90 = 1050

Percentielgroepen I t/m V VMBO KB (niveau 2)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤861	0-20	V
861-939	21-40	IV
939-1024	41-60	III
1024-1086	61-80	II
≥1086	81-100	I

p90 = 1134

Percentielgroepen I t/m V VMBO GTL (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤892	0-20	V
892-953	21-40	IV
953-1008	41-60	III
1008-1091	61-80	II
≥1091	81-100	I

p90 = 1146

Percentielgroepen I t/m V havo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤938	0-20	V
938-1017	21-40	IV
1017-1077	41-60	III
1077-1151	61-80	II
≥1151	81-100	I

p90 = 1225

Percentielgroepen I t/m V vwo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤1075	0-20	V
1075-1160	21-40	IV
1160-1215	41-60	III
1215-1298	61-80	II
≥1298	81-100	I

p90 = 1368

5.9 BIJLAGE 5: NORMTABELLEN DIATEKST LEERJAAR 4

Belangrijk:

- In de tabel worden de ruwe grenswaarden weergegeven. Door afrondingsverschillen kan er wel eens een klein verschil ontstaan tussen de weergave in de Dia-groeiwijzer en de weergave in deze tabel.
- De normtabellen zijn actuele tabellen die zo nodig ieder jaar bijgesteld worden. De normtabellen voor Diatekst VO zijn vastgesteld op basis van grote normeringsonderzoeken onder duizenden leerlingen in 2017-2019.

PERCENTIELGROEPEN A T/M E

Percentielgroepen A t/m E havo (niveau 4)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤988	0-10	E
989-1060	11-25	D
1060-1137	26-50	C
1137-1242	51-75	B
≥1242	76-100	A

p90 = 1332

Percentielgroepen A t/m E vwo (niveau 5)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Letterscore
≤1112	0-10	E
1112-1167	11-25	D
1167-1256	26-50	C
1256-1345	51-75	B
≥1345	76-100	A

p90 = 142

PERCENTIELGROEPEN I T/M V

Percentielgroepen I t/m V havo (niveau 3)		
Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤1045	0-20	V
1045-1103	21-40	IV
1103-1167	41-60	III
1167-1270	61-80	II
≥1270	81-100	I

p90 = 1332

Percentielgroepen I t/m V vwo (niveau 3)

Begrijpend leesniveau	Percentiel	Cijferscore
≤1145	0-20	V
1145-1221	21-40	IV
1221-1291	41-60	III
1291-1368	61-80	II
≥1368	81-100	I

p90 = 1423

Laat iedere leerling groeien met
dia•toetsen

BIJLAGE DIACIJFER

VOORTGEZET ONDERWIJS

DIACIJFER 2.0 ACHTERGROND EN TOETSINHOUD

November 202

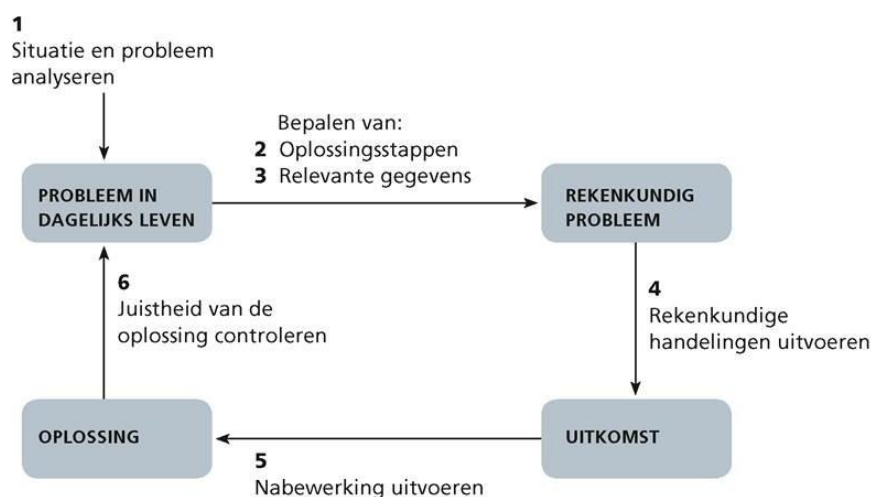

1.1 ACHTERGROND

Bij toetsen voor het rekenen gaat het om het operationaliseren van de onderdelen *paraat hebben*, *functioneel gebruiken* en *weten waarom* uit het referentiekader rekenen (Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen, 2009).

Paraat hebben gaat om direct oproepbare ‘feitenkennis’ zoals rekenwoorden, aantal dagen in de week, maand, jaar et cetera en prefixen die gebruikt worden in het metrieke stelsel. Hieronder valt ook het geautomatiseerd hebben van eenvoudige bewerkingen en rekenfeiten (eenvoudige optellingen, aftrekkingen, vermenigvuldigingen, delingen).

Het *functioneel gebruiken* doet een beroep op kwantitatieve probleemoplossingsvaardigheden van leerlingen. De leerling moet kennis hebben van een goede probleemaanpak, het toepassen en het gebruiken hiervan. De leerling moet een probleemcyclus kunnen doorlopen, zoals hieronder is weergegeven.

(College voor Toetsen en Examens, 2015)

Afbeelding 1: Cyclus voor het oplossen van rekenkundige problemen.

Paraat hebben kan geïsoleerd getoetst worden door een beperkt aantal kale opgaven te selecteren. Hierbij speelt de mate van complexiteit van de gebruikte notaties een rol en de mate waarin handig rekenen al dan niet een rol moet spelen in de mogelijke oplossingsstrategieën.

In een opgave *functioneel rekenen* kunnen een aantal vaste onderdelen onderscheiden worden. Deze staan samen met de ontwerpprincipes die betrekking hebben op deze onderdelen beschreven in onderstaande tabel.

Vaste onderdelen	Ontwerpprincipes
1. De authentieke situatie/authentieke bron	Zo authentiek mogelijk door authentieke letterfonts, door realistisch beeldgebruik, dichtbij de zichtbare werkelijkheid.
2. De specificatie van het probleem	Zo kort als mogelijk met zakelijke taal.
3. De formulering van de vraag / het probleem	Zo kort als mogelijk en een voorstelbare vraag.
4. Eventuele extra instructie	Bijvoorbeeld afrond-instructie en opschrijfinstructie.
5. Antwoordruimte	De antwoordruimte (invoerveld) dient geen indicatie te geven van het verwachte antwoord.

Tabel 1. Onderverdeling van functioneel rekenen.

Weten waarom refereert aan meer reflectieve vragen. Deze zijn in een gestandaardiseerde digitale toetssetting niet goed te operationaliseren. Er wordt dan gevraagd naar een dialoog tussen docent en leerling. In Diacijfer wordt *weten waarom* daarom niet expliciet getoetst.

In de Algemene Rekentoetswijzer (www.examenblad.nl) wordt beschreven hoe de verhouding moet zijn tussen kale opgaven en contextopgaven. Een opgave voor functioneel rekenen maakt gebruik van een context: een representatie van de werkelijkheid waarin rekenen voorkomt. Die representatie van de werkelijkheid kan op verschillende manieren (taal, beeld) en in verschillende layout-vormen aan de leerling gepresenteerd worden.

1.2 VRAAGCONSTRUCTIE

De Concretisering referentieniveaus 1F/2F/3F, SLO (2011) zijn leidend geweest bij de constructie van de opgaven. De opgaven zijn ontwikkeld door ervaren experts op het gebied van rekendidactiek en docenten met ervaring in het rekenonderwijs. Daarna zijn de opgaven beoordeeld door een panel van experts. Systematisch is daarbij gebruik gemaakt van de eerder genoemde ontwerpprincipes voor de inhoudelijke kwaliteit van de opgaven.

Paraat hebben kan getoetst worden door middel van kale opgaven. Hierbij is een spreiding aangebracht in complexiteit van de gebruikte notaties en in de mate waarin handig rekenen al dan niet een rol kan spelen in de mogelijke oplossingsstrategieën.

Functioneel gebruiken worden getoetst met contextopgaven. Een opgave voor functioneel rekenen maakt gebruik van een context: een representatie van de werkelijkheid waarin dat rekenen voorkomt. Die werkelijkheid proberen we zoveel mogelijk in fotografische en voor de leerlingen herkenbare beelden weer te geven.

Het uitgangspunt bij Diacijfer is dat de leerling bij het oplossen vast blijft houden aan het idee dat hij/zij een reëel, of op zijn minst goed voorstelbaar, probleem aan het oplossen is. Als een leerling snel het idee krijgt dat de context slechts een verpakking is voor een kale som en een eenduidig antwoord, dan treden de volgende verschijnselen op:

- snel en oppervlakkig kiezen van een oplossingsstrategie, vaak een strategie waarin de aangetroffen getallen lukraak gecombineerd worden via bewerkingen.
- het op zoek gaan naar verborgen codes in de context die iets verklappen over de bedoeling van de constructeur.
- het kritiekloos aanvaarden van het rekenmachine-antwoord als de oplossing van het probleem.

Dit soort gedrag wordt wel samengevat met de termen: “suspension of sense making” of “a calculational approach” (Schoenfeld, 1992). Het wordt nog versterkt als het geheel zich afspeelt in een toetssituatie, waarin de afstand tot het reële probleem wel heel groot is. Dit staat dan tegenover een “problem solving attitude”. Dat laatste is vaak het doel van de onderliggende examenprogramma’s/referentiekaders, zo ook in het geval van het Referentiekader Rekenen. De opgaven in de Diatoetsen zijn daar dan ook op gericht. Verder is er gekozen voor zoveel mogelijk open invulopgaven, zodat leerlingen het rekenprobleem oplossen en niet vanuit meerkeuze antwoorden terug gaan rekenen.

De rekentoetsen zijn afgelopen jaren veelbesproken. De commissie Bosker heeft zich in juni 2014 uitgelaten met een rapport (SLO, 2014). Een belangrijk kritiekpunt van de commissie was dat veel rekenopgaven die tot dan toe zijn gebruikt veel te talig waren. De aanbeveling is overgenomen. Diataal heeft er in haar rekentoetsen voor gezorgd dat er zoveel als mogelijk gebruik is gemaakt van een beeldende representatie, zodat de taligheid van de opgaven daarmee geminimaliseerd is tot het hoognodige. Dit is eveneens in overeenstemming met wetenschappelijk onderzoek van Prenger (2005), Hoogland (2012; 2013) en Boonen (2015).

TOETSKENMERKEN

1.3 TOETSMOMENTEN

Er zijn voor elk niveau voor de eerste 3 leerjaren toetsen beschikbaar. De toetsen zijn af te nemen in 1 lesuur van 50 minuten.

Leerjaar	VMBO BASIS	VMBO KADER	VMBO TL	HAVO	VWO
1	Nulmeting	Nulmeting	Nulmeting	Nulmeting	Nulmeting
1	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting
2	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting
3	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting	Volgmeting

Tabel 2. Toetsmomenten Diacijfer 2.0

1.4 TOETSMATRIJS

De toetsen zijn opgebouwd aan de hand van een toetsmatrijs. De toetsmatrijs sluit aan op de eindtoets van het basisonderwijs en mede samengesteld uit Algemene Rekentoetswijzer (www.examenblad.nl).

Domein	Getallen	Verhoudingen	Meet en Meetkunde	Verbanden
Percentage	30% - 40%	20% - 30%	20% - 30%	15% - 20 %

Tabel 3. Toetsmatrijs Diacijfer 2.0

Iedere toets bevat 27 tot 30 opgaven. In tabel 4 is het aantal opgaven per toets te zien.

	Leerjaar 1, nulmeting	Leerjaar 1, volgmeting	Leerjaar 2, volgmeting	Leerjaar 3, volgmeting
VMBO Basis	30	30	30	30
VMBO Kader	30	30	30	30
VAMBO TL	27	27	27	27
HAVO	27	27	27	27
VWO	27	27	27	27

Tabel 4. Aantal opgaven per toets

1.5 ADAPTIVITEIT

De toetsen zijn adaptief. Iedere toets kent twee fasen. Alle leerlingen starten met module 0. Die module bevat opgaven die geselecteerd zijn op geschiktheid voor de gemiddelde leerling van het betreffende onderwijsniveau. Naar aanleiding van het aantal goed gegeven antwoorden stromen de leerlingen door naar module 1a of 1b: de leerlingen met relatief weinig juiste antwoorden gaan door naar module 1a, met relatief eenvoudigere opgaven, en de leerlingen met relatief veel juiste antwoorden in module 0 gaan door naar module 1b, met relatief moeilijkere opgaven. Module 0 bestaat uit 13 of 15 vragen en module 1 bestaat uit 14 of 15 vragen.

1.6 VRAAGTYPEN

De toetsen bestaan uit twee soorten opgaven: kale opgaven en context opgaven. Bij de contextopgaven is taal zoveel mogelijk vervangen door beeld. Leerlingen worden op deze manier niet afgeleid of belemmerd door de taligheid van de opgaven.

De leerlingen krijgen zoveel mogelijk open vragen, waarbij ze zelf het antwoord moeten invullen. Waar dit minder goed of niet toepasbaar is, hebben we gekozen voor meerkeuzevragen.

1.7 REKENMACHINE EN KLADPAPIER

In de toets zitten opgaven die gemaakt moeten worden zonder rekenmachine en opgaven waarbij leerlingen de rekenmachine mogen gebruiken.

Bij de opgaven met rekenmachine staat dit icoontje:

Als de leerling er op drukt komt de rekenmachine in beeld. Alleen bij de opgaven waar een rekenmachine gebruikt mag worden, is dit icoon zichtbaar.

Wij adviseren om alle leerlingen tijdens de gehele toets gebruik te laten maken van kladpapier.

1.8 DIGITAAL VERSUS SCHRIFTELIJK

Van Alem en Ter Horst (2013) bespreken in een publicatie van Kennisnet de voor- en nadelen van digitaal toetsen. Digitaal toetsen heeft vele praktische voordelen, waaronder het nakijken (tijdswinst en minder foutgevoelig), analyseren en korter toetsen (toetsen op maat). Ook op het didactisch vlak zijn er voordelen zoals adaptief toetsen (eigen niveau en tempo leerling), direct inzage en dus ook handelen. Door de kortere toetsen die beter op maat zijn, zien we een hogere motivatie bij de leerlingen.

2.8 AFNAME BIJ DYSLECTISCHE LEERLINGEN

Diacijfer worden voorgelezen in de toetsomgeving met behulp van BrowseAloud van Lexima. Hiervoor dient de voorleesfunctie bij de desbetreffende leerlingen te worden aangevinkt. Op de hulppagina in de Dia-groeiwijzer wordt uitgelegd hoe u dit kunt doen (Hulp > Voorleesfunctie). De vragen kunnen worden voorgelezen door het programma. Mocht u er voor kiezen om de toets Diacijfer af te nemen met voorleesfunctie, realiseert u zich dan goed dat dit gevolgen heeft voor de interpretatie van de resultaten. Omdat er geen aparte normering is voor dyslectische leerlingen, wordt een leerling die de voorleesfunctie gebruikt vergeleken met leerlingen die deze functie niet gebruikt hebben.

TOETSRESULTATEN

De scores van Diacijfer worden gegeven in een schaalscore (RN), een referentieniveau, een letterscore (A t/m E) of een cijferscore (I t/m V) en domeinscores (getallen, verhoudingen, meet en meetkunde en verbanden). De scores die gegeven worden zijn onder voorbehoud. Indien nodig zal er in schooljaar 2020-2021 een nanomering plaatsvinden.

1.9 REKENNIVEAU (RN) EN STREEFScores

De RN-score geeft het niveau van de leerling aan op een ontwikkelingsschaal die het algehele rekenniveau van de leerling uitdrukt. Deze score is gekoppeld aan de referentieniveaus rekenen¹ volgens de kleurenbalk in afbeelding 2. Daardoor is het mogelijk om het niveau van de leerling te volgen van het begin van klas 1 tot aan het einde van klas 3. Ook zijn leerlingen van verschillende niveaus onderling te vergelijken (bv. 1 vmbo-bb versus 1 havo).

Afbeelding 2: Koppeling rekenniveaus (RN) en referentieniveaus rekenen

Met de RN-score en de referentieniveaus kunt u uw leerlingen eenvoudig volgen. In het model dat Diatoetsen hanteert vallen de referentieniveaus in een bepaald kleurengedebiet: 1F ligt tussen RN 913 en 968, 2F tussen 1080 en 1140. Een leerling met RN 940 zit dus op niveau 1F voor wat betreft rekenen. Met het leerlingvolgstelsiem ziet u of de ontwikkeling van uw leerling vooruitgaat of stagneert.

Wanneer u de resultaten van uw leerlingen analyseert, kijkt u eerst naar het behaalde RN. Er worden per schooltype en leerjaar zogenaamde streefscores gegeven, die het gebied aanduiden waarin de score van de leerling idealiter moet vallen in zijn ontwikkeling naar het volgende referentieniveau. De streefscores gelden voor afnames op het adviesmoment en zijn gesteld rondom de gemiddelde score van het betreffende onderwijsniveau².

In het model dat Diatoetsen hanteert vallen de referentieniveaus in een bepaald kleurengedebiet. Omdat Diacijfer geen cesuurtoets is zoals het examen, wordt volstaan met een gebiedsaanduiding die gebaseerd is op de scores die leerlingen laten zien op de toets en op het uiteindelijk te behalen referentieniveau.

¹ De cesuren voor de referentieniveaus zijn voor Diacijfer 2.0 opnieuw berekend. Er zijn door nieuwe dataverzameling en –analyses verschillen mogelijk met Diacijfer 1.0. Dit heeft onder andere te maken met de eindtoets basisonderwijs, waaruit blijkt dat meer leerlingen de referentieniveaus 1F en 2F behalen dan voorheen gedacht werd. Vanwege deze verschuiving worden de referentieniveaus bij Diacijfer 2.0 in een iets andere vormgeving getoond dan bij Diacijfer 1.0.

² Bij Diacijfer 1.0 waren de streefscores niet rond het gemiddelde gesteld, maar in veel gevallen wat hoger. Het is daardoor mogelijk dat bij Diacijfer 2.0 meer leerlingen op of boven de streefscore presteren dan bij Diacijfer

1.0 het geval was.

Het model gaat er vanuit dat een leerling op vmbo-bb-niveau aan het begin van leerjaar 1 een RN behaalt tussen 800 en 860, dat een leerling op vmbo-tl-niveau in staat moet zijn een RN te behalen tussen 975 en 1035 en dat een vwo-leerling zou moeten binnenkomen met een RN tussen 1035 en 1095. Het volledige overzicht met streefscores vindt u in tabel 5.

Streefscore	1A	1B ³	2	3
BB	800 – 860	875 – 935	885 – 945	915 – 975
KB	895 – 955	910 - 970	925 – 985	950 - 1010
TL	975 – 1035	955 – 1015	965 – 1025	990 – 1050
HAVO	995 – 1055	980 – 1040	1000 – 1060	1060 – 1120
VWO	1035 – 1095	1015 – 1075	1065 – 1125	1125 – 1185

Tabel 5. Streefscores Diacijfer 2.0

De streefscores worden in de Dia-groeiwijzer weergegeven door vierkante kleurenblokjes. Het kleurenblokje laat zien waar een leerling met de behaalde score staat ten opzichte van de referentieniveaus. Met deze score ziet u of een leerling op de goede weg is naar het referentieniveau dat hij over een aantal jaren behaald moet hebben. De leerling krijgt als hij de toets heeft afgerond zelf ook te zien welke score hij behaald heeft in termen van de referentieniveaus, doordat de kleurenbalk wordt weergegeven met daarin de plaats van de behaalde score aangegeven.

De rekenniveaus (RN) van Diacijfer 2.0 en Diacijfer 1.0 kunnen niet goed met elkaar vergeleken worden. Toch is het mogelijk om de groei van de leerlingen te bekijken. Wanneer u wilt weten of uw leerlingen vooruit zijn gegaan ten opzichte van een vorige meting met Diacijfer 1.0, raden we u aan om te kijken naar de percentielgroepen (A-E of I-V).

- Wanneer een leerling tussen opvolgende metingen binnen dezelfde percentielgroep blijft (bijvoorbeeld II), is er mogelijk sprake van gemiddelde groei
- Wanneer een leerling tussen opvolgende metingen stijgt qua percentielgroep (bijvoorbeeld van II naar I) is er mogelijk sprake van bovengemiddelde groei
- Wanneer een leerling tussen opvolgende metingen daalt qua percentielgroep (bijvoorbeeld van II naar III) is er mogelijk geen sprake van groei

³ De streefscores van leerjaar 1B, 2 en 3 zijn onder voorbehoud van nanormering. De nanormering van deze toetsen zal mei 2021 plaats vinden.

1.10 PERCENTIELGROEPEN

De percentielgroep drukt het niveau van een leerling uit in relatie tot leerlingen van hetzelfde schooltype. De percentielgroepen zijn gebaseerd op percentielverdelingen zoals die per schooltype en leerjaar gevonden zijn bij een representatieve steekproef van Nederlandse leerlingen in voorgaande schooljaren. De groepen worden gegeven in A t/m E of in I t/m V. Dit kan per school aangepast worden door een medewerker van de school met de rol 'Beheerder' in de Dia-groeiwijzer.

A: percentiel 75 en hoger
B: percentiel 50 en hoger
C: percentiel 25 en hoger
D: percentiel 10 en hoger
E: lager dan percentiel 10.

I: percentiel 80 en hoger
II: percentiel 60 en hoger
III: percentiel 40 en hoger
IV: percentiel 20 en hoger
V: lager dan percentiel 20.

Het behaalde RN van de leerling bepaalt welke percentielgroep de leerling krijgt. In bijlage 1 vindt u in de normtabellen van Diacijfer een overzicht van de grenswaarden van de percentielgroepen. Soms verwijst de percentielgroep naar een schaalscore (RN) die anders is dan we zouden verwachten op basis van de referentieniveaus : letterscore A kan bijvoorbeeld horen bij een schaalscore (RN) die onder het gewenste referentieniveau ligt op een bepaald niveau. Percentielgroepen moeten daarom altijd beschouwd worden als een tweede gegeven.

Doordat Diacijfer een leerlingvolgsysteem is, is de indeling in percentielgroepen afgestemd op leerjaar 1, 2 of 3. Dezelfde RN-score leidt dus niet altijd tot indeling in dezelfde percentielgroep; de letterscore die de leerling krijgt is afhankelijk van het leerjaar en het niveau.

1.11 REFERENTIELEVELS

De toetsen Diacijfer zijn gevalideerd en geijkt aan de referentieniveaus rekenen. In het referentiekader is vastgelegd wat leerlingen moeten kennen en kunnen als het gaat om basisvaardigheden voor taal en rekenen/wiskunde (van de basisschool tot het voortgezet onderwijs). Deze kennis en vaardigheden worden in het referentiekader gespecificeerd in een aantal referentieniveaus.

Om een uitspraak te kunnen doen over het behalen van een referentieniveau is het van belang dat er voldoende vaardigheden, zoals beschreven in het referentiekader, van het betreffende referentieniveau in de toets aan bod zijn gekomen.

In onderstaand tabel kunt u aflezen welk maximaal referentie niveau te behalen is op de verschillende toetsen. De kleuren komen overeen met de kleurenlijnaal.

Maximaal referentie niveau	1A	1B	2	3
BB	1F	1F	1F	2F
KB	1F	1F	2F	2F
TL	1F	1F	2F	2F
HAVO	1F	2F	2F	2F
VWO	2F	2F	2F	2F

Tabel 6. Maximaal referentieniveaus rekenen Diacijfer per toets

De gebieden tussen de referentieniveaus 1F, 2F en 3F zijn aanloopgebieden naar het te behalen niveau. De kleuren oranje en rood geven bijvoorbeeld aan dat de leerling niveau 1F al heeft behaald en nu op weg is naar 2F. Niveau 2F is in dit scorebereik nog niet behaald. Op de toets BB1A kan maximaal het kleurgebied rood gehaald worden. De leerling kan nog geen 2F halen en krijgt dus maximaal een 1F score.

1.12 DOMEINEN

Voor ieder domein (getallen, meten en meetkunde, verbanden en verhoudingen) wordt een percentage goed gegeven. De domeinscores zijn toetsafhankelijk. Het is een tweede gegeven om te kijken met welke domeinen een leerling/klas moeite heeft .

Verdeling domeinen binnen de toetsen

In de tabellen hieronder vindt u de verdeling van de domeinen in de toetsen. Deze gegevens kunnen u helpen de domeinscores, gegeven in percentages goed, te interpreteren.

Domein	Leerjaar 1, nulmeting	Leerjaar 1, volgmeting	Leerjaar 2, volgmeting	Leerjaar 3, volgmeting
--------	--------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------

Getallen	10	10	11	10
Verhoudingen	8	8	6	8
Metten en meetkunde	6	6	7	6
Verbanden	6	6	6	6

Tabel 6. Aantal opgaven per domein Diacijfer VMBO BB

VMBO KB

Domein	Leerjaar 1, nulmeting	Leerjaar 1, volgmeting	Leerjaar 2, volgmeting	Leerjaar 3, volgmeting
Getallen	10	10	10	10
Verhoudingen	8	8	8	8
Metten en meetkunde	7	7	6	8
Verbanden	5	5	6	4

Tabel 7. Aantal opgaven per domein Diacijfer VMBO KB

VMBO GTL

Domein	Leerjaar 1, nulmeting	Leerjaar 1, volgmeting	Leerjaar 2, volgmeting	Leerjaar 3, volgmeting
Getallen	10	10	10	10
Verhoudingen	7	7	7	7
Metten en meetkunde	6	6	6	6
Verbanden	4	4	4	4

Tabel 8. Aantal opgaven per domein Diacijfer VMBO GTL

HAVO

Domein	Leerjaar 1, nulmeting	Leerjaar 1, volgmeting	Leerjaar 2, volgmeting	Leerjaar 3, volgmeting
Getallen	10	10	10	10
Verhoudingen	6	7	7	7
Metten en meetkunde	6	6	6	6
Verbanden	5	4	4	4

Tabel 9. Aantal opgaven per domein Diacijfer HAVO

VWO

Domein	Leerjaar 1, nulmeting	Leerjaar 1, volgmeting	Leerjaar 12, volgmeting	Leerjaar 2, volgmeting
Getallen	10	10	10	10
Verhoudingen	7	7	7	7
Metten en meetkunde	6	6	6	6
Verbanden	4	4	4	4

Tabel 10. Aantal opgaven per domein Diacijfer VWO

1.13 RELATIE MET HET VERDERE ONDERWIJS EN LEERPROCES

Het is belangrijk dat u de resultaten van Diacijfer altijd interpreteert als gegeven naast overige toetsen. Kijk of het beeld dat uit de toets komt klopt met uw eigen beeld van de leerling en of het overeenkomt met de resultaten die behaald zijn op methodegebonden of eigen rekentoetsen. Daarnaast is het verstandig om rekening te houden met variabelen die de toetsuitslag kunnen beïnvloeden, zoals dyscalculie en toetservaring in met name het eerste leerjaar.

LITERATUUR

Bosker, R., & van de Vorle, R. (2014). *Advies over de uitwerking van de referentieniveaus 2F en 3F voor rekenen in toetsen en examens*. SLO.

College voor Examens (2014). *Algemeen deel toetswijzer voor eindtoets taal en rekenen po*.

Inhoudelijke kwaliteitseisen aan eindtoetsen po taal en rekenen. Utrecht: College voor Toetsen en Examens.

Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen. (2009). *Referentiekader Taal en Rekenen. De referentieniveaus*. Enschede: SLO

Meijerink (2009), Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen, *Referentiekader Taal en Rekenen. De referentieniveaus*. Enschede: SLO.

Noteboom, A., van Os, S., Spek, W., & Boswinkel, N. (2011). *Concretisering referentieniveaus rekenen 1F/1S*. Enschede: SLO.

Prenger, J. (2005). *Taal telt!: een onderzoek naar de rol van taalvaardigheid en tekstbegrip in het realistisch wiskundeonderwijs*. University of Groningen.

Schoenfeld, A. H. (1992). Learning to think mathematically: Problem solving, metacognition, and sense making in mathematics. In D. Grouws (Ed.), *Handbook of research on mathematics teaching and learning* (pp. 334-370). New York: McMillan.

Schmidt, V., den Brader, N., Spel, W., Gademan, J. (2011). *Concretisering referentieniveau 2F rekenen*. Enschede: SLO.

BIJLAGE 1: NORMTABELLEN LETTERSCORES DIACIJFER

Belangrijk:

- In de tabel worden de ruwe grenswaarden weergegeven. Door afrondingsverschillen kan er wel eens een klein verschil ontstaan tussen de weergave in de docentmodule en de weergave in deze tabel.
- De normtabellen zijn actuele tabellen die zo mogelijk ieder jaar bijgesteld worden. De normtabellen voor Diacijfer VO zijn vastgesteld op basis van grote normerings- en ankeronderzoeken onder duizenden leerlingen in 2016-2019.

LEERJAAR 1, NULMETING

Vmbo-bb 1A

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 729	0-10	E
729 - 783	11-25	D
783 - 830	26-50	C
830 - 898	51-75	B
898 - >	76-100	A

P90 = 939

Vmbo-kb 1A

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 830	0-10	E
830 - 879	11-25	D
879 - 924	26-50	C
924 - 964	51-75	B
964 - >	76-100	A

P90 = 996

Vmbo-gtl 1A

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 947	0-10	E
947 - 981	11-25	D
981 - 1007	26-50	C
1007 - 1027	51-75	B
1027 - >	76-100	A

P90 = 104

Havo 1A

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 990	0-10	E
990 - 1008	11-25	D
1008 - 1028	26-50	C
1028 - 1048	51-75	B
1048 - >	76-100	A

P90 = 1069

Vwo 1A

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 1024	0-10	E
1024 – 1047	11-25	D
1047 – 1064	26-50	C
1064 – 1080	51-75	B
1080 - >	76-100	A

P90 = 1097

LEERJAAR 1, VOLGMETING

Deze scores zijn onder voorbehoud van namormering. De nanormering zal mei 2021 plaats vinden.

Vmbo-bb 1B

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 739	0-10	E
739 – 826	11-25	D
826 – 914	26-50	C
914 – 960	51-75	B
960 - >	76-100	A

P90 = 995

Vmbo-kb 1B

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 826	0-10	E
826 – 892	11-25	D
892 – 943	26-50	C
943 – 988	51-75	B
988 - >	76-100	A

P90 = 1025

Vmbo-gtl 1B

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 899	0-10	E
899 – 937	11-25	D
937 – 974	26-50	C
974 – 1008	51-75	B
1008 - >	76-100	A

P90 = 1042

Havo 1B

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 945	0-10	E
945 – 979	11-25	D
979 – 1011	26-50	C
1011 – 1046	51-75	B
1046 - >	76-100	A

P90 = 1080

Vwo 1B

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 979	0-10	E
979 – 1006	11-25	D
1006 – 1044	26-50	C
1044 – 1076	51-75	B
1076 - >	76-100	A

P90 = 1115

LEERJAAR 2

Deze scores zijn onder voorbehoud van namormering. De nanormering zal mei 2021 plaats vinden.

Vmbo-bb 2

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 758	0-10	E
758 – 834	11-25	D
834 – 894	26-50	C
894 – 944	51-75	B
944 - >	76-100	A

P90 = 990

Vmbo-kb 2

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 864	0-10	E
864 – 915	11-25	D
915 – 958	26-50	C
958 – 999	51-75	B
999 - >	76-100	A

P90 = 1032

Vmbo-gtl 2

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 891	0-10	E
891 – 944	11-25	D
944 – 991	26-50	C
991 - 1030	51-75	B
1030 - >	76-100	A

P90 = 1068

Havo 2

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 972	0-10	E
972 – 1002	11-25	D
1002 – 1033	26-50	C
1033 – 1066	51-75	B
1066 - >	76-100	A

P90 = 1101

Vwo2

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 1024	0-10	E
1024 – 1060	11-25	D
1060 – 1097	26-50	C
1097 – 1137	51-75	B
1137 - >	76-100	A

P90 = 1175

LEERJAAR 3

Deze scores zijn onder voorbehoud van namormering. De nanormering zal mei 2021 plaats vinden.

Vmbo-bb 3

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 843	0-10	E
843 – 903	11-25	D
903 – 944	26-50	C
944 – 998	51-75	B
998 - >	76-100	A

P90 = 1037

Vmbo-kb 3

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 902	0-10	E
902 – 943	11-25	D
943 – 980	26-50	C
980 – 1018	51-75	B
1018 - >	76-100	A

P90 = 1059

Vmbo-gtl 3

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 924	0-10	E
924 – 974	11-25	D
974 – 1019	26-50	C
1019 – 1063	51-75	B
1063 - >	76-100	A

P90 = 1097

Havo 3

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 1008	0-10	E
1008 – 1049	11-25	D
1049 – 1092	26-50	C
1092 – 1127	51-75	B
1127 - >	76-100	A

P90 = 1175

Vwo 3

Rekenniveau	Percentiel	Letterscore
< - 1079	0-10	E
1079 – 1118	11-25	D
1118 – 1155	26-50	C
1155 – 1188	51-75	B
1188 - >	76-100	A

P90 = 1234

BIJLAGE 2: NORMTABELLEN CIJFERSCORES DIACIJFER

Belangrijk:

- In de tabel worden de ruwe grenswaarden weergegeven. Door afrondingsverschillen kan er wel eens een klein verschil ontstaan tussen de weergave in de docentmodule en de weergave in deze tabel.
- De normtabellen zijn actuele tabellen die zo mogelijk ieder jaar bijgesteld worden. De normtabellen voor Diacijfer VO zijn vastgesteld op basis van grote normerings- en ankeronderzoeken onder duizenden leerlingen in 2016-2019.

LEERJAAR 1, NULMETING

Deze scores zijn onder voorbehoud van namormering. De nanormering zal mei 2021 plaats vinden.

Vmbo-bb 1A

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 770	0-20	V
770 – 813	21-40	IV
813 – 859	41-60	III
859 – 911	61-80	II
911 - >	81-100	I

P90 = 939

Vmbo-kb 1A

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 868	0-20	V
868 – 908	21-40	IV
908 – 938	41-60	III
938 – 972	61-80	II
972 - >	81-100	I

P90 = 996

Vmbo-gtl 1A

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 973	0-20	V
973 – 998	21-40	IV
998 – 1015	41-60	III
1015 - 1032	61-80	II
1032 - >	81-100	I

P90 = 1048

Havo 1A

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 1003	0-20	V
1003 – 1020	21-40	IV
1020 – 1035	41-60	III
1035 – 1053	61-80	II
1053 - >	81-100	I

P90 = 1069

Vwo 1A

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 1042	0-20	V
1042 – 1059	21-40	IV
1059 – 1070	41-60	III
1070 – 1084	61-80	II
1084 - >	81-100	I

P90 = 1097

LEERJAAR 1, VOLGMETING

Deze scores zijn onder voorbehoud van namormering. De nanormering zal mei 2021 plaats vinden.

Vmbo-bb 1B

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 795	0-20	V
795 – 884	21-40	IV
884 – 934	41-60	III
934 – 968	61-80	II
968 - >	81-100	I

P90 = 995

Vmbo-kb 1B

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 879	0-20	V
879 – 927	21-40	IV
927 – 959	41-60	III
959 – 997	61-80	II
997 - >	81-100	I

P90 = 1025

Vmbo-gtl 1B

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 928	0-20	V
928 – 960	21-40	IV
960 – 987	41-60	III
987 – 1018	61-80	II
1018 - >	81-100	I

P90 = 1042

Havo 1B

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 969	0-20	V
969 – 999	21-40	IV
999 – 1023	41-60	III
10023 – 1055	61-80	II
1055 - >	81-100	I

P90 = 1080

Vwo 1B

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 1000	0-20	V
1000 – 1029	21-40	IV
1029 – 1055	41-60	III
1055 – 1086	61-80	II
1086 - >	81-100	I

P90 = 1115

LEERJAAR 2

Deze scores zijn onder voorbehoud van namormering. De nanormering zal mei 2021 plaats vinden.

Vmbo-bb 2

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 811	0-20	V
811 – 872	21-40	IV
872 – 914	41-60	III
914 – 958	61-80	II
958 - >	81-100	I

P90 = 990

Vmbo-kb 2

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 901	0-20	V
901 – 945	21-40	IV
945 – 976	41-60	III
976 – 1009	61-80	II
1009 - >	81-100	I

P90 = 1032

Vmbo-gtl 2

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 929	0-20	V
929 – 974	21-40	IV
974 – 1007	41-60	III
1007 – 1041	61-80	II
1041 - >	81-100	I

P90 = 1068

Havo 2

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 993	0-20	V
993 – 1021	21-40	IV
1021 – 1046	41-60	III
1046 – 1073	61-80	II
1073 ->	81-100	I

P90 = 1101

Vwo2

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 1051	0-20	V
1051 – 1084	21-40	IV
1084 – 1113	41-60	III
1113 – 1146	61-80	II
1146 ->	81-100	I

P90 = 1175

LEERJAAR 3

Deze scores zijn onder voorbehoud van namormering. De nanormering zal mei 2021 plaats vinden.

Vmbo-bb 3

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 891	0-20	V
891 – 926	21-40	IV
926 – 967	41-60	III
967 – 1011	61-80	II
1011 ->	81-100	I

P90 = 1037

Vmbo-kb 3

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 932	0-20	V
932 – 967	21-40	IV
967 – 991	41-60	III
991 – 1027	61-80	II
1027 ->	81-100	I

P90 = 1059

Vmbo-gtl 3

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 963	0-20	V
963 – 1002	21-40	IV
1002 – 1036	41-60	III
1036 – 1074	61-80	II
1074 - >	81-100	I

P90 = 1097

Havo 3

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 1037	0-20	V
1037 – 1077	21-40	IV
1077 – 1105	41-60	III
1105 – 1139	61-80	II
1139 - >	81-100	I

P90 = 1175

Vwo 3

Rekenniveau	Percentiel	Cijferscore
< - 1108	0-20	V
1108 – 1140	21-40	IV
1104 – 1166	41-60	III
1166 – 1198	61-80	II
1198 - >	81-100	I

P90 = 1234